

CRNA GORA
AGENCIJA ZA CIVILNO VAZDUHOPLOVSTVO

FINANSIJSKI PLAN

AGENCIJE ZA CIVILNO VAZDUHOPLOVSTVO

ZA 2026. GODINU

Podgorica, decembar 2025. godine

UVOD

Polazni i pravni osnov za izradu Finansijskog plana Agencije za civilno vazduhoplovstvo za 2026. godinu predstavlja Zakon o vazdušnom saobraćaju („Službeni list CG“, br. 30/12, 30/17 i 82/20) u kojem je, odredbom člana 10 stav 2, propisano da Finansijski plan Agencije, godišnji izvještaj o radu i finansijski izvještaj Agencije usvaja Vlada, na predlog Savjeta. U tom smislu odredbom člana 6 Zakona o vazdušnom saobraćaju propisana je nadležnost Agencije, koja je u odnosu na raniju zakonom propisanu djelatnost Agencije, značajno proširena. Najznačajnija novina propisana zakonom je prenošenje javnih ovlašćenja Agenciji u pogledu vršenja inspeksijskog nadzora i donošenja akata u skladu sa zakonom i akata radi sprovođenja ECAA sporazuma (*European Common Aviation Area Agreement*), drugih zaključenih međunarodnih ugovora, međunarodnih standarda i preporučene prakse iz oblasti civilnog vazduhoplovstva, a naročito standarda, procedura i preporučene prakse ICAO-a (*International Civil Aviation Organization – ICAO*), ECAC-a (*European Civil Aviation Conference – ECAC*), EASA-e (*European Union Aviation Safety Agency – EASA*) i EUROCONTROL-a (*European Organization for the Safety of Air Navigation – EUROCONTROL*), koji se, uz prethodnu saglasnost Ministarstva saobraćaja, objavljuju u „Službenom listu Crne Gore“.

Finansijski plan Agencije za civilno vazduhoplovstvo za 2026. godinu sadrži pregled planiranih prihoda i rashoda za 2026. godinu i baziran je na pokazateljima poslovanja u 2025. godini i realno očekivanim prihodima i rashodima u 2026. godini.

I Planirani prihodi Agencije za 2026. godinu će se ostvariti kroz izvore finansiranja utvrđene članom 13 stav 1 Zakona o vazdušnom saobraćaju („Službeni list CG“, br. 30/12, 30/17 i 82/20), kojim je propisano da se sredstva za rad Agencije obezbjeđuju iz:

- 1) naknada za izdavanje licenci, sertifikata, uvjerenja, potvrda, dozvola i godišnjih naknada, u skladu sa ovim zakonom
- 2) dijela rutne i terminalne naknade iz člana 112 stav 5 ovog zakona;
- 3) dijela naknade koju plaćaju vazdušni prevoznici po toni prevezenog tereta u civilnom vazdušnom saobraćaju;
- 4) dijela naknade koju plaćaju putnici u civilnom vazdušnom saobraćaju u odlasku;
- 5) drugih izvora u skladu sa zakonom.

II Planirani rashodi utvrđeni su na osnovu ostvarenih rashoda u tekućoj godini kao i realno očekivanih rashoda u 2026. godini i čine ih:

- 1) Bruto zarade zaposlenih;
- 2) Ostala primanja i naknade;
- 3) Službena putovanja;
- 4) Rashodi za energiju
- 5) Rashodi za materijal i usluge;
- 6) Troškovi održavanja osnovnih sredstava;
- 7) Ostali poslovni rashodi;
- 8) Amortizacija.

III Plan Investicija za 2026. godinu planiran je u iznosu od 1.660.349,11 eura a njegovu osnovu predstavlja i dio nerealizovanog plana investicija za 2025. godinu. Shodno tome a u skladu sa zakonskim propisima i procedurama javnih nabavki, Agencija će donijeti Plan javnih nabavki za 2026. godinu, čiji će sastavni dio biti planirane investicije za 2026. godinu.

Planirani prihodi i rashodi u funkciji su ostvarivanja godišnjeg programa rada i razvoja Agencije za civilno vazduhoplovstvo za 2026. godinu. Imajući u vidu da je vazdušni saobraćaj jedan od esencijalnih elemenata ekonomskih i društvenih aktivnosti države, Agencija kroz svoju nadležnost treba da obezbijedi nesmetano finansiranje poslovanja u narednoj 2026. godini. Glavni cilj ovog dokumenta je da se što realnije prikažu potraživanja i obaveze za poslovnu 2026. godinu.

U tabelama u nastavku, prikazani su planirani prihodi i rashodi Agencije za 2026. godinu, planirani, prije svega, na osnovu procjena EUROCONTROL-a za avio saobraćaj u narednom periodu.

1. PLAN PRIHODA

Planirani prihodi Agencije za 2026. godinu iznose 7.500.922,00 eura.

Planirani prihodi za 2026. godinu povećani su u odnosu na planirane prihode iz 2025. godine za oko 2,2%. Plan prihoda Agencije za 2026. godinu utvrđen je shodno članu 13 stav 1 Zakona o vazdušnom saobraćaju, gdje su utvrđeni izvori finansiranja Agencije i načina obračuna pojedinih naknada, a to su:

- rutne naknade;
- terminalne naknade;
- naknada za izdavanje licenci, sertifikata, uvjerenja, potvrda, dozvola i godišnjih naknada, u skladu sa ovim zakonom;
- naknade koju plaćaju vazdušni prevoznici po toni prevezenog tereta u civilnom vazdušnom saobraćaju;
- naknade koju plaćaju putnici u civilnom vazdušnom saobraćaju u odlasku;
- naknade iz drugih izvora u skladu sa Zakonom.

1.1. Rutne naknade

U skladu sa članom 13 stav 1 tačka 2 Zakona o vazdušnom saobraćaju („Službeni list CG“ br. 30/12, 30/17 i 82/20) sredstva za rad Agencije za civilno vazduhoplovstvo obezbjeđuju se dijelom iz rutnih naknada po osnovu međunarodnih ugovora, na koje pružaoci usluga u vazdušnoj plovidbi i vazduhoplovne vlasti država imaju pravo, a koje plaćaju korisnici usluga u vazdušnoj plovidbi u vazdušnom prostoru Crne Gore i Republike Srbije, odnosno u vazdušnom prostoru oblasti informisanja u Beogradu (FIR/UIR Beograd), odnosno u zajedničkoj zoni naplate „Srbija-Crna Gora-KFOR“ („Serbia-Montenegro-KFOR“).

Međunarodni ratifikovani ugovori i multilateralni sporazumi koji su ratifikacijom postali sastavni dio pravnog poretka Crne Gore i neposredno se primjenjuju su: Konvencija o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu (tzv. Čikaška konvencija) („Službeni list FNRJ“ – Međunarodni ugovori, broj 03/54), Multilateralni sporazum o uspostavljanju Zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja (ECAA Sporazum) („Službeni list CG“, broj 62/07 i "Službeni list CG

– Međunarodni ugovori", broj 01/11), Međunarodna konvencija o saradnji u oblasti sigurnosti vazdušne plovidbe (EUROCONTROL Konvencija) ("Službeni list SCG" – Međunarodni ugovori, br. 18/04, 19/04 i 04/05), Multilateralni sporazum o rutnim naknadama ("Službeni list SCG" – Međunarodni ugovori, broj 04/05).

Imajući ratifikovane sporazume i konvencije, međunarodne i domaće finansijske propise, planiranje ukupnog iznosa sredstava temelji se na principima, kriterijumima i elementima definisanim EUROCONTROL konvencijom i Multilateralnim sporazumom o rutnim naknadama, pri čemu je način obračuna troškova usklađen sa regulativom i propisanim aktima koji se na jedinstven i jednoobrazan način primjenjuju na sve članice EUROCONTROL-a, a bliže su uređeni usvojenim dokumentima: „EUROCONTROL principi“ („*Principles for establishing the cost-base for en route charges and the calculation of the unit rates*“), „Uslovi za primjenu sistema naplata rutnih naknada i uslovima plaćanja“ („*Conditions of Application of the Route Charges System and Conditions of Payment*“) i Uputstvo za primjenu pravila i procedura Sistema za naplatu rutnih naknada („*Guidance on the Rules and Procedures of the Route Charges System*“).

Bitno je napomenuti da je „Uslovima za primjenu sistema naplata rutnih naknada i uslovima plaćanja“ propisano da naknada za usluge u vazdušnoj plovidbi obuhvata isključivo troškove koje države potpisnice imaju u pogledu objekata, opreme i službi koje pružaju usluge u vazdušnoj plovidbi, te troškove rada samog sistema rutnih naknada EUROCONTROL-a (prihvatljivi troškovi). Na taj način, za sve zemlje članice jedinstvena metodologija transparentnog utvrđivanja rutnih naknada obezbjeđuje da se ostvareni prihod namjenski koristi i isključivo bude rezultat pružanja rutnih usluga u vazdušnoj plovidbi. Sve države članice se obavezuju na dosljednu primjenu jedinstvenih i jednoobraznih principa za utvrđivanje troškovne osnove za rutne naknade i obračun visine Jedinične cijene za rutne naknade (*Unit Rate*).

U zajedničkoj zoni naplate „Srbija-Crna Gora-KFOR“, civilne vazduhoplovne vlasti (Agencija za civilno vazduhoplovstvo i Direktorat civilnog vazduhoplovstva Republike Srbije, i pružaoci usluga u vazdušnoj plovidbi – SMATSA i Hungaro Control) dužne su da u izradi svojih troškovnih baza, koje služe za proračun jedinstvene Jedinične cijene za rutne naknade za zajedničku zonu naplate „Srbija-Crna Gora-KFOR“, primjenjuju metod pune naknade troškova (shodno Načelima za utvrđivanje jedinične cijene za rutne naknade). Ukoliko bi se odstupilo od tih principa, moglo bi doći do ugrožavanja ovog izvora sredstava, jer se ona ne mogu koristiti u bilo koje druge svrhe, osim za unapređenje i bezbjednost funkcionisanja vazdušnog prostora. Za potrebe utvrđivanja konačne jedinične cijene na ovako sabrane troškovne baze dodaju se i troškovi rada samog sistema rutnih naknada EUROCONTROL-a, tzv. „kontribucije“ država članica, utvrđeni u skladu sa navedenim aktima.

Više radnih i upravljačkih tijela EUROCONTROL-a uključeno je u proces utvrđivanja i verifikacije predloga godišnjeg iznosa Jediničnih cijena država članica. Planirana baza troškova država članica prvenstveno je predmet razmatranja na Proširenom odboru za rutne naknade (*Enlarged Committee for Route Charges*), koji podrazumijeva neposredne konsultacije sa predstavnicima korisnika usluga, avio-prevoznika, prvenstveno IATA-e (*International Air Transport Association – IATA*)), u cilju pojašnjenja, eventualnih korekcija i, u konačnom, prihvatanja planiranih troškovnih baza država članica, tačnije pružaoca usluga u vazdušnoj plovidbi i vazduhoplovnih vlasti država članica EUROCONTROL-a, kao i jediničnih cijena za rutne naknade u državama članicama. Nakon što Prošireni odbor za rutne naknade utvrdi predlog planiranih troškovnih baza i jediničnih cijena za rutne naknade, isto se razmatra i potvrđuje na

sastanku Privremenog savjeta (*Provisional Council*), a konačnu odluku o usvajanju i stupanju na snagu donosi Stalna komisija (*Permanent Commission*).

Stalna komisija EUROCONTROL-a je na sjednici održanoj 20. novembra 2025. godine donijela odluku o utvrđivanju jediničnih cijena za rutne naknade (*Unit Rate*) za svaku zonu naplate država članica za 2026. godinu, po kojoj je za našu zajedničku zonu naplate „Srbija-Crna Gora-KFOR“ utvrđena jedinična cijena za rutne naknade od 38,82 eura (bez administrativnih taksi za CRCO u iznosu od 0,10 eura).

Prihod od EUROCONTROL-a, po osnovu rutnih naknada za 2026. godinu, planiran je u iznosu od 5.432.122,00 eura.

1.2. Terminalne naknade

Na osnovu člana 13 stav 1 tačka 2 i člana 112 stav 5 Zakona o vazdušnom saobraćaju („Službeni list CG“ br. 30/12, 30/17 i 82/20) propisano je da ove naknade plaćaju korisnici usluga u vazdušnoj plovidbi i njihov iznos se utvrđuje u skladu sa Odlukom o načinu obračuna terminalne naknade za korišćenje usluga u vazdušnoj plovidbi („Službeni list CG“ broj 53/19) i Sporazumu o regulisanju međusobnih prava i obaveza po osnovu učešća u raspodjeli prihoda od terminalnih naknada. Navedenom Odlukom (član 9) je propisano da visina ove naknada za vazduhoplove koji polijeću ili slijeću na Aerodrom Podgorica (LYPG) i Aerodrom Tivat (LYTV), kao prihod Agencije za civilno vazduhoplovstvo, naplaćuje SMATSA DOO od operatora vazduhoplova udjelom od 10% od iznosa naplaćenih terminalnih naknada.

Prihod od terminalnih naknada za 2026. godinu, planiran je u iznosu od 420.000,00 eura. Obračunat je na osnovu procjene SMATSA-e za 2026. godinu, dopis broj: 06/1-402/25-229/20 od 16.12.2025. godine, uz moguća smanjenja stepena realne naplate terminalnih naknada zbog potencijalne insolventnosti avio-prevoznika.

1.3. Prihodi iz domaćih izvora

Treba imati u vidu da se planirani prilivi od EUROCONTROL-a po osnovu fakturisanih rutnih naknada za 2026. godinu kao ključni prihodi Agencije u normalnim uslovima očekuju tek od marta 2026. godine. Izuzetno slabi prilivi po osnovu rutnih naknada karakteristični su za prvu polovinu godine, a posebno za prvi kvartal, pa je neophodno da Agencija permanentno ima jedan dio sredstava po osnovu prihoda iz domaćih izvora.

Prihodi iz domaćih izvora za 2026. godinu planirani su u iznosu od 1.648.800,00 eura. Ostvaruju se u skladu sa Zakonom¹ i obezbjeđuju se iz:

- ***Naknada za izdavanje licenci, certifikata, uvjerenja, potvrda, dozvola i godišnjih naknada, u skladu sa zakonom;***

Ministarstvo saobraćaja i pomorstva je donijelo Pravilnik o visini naknada za izdavanje operativne licence, certifikata, odobrenja i dozvola u vazdušnom saobraćaju („Službeni list CG“, broj 01/20). kojim se propisuje visina naknada za utvrđivanje ispunjavanja uslova za izdavanje operativne licence, certifikata, dozvola, odobrenja, uvjerenja i drugih isprava i sprovođenja godišnjeg kontinuiranog nadzora, odnosno provjere kontinuirane ispunjenosti uslova u vazdušnom saobraćaju, koje su prihod Agencije saglasno odredbama Zakona o

vazdušnom saobraćaju. Procjenjeni iznos ovih naknada za 2025. godinu je 40.000,00 eura.

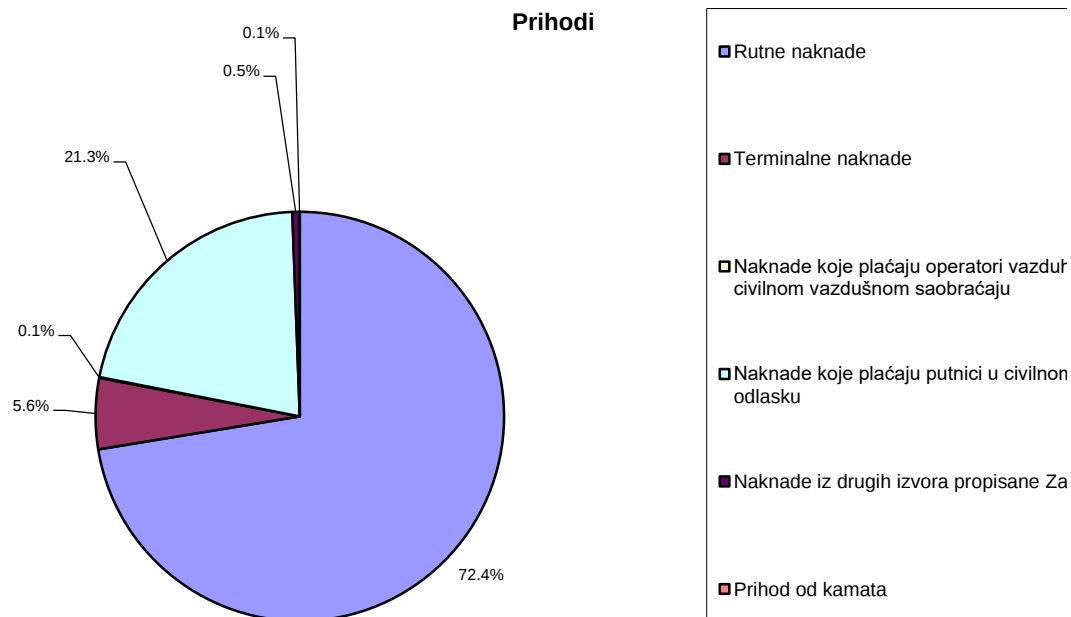
- ***Naknade koju plaćaju vazdušni prevoznici po toni prevezenog tereta u civilnom vazdušnom saobraćaju i naknade koje plaćaju putnici u civilnom vazdušnom saobraćaju u odlasku;***

Pravilnik o visini i načinu naplate naknade po toni prevezenog tereta i po odlazećem putniku u vazdušnom saobraćaju („Službeni list Crne Gore“, broj 072/20 od 19.07.2020. godine) donešen u 2020. godini, dok su planirana sredstava Agencije po osnovu putničkih i robnih naknada za 2026. godinu obračunata u iznosu od 1.604.800,00 eura na osnovu ostvarenih prihoda po ovom osnovu u 2025. godini.

- ***Prihodi od kamata: 4.000,00€.***

PLANIRANI PRIHODI U 2026. GODINI

Redni broj	Naziv prihoda	Mjesečni	Godišnji
1.	Rutne naknade – Eurocontrol	452.676,83	5.432.122,00
2.	Terminalne naknade	35.00,00	420.000,00
3.	Naknade koju plaćaju vazdušni prevoznici po toni prevezenog tereta u civilnom vazdušnom saobraćaju	400,00	4.800,00
	Naknade koje plaćaju putnici u civilnom vazdušnom saobraćaju u odlasku	133.333,33	1.600.000,00
	Naknade iz drugih izvora propisane Zakonom	3.333,33	40.000,00
4.	Prihodi od kamata	333,33	4.000,00
UKUPNO		625.076,83	7.500.922,00

U strukturi planiranih prihoda za 2026. godinu najznačajniju stavku i dalje predstavljaju prihodi od rutnih naknada od EUROCONTROL-a sa 72,4 %, zatim slijede prihodi od naknada koje plaćaju putnici u civilnom vazdušnom saobraćaju u odlasku sa 21,3 %, prihodi od terminalnih naknada sa 5,6 %, prihodi od naknada iz drugih izvora propisanih Zakonom sa 0,5 %, prihodi od naknada koje plaćaju vazdušni prevoznici po toni prevezenog tereta u civilnom vazdušnom saobraćaju sa 0,1 %, kao i prihodi od kamata sa 0.1%.

Dakle, dominantan izvor finansiranja Agencije u ovom trenutku je još uvijek iz međunarodnih izvora tj. od prihoda po osnovu rutnih naknada.

Dugoročno gledano, imajući u vidu utvrđene principe EUROCONTROL-a treba težiti da se ovakva proporcija prihoda koriguje u pravcu da se finansiranje troškova Agencije koje se najvećim dijelom odnosi na prilive od strane EUROCONTROL-a što više ujednači sa prihodima iz domaćih izvora u skladu sa Zakonom, čime bi se procenat njihovog učešća u ukupnim prihodima povećao.

2. PLAN RASHODA

Planirani rashodi Agencije za 2026. godinu iznose 6,595,882.94 eura.

Planirani rashodi za 2026. godinu su povećani za oko 5,2% u odnosu na planirane rashode za 2025. godinu. Planirani rashodi Agencije utvrđeni su na osnovu projekcije aktivnosti datih u godišnjem programu rada, rashoda u tekućoj godini, kao i na osnovu planiranih rashoda u narednoj godini. Dati planirani iznosi rashoda, kroz pojedinačne stavke, odražavaju realne potrebe za funkcionisanjem Agencije u toku 2026. godine.

Komentar strukture rashoda:

2.1. Bruto zarade zaposlenih

Troškovi bruto zarade zaposlenih za 2026. godinu, planirani su za 72 izvršioca u iznosu od 3.100.259,40 eura, i to:

➤ troškovi neto zarada zaposlenih	2.345.456,04 eura
➤ troškovi poreza na zarade	344.571,84 eura
➤ troškovi doprinosa na zarade	410.231,52 eura.

Na 10. sjednici Savjeta Agencije za civilno vazduhoplovstvo, održanoj 21.10.2024. godine, usvojen je novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, kojom je utvrđen je ukupan broj od 72 izvršioca. Važna je činjenica da je zbog svoje specifičnosti i unikatnosti u finansiranju, Agencija u kontinuitetu od njenog osnivanja, izuzeta iz politike ograničavanja zarada u javnom sektoru. Ovakav stav proistekao je iz činjenice da su takvi međunarodni zahtjevi i standardi utvrđeni od strane ICAO, EASA i Evropske komisije i da bi suprotna rješenja značila gubitak stručnih specijalizovanih kadrova Agencije, ugrožavanje normalnog funkcionisanja Agencije a samim tim i ugrožavanje postignutog stepena sigurnosti i bezbjednosti vazdušnog saobraćaja u Crnoj Gori. Vlada Crne Gore u kontinuitetu daje eksplicitnu podršku ovakvom konceptu, a on je podržan od strane Skupštine kroz usvajanje odgovarajućih zakonskih rješenja.

2.2. Bruto naknade Savjeta

Bruto naknade Savjeta za 2026. godinu u iznosu od 174.507,20 eura projektovane su na osnovu važeće Odluke, broj: 01/1-014/22-2529/1 od 30.12.2022. godine, kao i u skladu sa Zakonom i Statutom Agencije.

2.3. Ostala primanja i naknade zaposlenih

Ostala primanja i naknade zaposlenih za 2026. godinu planirani su u ukupnom iznosu od 231.067,93 eura. Sastoje se iz troškova zimnice u iznosu od 89.395,20 eura, ostale lične naknade u iznosu od 87.692,68 eura i troškova poreza i doprinosa u iznosu od 53.980,05 eura, obračunavaju se u skladu sa Pravilnikom o zaradama, naknadama zarada i ostalim pravima i obavezama zaposlenih u Agenciji.

2.4. Službena putovanja i obuke zaposlenih

Službena putovanja obuhvataju: troškove službenih putovanja i obuka u zemlji (prevoz, smještaj i dnevnice), troškove službenih putovanja i obuka u inostranstvu (prevoz, smještaj i dnevnice) i planirani su za 2026. godinu u iznosu od 444.000,00 eura. Agencija ima veoma širok dijapazon međunarodnih obaveza, prvenstveno kroz učešće u upravljačkim i ekspertskim grupama EUROCONTROL-A, EASA i ECAC i dijelom ICAO. Kod planiranja ovih rashoda uzeli su se u obzir troškovi za ovu poziciju nastali u 2025. godini uvećani za uticaj inflacije na cijene putovanja. Dodatno, EU regulativama se zahtijeva da vazduhoplovne vlasti obezbijede dovoljan broj osoblja za obavljanje svojih zadataka i izvršavanje svojih odgovornosti, te da takvo osoblje mora biti kvalifikovano za zadatke koji su im dodijeljeni i imati potrebna znanja, iskustvo te početnu i obuku obnove znanja, kako bi se osigurala stalna kompetentnost. Najznačajnija stavka u troškovima kotizacije, predstavlja sticanje/produženje ovlašćenja za pilote inspektore, nadležne za nadzor nad operacijama letenja i licenciranje letaćkog osoblja.

2.5. Rashodi za energiju i ostale režije

Rashodi za energiju i ostale režije za 2026. godinu planirani su u iznosu od 30.000,00 eura. Navedeni rashodi obuhvataju: rashode za gorivo, električnu energiju, vodu, usluge čistoće i usluge deponovanja otpada. Planirani su na osnovu prosječnih godišnjih izdataka i neophodni su za nesmetano odvijanje poslovanja Agencije.

2.6. Rashodi za materijal i usluge

Rashodi za materijal i usluge obračunati su na osnovu prosječnih utrošaka određene vrste materijala u prethodnoj godini i očekivanog nivoa aktivnosti Agencije, planirani su za 2026. godinu u ukupnom iznosu od 260.751,53 eura.

2.7. Rashodi održavanja osnovnih sredstava

Rashodi održavanja osnovnih sredstava planirani su za 2026. godinu u iznosu od 104.903,95 eura, obračunati su na osnovu prosječnih godišnjih izdataka za tekuće održavanje.

Obuhvataju troškove servisa/popravke, registracije i osiguranja vozila kao i usluge tekućeg

održavanja osnovnih sredstava i drugih troškova održavanja (čišćenje spoljnih stakala, krećenje zidova kancelarija i zajedničkih prostorija, razne popravke kao i usluge čišćenje kancelarija i zajedničkih prostorija, održavanje protiv požarne zaštita i spašavanje lica i objekata, usluge servisa sistema za klimatizaciju, usluge održavanja agregata za redovno napajanje električnom energijom, održavanje video konferencijskog sistema i održavanje sistema kontrole pristupa i evidencije radnog vremena).

2.8. Ostali poslovni rashodi

Ostali poslovni rashodi planirani su za 2026. godinu u iznosu od 2.055.392,93 eura.

U njima najveće učešće imaju troškovi članarina međunarodnim organizacijama tj kontribucije od Eurokontrola u iznosu od 594.964,00 eura kao i troškovi za traganje i spašavanje (SAR) u iznosu od 835.000,00 eura.

Ostale troškove čine: troškovi zakupa u iznosu od 159.360,00 eura (zakup internet linije i mjesnog voda, izdaci za obnovu licenci za softver i usluge podrške za softver, godišnji zakup učionice kao i produženje garancije i podrške za DELL EMC Unity 380 XT Storage system); tekuće održavanje informaciono-komunikacionog sistema 71.785,16 (održavanje softvera za kontrolu štampe na štampačima, izdaci za usluge odražavanje i tehničke podrške informacionog sistema Agencije, održavanje softvera za računovodstva, održavanje trenažera – CBT sistem za obuku, trening i testiranje uređaja sa pogledom iz dva ugla, održavanje informacionog sistema za upravljanje dokumentima i poslovnim procesima (programskog paketa Document Management System), jednogodišnje održavanje SkySAFE licence MAP, održavanje softvera za generisanje ispita za pilote, ažuriranje Auto CAD programskog paketa); trošak usluga fizičko-tehničke zaštite u iznosu od 40.000,00 eura; troškovi reprezentacije koji obuhvataju i nabavku reklamnog materijala kao i nabavku napitaka i sredstava za higijenu u iznosu od 52.927,58 eura; troškovi organizacije domaćih i međunarodnih događaja a u cilju promovisanja vazduhoplovstva u iznosu od 30.248,79 eura; troškovi za stručnu literaturu i ostale stručne publikacije planirani u iznosu od 6.000,00 eura; troškovi usluga tehničkog projektovanja u iznosu od 4.838,79 eura; troškovi privremenih i povremenih poslova u iznosu od 70.000,00 eura; izdaci za jednokratne pomoći i donacije u iznosu od 65.000,00 eura. Agencija će opredijeliti određena sredstva u cilju unapređenja sigurnosti i bezbjednosti vazdušnog saobraćaja kao i razvoja vazdušnog saobraćaja i popularizacije vazduhoplovne profesije, odnosno kao društveno odgovorna institucija će odgovarati na molbe humanitarnog karaktera u mjeri svojih raspoloživih sredstava. Sredstva za ovu namjenu biće obezbijeđena isključivo iz domaćih izvora finansiranja.

Na osnovu informacija o aktivnim sudskim sporovima, dobijenih od strane advokatske kancelarije, za sudske troškove planirano je 125.268,61 eura. Rezervisanje je odrađeno u skladu sa MRS 37, kojim je definisano da se priznaju samo rezervisanja ako se smatra da postoji velika verovatnoća da

će spor biti izgubljen, što će prouzrokovati veliki odliv sredstava po okončanju spora, dok se obaveze po sudskom sporu čiji je ishod neizvjestan ne prikazuju na rezervisanja.

2.9. Trošak osnovnih sredstava

Trošak amortizacije obračunava se u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji i nema uticaja na novčani tok za 2026. godinu planiran je u iznosu od 195.000,00 eura.

PLANIRANI RASHODI ZA 2026. GODINU

(u eur)

Redni broj	Naziv rashoda	Mjesečni rashodi	Godišnji rashodi
------------	---------------	------------------	------------------

1	Bruto zarade zaposlenih	258.354,95	3.100.259,40
	troškovi neto zarada zaposlenih	195.454,67	2.345.456,04
	troškovi poreza na zarade	28.714,32	344.571,84
	troškovi doprinosa iz i na zarade	34.185,96	410.231,52

2	Bruto naknade Savjeta	14.542,27	174.507,20
	troškovi neto naknada	10.666,67	128.000,00
	troškovi poreza na naknade	2.133,35	25.600,20
	troškovi doprinosa na naknade	1.742,25	20.907,00

3	Ostala primanja i naknade	19.255,66	231.067,93
	troškovi zimmice	7.449,60	89.395,20
	troškovi ostalih naknada (nacionalni odbori, komisije i dr)	7.307,72	87.692,68
	troškovi poreza i doprinosa	4.498,34	53.980,05

4	Službena putovanja i obuke	37.000,00	444.000,00
	troškovi dnevnica za službena putovanja i obuke	4.583,33	55.000,00
	troškovi smještaja za službena putovanja i obuke	10.000,00	120.000,00
	troškovi prevoza na službeno putovanje i obuke	1.000,00	12.000,00
	troškovi avio prevoza na služ putovanje i obuke	8.333,33	100.000,00
	ostali troškovi službenih putovanja	583,33	7.000,00
	trošak kotizacije	12.500,00	150.000,00

5	Rashodi za energiju	2.500,00	30.000,00
	troškovi goriva	833,33	10.000,00

	troškovi režije (električne energije, voda čistoća)	1.666,67	20.000,00
--	---	----------	-----------

6	Rashodi za materijal i usluge	21.729,29	260.751,53
	troškovi kancelarijskog materijala i tonera	1.973,23	23.678,79
	trošakovi štamparskih usluga – Službeni List	2.083,33	25.000,00
	trošak sitan inventar	806,57	9.678,79
	trošak nabavke službenih odijela (odjeće)	806,57	9.678,79
	troškovi telekomunikacionih usluga	3.750,00	45.000,00
	troškovi SIP trunk usluga	806,57	9.678,79
	troškovi platnog prometa	1.666,67	20.000,00
	troškovi osiguranja (život. osig. zaposl. i imovine)	4.083,33	49.000,00
	troškovi nezavisne revizije i troškovi angažovanja unutrašnje revizije	806,57	9.678,79
	troškovi usluga odnosa sa javnošću i promotivne aktivnosti	806,57	9.678,79
	troškovi konsalting usluga	806,57	9.678,79
	troškovi advokatskih usluga	3.333,33	40.000,00

7	Rashodi održavanja osnovnih sredstava	8.742,00	104.903,95
	servis/popravka, registracija i osiguranje vozila	2.762,50	33.150,00
	tekuće održavanje osn.sred. i dr. trošk.održavanja	5.979,50	71.753,95

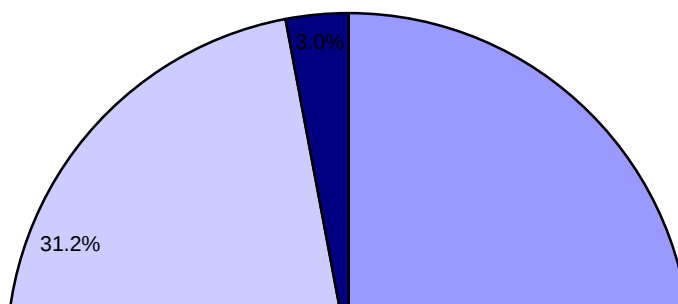
8	Ostali poslovni rashodi	171.282,74	2.055.392,93
	trošak zakupa	13.280,00	159.360,00
	tekuće održavanje informaciono - komunikacionog sistema	5.982,10	71.785,16
	trošak usluga fizičko tehničke zaštite posl. prostora	3.333,33	40.000,00
	trošak usluga tehničkog projektovanja	403,23	4.838,79
	troškovi reprezentacije	4.410,63	52.927,58
	troškovi članarina međunarodnim organizacijama	49.580,33	594.964,00
	stručna i ostala literatura (publikacije, časopisi)	500,00	6.000,00
	troškovi jednokratnih pomoći donacija i humanit akcija	5.416,68	65.000,00
	trošk. privremenih i povrem. poslova i dr. poslova	5.833,33	70.000,00
	troškovi traganja i spašavanja-SAR	69.583,33	835.000,00
	troškovi sudskih sporova	10.439,05	125.268,61
	troškovi organizacije događaja	2.520,73	30.248,79

9	Osnovna sredstva	16.250,00	195.000.00
	troškovi amortizacije	16.250,00	195.000.00

	Ukupno:	549.656,91	6.595.882,94
--	----------------	-------------------	---------------------

Rashodi

U strukturi planiranih rashoda za 2026. godinu najznačajniju stavku predstavljaju bruto zarade zaposlenih 47%, zatim slijede ostali poslovni rashodi sa 31,2% (u čijoj strukturi, dominantno učestvuju rashodi za kontribucije međunarodnoj organizaciji tj. Eurocontrol-u i rashodi za traganje i spašavanje), zatim troškovi za službena putovanja i obuke 6,7%, troškovi za ostala primanja i naknade 3,5%, rashodi za materijal i usluge 4%, amortizacija 3%, bruto naknade Savjetu 2,6%, troškovi za održavanje osnovnih sredstava 1,6%, rashodi za energiju 0,5%.

Na osnovu analize planiranih prihoda i rashoda za 2026. godinu, može se vidjeti da su ukupni planirani prihodi u iznosu od **7.500.922,00 eura** veći za oko 2,2% u odnosu na planirane za 2025. godinu i da su planirani rashodi u iznosu od **6,595,882.94 eura** veći za oko 5,2% u odnosu na planirane rashode za 2025. godinu. Višak prihoda nad rashodima iznosi **905.039,06 eura**.

Kao i u prethodnim godinama prilikom realizacije Finansijskog plana za 2026. godinu, Agencija će se dominantno rukovoditi principima racionalnosti i domaćinskog poslovanja, posebno kada se imaju u vidu rashodi. To znači da će i u toku 2026. godine, biti permanentno praćena finansijska situacija i da će ukoliko se ukaže potreba doći do dodatne restrikcije troškova, do onog nivoa koji ne smije ugroziti izvršenje zakonskih funkcija Agencije, odnosno sigurnosti i bezbjednosti vazdušnog saobraćaja.

3. REALIZACIJA PLANA za 2026. godinu

Ovaj plan za 2026. godinu, predstavlja projekciju na osnovu raspoloživih podataka i informacija u vrijeme njegovog donošenja, što znači da u toku realizacije može biti dopunjen i izmijenjen. Raspored sredstava po finansijskom planu vrši se u skladu sa opštim aktima Agencije, donijetim odlukama, programima i planovima rada, zaključenim ugovorima i drugim aktima koje donosi Agencija u skladu sa Zakonom o vazdušnom saobraćaju u cilju izvršavanja poslovnih zadataka iz nadležnosti Agencije.

INVESTICIJE U 2026. GODINI

Investicije za 2026. godinu su planirane u iznosu od 1.660.349,11 eura i detaljno su obrazložene u **Prilogu 1.**

PRILOG 1.

PLAN INVESTICIJA ZA 2026. GODINU

(u Eur)

Br.	Plan investicija za 2026. godinu	Procijenjena vrijednost
1	Nabavka vozila	120.000,00
2	Personalna računarska oprema i periferna računarska oprema	45.000,00
3	Kancelarijski namještaj	30.248,79
4	3 meteo stanice za paraglajderiste	4.838,79
5	Softver za upravljanje nadzorom, praćenje usklađenosti sa regulatornim zahtjevima i za obradu vazduhoplovnih licenci i sertifikata	400.000,00
6	Usluge implementacije standarda i sertifikacije ACV po standardu ISO 9001 za Sistem upravljanja kvalitetom poslovanja	12.098,79
7	Usluge implementacije standarda i sertifikacije ACV po standardu ISO/IEC 27001 za Sistem upravljanja bezbjednošću informacija	12.098,79
8	Softversko rješenje za multifaktorsku autentifikaciju (MFA)	9.678,79
9	Softver za prikupljanje, dijeljenje, praćenje i analizu prijavljenih događaja u skladu sa evropskom regulativom	55.000,00
10	Nabavka poslovno skladišnog prostora	600.000,00
11.	Softversko rješenje za arhiviranje e-mail-ova	9.678,79
12.	Sistem upravljanja vazдушnim prostorom (ASM) i upravljanje sistemima bespilotnih vazduhoplova (UTM)	250.000,00
13.	Nadogradnja UAS softvera za otvorenu, posebnu i sertifikovanu kategoriju	9.678,79
14.	Nabavka dodatne licence za SkySAFE	9.678,79
15.	Nabavka SIEM SPLUNK softverskog rješenja	14.520,00
16.	Nabavka Sophos firewall mrežnog komunikacionog uređaja	9.678,79

17.	Nabavka digitalne telefonske centrale	14.520,00
18.	Nabavka softvera za analizu refleksije solarnih panela	3.630,00
19.	Antena za detekciju operacija Sistema bespilotnih vazduhoplova u kontrolisanoj zoni	50.000,00
	Ukupno	1.660.349,11

Plan Investicija za 2026. godinu planiran je u iznosu od 1.660.349,11 eura a njegovu osnovu predstavlja i dio nerealizovanog plana investicija za 2025. godinu. Shodno tome a u skladu sa zakonskim propisima i procedurama javnih nabavki, Agencija će donijeti Plan javnih nabavki za 2026. godinu, čiji će sastavni dio biti planirane investicije za 2026. godinu za koje će zbog uticaja na novčane tokove u 2026. godini, Agenciji biti naophodna finansijska likvidnost. S obzirom da se radi o specifičnim nabavkama, sredstva za ovu namjenu će se većim dijelom obezbijediti iz viška prihoda nad rashodima u 2026. godini (905.039,06 eura), dok će ostatak biti obezbijeđen iz depozita (755.310,05 eura).

Komentar Investicija planiranih za 2026. godinu:

1. Nabavka vozila za potrebe Agencije

U cilju redovnog obavljanja poslovanja Agencije, planira se nabavka protokolarnog i operativnih vozila, zbog dotrajalosti i oštećenja postojećih vozila. Procijenjena vrijednost nabavke vozila je 120.000,00 eura.

2. Nabavka personalne računarske opreme i periferne računarske opreme

Predviđena je nabavka računarske opreme i pribora u iznosu od 45.000,00 eura. Procjena potrebnog iznosa za ovom vrstom opreme, urađena je na osnovu iskazanih potreba pojedinih organizacionih jedinica Agencije i pojedinačnih zahtjeva zaposlenih, kao i na osnovu predviđanja potreba za nabavkom računarske opreme u 2026. godini.

3. Nabavka kancelarijskog namještaja

Planirana je nabavka nedostajuće kancelarijske opreme u iznosu od 30.248,79 eura.

4. Nabavka 3 meteo stanica za paraglajderiste

Planirana je nabavka nedostajućih tri meteo stanice za paraglajderiste u iznosu od 4.838,79 eura u cilju podizanja nivoa sigurnosti kada su u pitanju operacije paraglajderima.

5. Softver za upravljanje nadzorom, praćenje usklađenosti sa regulatornim zahtjevima i za obradu vazduhoplovnih licenci i sertifikata

Za potrebe unapređenja funkcionalnosti Agencije, potrebna je nabavka specijalizovanog softverskog rješenja za vazduhoplovne vlasti, koje će u najvećoj mjeri smanjiti mogućnost greške i automatizovati procese rada unutar Agencije, kao i komunikaciju sa vazduhoplovnom industrijom. Dosadašnja iskustva pokazuju da je za izvršenje pojedinačnog zadatka unutar odjeljenja potreban veći broj izvršilaca i enormno veće vrijeme. Na osnovu navedenog, radno vrijeme u trenutnim okolnostima se troši velikim dijelom na administrativne poslove umjesto da se adekvatnim softverskim rješenjem prate regulatorni zahtjevi u procesu izrade dokumenata i ostalih akata koji su u nadležnosti rada Agencije. Softversko rješenje koje bi bilo adekvatno opisu poslova Agencije, treba da sadrži modularne segmente prilagođene potrebama vazduhoplovne industrije, odnosno da u specifičnim segmentima poslovanja Agencije pruža potrebnu funkcionalnost i jednostavnu dostupnost svim potrebnim podacima i da pruža mogućnost interakcije Agencije sa bilo kojim vazduhoplovnim subjektom. Takođe, softversko rješenje mora biti u potpunosti prilagođeno sprovođenju ICAO i EASA propisa, ali mora biti fleksibilno i konfigurisano i za primjenu nacionalnih propisa i potreba.

Moduli koje sadrži softversko rješenje bi trebali omogućiti rad u sledećim oblastima, uz mogućnost prilagođavanja po želji i potrebi Agencije:

- vazdušni operatori (AOC i OPS poslovi);
- vazduhoplovni subjekti koji se bave poslovima održavanja (odobreni sertifikati i obim radova koji se izvode);
- odobrene organizacije za obuku (ATO sertifikati i kursevi koji se odobravaju, DTO);
- organizacije za obuku tehničkog osoblja;
- organizacije koje se bave proizvodnjom;
- organizacije koje se bave dizajniranjem;
- aerodromi;
- pružaoci usluga u vazdušnoj plovidbi (ANSP);
- EASA Part M, Subpart F;
- EASA Part-CAMO;
- EASA Part-ICAO;
- Vazduhoplovno-medicinski ispitivači i vazduhoplovno-medicinski centri;
- Strana odobrenja,
- Bespilotne letjelice i dronovi – RPAS (UAS/drone).

Softversko rješenje mora biti prilagođeno i usklađeno sa potrebama rada Agencije u oblastima nadzornih aktivnosti i inspeksijskih poslova, sa mogućnošću arhiviranja dokumenata i brz pregleda centralnog registra.

Dokumenta, koji se u njemu nalaze, u odnosu na specifične potrebe korisnika unutar Agencije kao i kontrolom pristupa podacima uz mogućnost odobravanja odnosno ograničenja pristupa podacima, bi bila u isključivoj nadležnosti system administratora. Neophodno je da softversko rješenje ima mogućnost upozoravanja korisnika na eventualne propuste u radu i nedostatke u odnosu na propisane zahtjeve i rokove. Mora biti održavano od strane sertifikovanog lica, koje može da ovlasti proizvođač sa mogućnošću nadogradnje sistema u odnosu na tehnološke i administrativne potrebe.

Softversko rješenje treba da bude dostupno sa prenosnih uređaja (laptop i tablet) u online i offline režimu korišćenja, kako bi lica koja ga koriste imala mogućnost upotrebe sistema van prostorija Agencije. Softversko rješenje mora, pored engleskog jezika, da ima mogućnost upotrebe i na crnogorskom jeziku.

Nabavka pomenutog softverskog rješenja bi omogućila unapređenje sistema sigurnosti i usklađenosti poslova, koji su u nadležnosti rada Agencije, a odnose se na vazduhoplovne subjekte. Postojeći način funkcionisanja Agencije u navedenim poslovima zasniva se na zastarjelim i nesistematizovanim načinima vođenja podataka o vazduhoplovnim subjektima, pri čemu kompletni proces obavljanja poslova isključivo zavisi od pojedinca, što stvara vjerovatnu mogućnost za grešku.

Garantni rok proizvođača mora obuhvatiti neprekidnu tehničku podršku u svim segmentima upotrebe sistema.

Vazduhoplovne vlasti zemalja članica, koje se oslanjaju na EASA-u, u velikom procentu koriste slična softverska rješenja, na taj način dokazuju da su prepoznale operativne i administrativne prednosti koje se odnose na sigurnost obavljanja propisanih poslova, zamjenjivost lica koja rade istim oblastima poslova i što je najvažnije smanjenje uticaja ljudske greške u radu.

Ključne performanse koje softver treba da pruža su:

1. Provjereno rješenje: da je uspješno korišćen od strane drugih vazduhoplovnih vlasti i subjekata širom svijeta, što ga čini pouzdanim izborom.
2. Sastanci korisnika i saradnja: mogućnost održavanja redovnih sastanaka korisnika i diskusije o budućim zahtjevima, najboljim praksama i iskustvima, osiguravajući kontinuirano unapređenje.
3. Lak pristup informacijama: mogućnost jednostavnog pristupa kritičnim podacima i informacijama, što olakšava usaglašavanje sa regulatornim zahtjevima i sprovođenje procesa.
4. Jedinstven izvor: mogućnost čuvanja podataka u potpuno integrisanoj bazi podataka, čime se eliminiše dupliranje zapisa i osigurava tačno i pravovremeno donošenje odluka.
5. Standardizovani podaci: mogućnost korišćenja konfigurabilne hijerarhijske strukture (taksonomije) kako bi se izbjegao unos slobodnog teksta, obezbjeđujući dosljednost i omogućavajući naprednu statistiku i izvještavanje.
6. Praćenje i transparentnost: mogućnost detaljne kontrole izmjene podataka, kako bi se poboljšalo praćenje i transparentnost u regulatornom nadzoru.
7. Efikasnost i kontrola usaglašenosti: da radni tokovi, automatizacija i upravljanje dokumentima poboljšavaju efikasnost i kontrolu usaglašenosti za zaposlene u vazduhoplovnim vlastima.
8. Fleksibilan i konfigurabilan: da se prilagođava nacionalnim propisima i specifičnim potrebama, omogućavajući prilagođena rješenja.
9. Jednostavna integracija: da se sistem bez problema integriše sa modulima i pruža automatske provjere između različitih oblasti primjene.
10. Robustna tehnologija: da podržava pristup "bez papira" i nudi mogućnosti mobilnog rada i rada van mreže za nadzorne aktivnosti.

Softver treba da je specifično dizajniran za vazduhoplovne vlasti, koji se prevashodno bave nadzorom u oblasti sigurnosti i bezbjednosti. Ključni aspekti koje treba da pokriva su:

1. Organizacije: da omogućuje praćenje i upravljanje različitim organizacijama u vazduhoplovstvu,

uključujući vazduhoplovne kompanije, škole letenja, centre za obuku itd.

2. Licence, odobrenja i certifikati: da se putem njega može pratiti i upravljati raznim vrstama licenci, odobrenja i certifikata za pilote, kabinsko osoblje, inženjere, održavanje itd.

3. Nadzor i inspekcije: da se putem njega može vršiti planiranje, praćenje i sprovođenje inspekcija i nadzora.

4. Aerodromi: da pokriva područje aerodroma, uključujući certifikaciju, sigurnosne standarde i upravljanje.

5. Vazduhoplovi: da se putem njega mogu pratiti podaci o vazduhoplovima, njihovim tehničkim karakteristikama, održavanju i sigurnosnim aspektima.

6. Osoblje: da sistem upravlja informacijama o osoblju, njihovim kvalifikacijama, obukama i licencama.

7. Sigurnosni događaji i izvještavanje: da omogućuje izvještavanje o događajima i analizu događaja.

8. Dokumentacija i evidencija: da posjeduje sistem za upravljanje dokumentacijom, evidencijom i arhiviranjem.

9. Komunikacija i saradnja: da podržava komunikaciju između regulatora, organizacija i drugih učesnika.

10. Prilagodljivost: da je modularan i prilagodljiv, da omogućujući pokrivanje različitih potreba i specifičnosti svake organizacije.

Procijenjena vrijednost nabavke je 400.000,00 eura.

6. Nabavka i implementacija standarda, sertifikacije ACV po standardu ISO 9001 za Sistem upravljanja kvalitetom poslovanja

Planirana je nabavka u iznosu od 12.098,79 eura. ISO 9001 je međunarodni standard za upravljanje kvalitetom koji postavlja smjernice za uspostavljanje, primjenu i održavanje sistema upravljanja kvalitetom u organizacijama. Ovaj standard ima za cilj poboljšanje poslovnih procesa i efikasnost organizacija, obezbjeđujući da proizvodi ili usluge koje organizacija pruža odgovaraju visokim standardima kvaliteta.

U nastavku su osnovni pojmovi i principi ISO 9001 standarda:

- Sistem upravljanja kvalitetom (QMS):
- Organizacije treba da uspostave, primjenjuju, održavaju i stalno unapređuju sistem upravljanja kvalitetom.
- Uloga liderstva: Lideri organizacija se ohrabruju da preuzmu aktivnu ulogu u vođenju i podržavanju sistema upravljanja kvalitetom.
- Uključenost zaposlenih: Svi zaposleni treba da budu angažovani i odgovorni za postizanje ciljeva kvaliteta organizacije.
- Sistemski pristup upravljanju: Identifikacija, razumijevanje i upravljanje međusobno povezanim procesima kao sistemom doprinosi efikasnosti i uspjehu organizacije.
- Neprekidan proces unapređenja: Organizacije treba kontinuirano da prate i unapređuju svoje procese, uzimanjem u obzir iskustava i povratnih informacija.
- Pristup zasnovan na faktima za donošenje odluka: Odluke treba donositi na osnovu analiza podataka i informacija.

7. Nabavka i implementacija standarda, sertifikacije ACV po standardu ISO/IEC 27001 za Sistem upravljanja bezbjednošću informacija

Planirana je nabavka u iznosu od 12.098,79 eura. ISO 27001 je međunarodni standard za upravljanje informacionom bezbjednošću. Ovaj standard postavlja smjernice za uspostavljanje, implementaciju, održavanje i stalno unapređivanje sistema upravljanja informacionom bezbjednošću u organizacijama. Cilj ISO 27001 je obezbijediti zaštitu informacija od različitih prijetnji, očuvati povjerljivost, integritet i dostupnost informacija, kao i smanjiti rizik od bezbjednosnih incidenata.

Opseg sistema upravljanja informacionom bezbjednošću (ISMS):

Organizacije treba da definišu opseg svog sistema upravljanja informacionom bezbjednošću, odnosno da identifikuju koje informacije se obrađuju i koji su resursi uključeni u taj proces.

Rizik i bezbjednost informacija:

Organizacije treba da identifikuju rizike za informacije koje obrađuju i sprovedu odgovarajuće mjere zaštite kako bi ih smanjile na prihvatljiv nivo.

Upravljanje rizicima:

ISO 27001 postavlja proces upravljanja rizicima koji uključuje identifikaciju, procjenu i tretman rizika.

Politika informacione bezbjednosti:

Organizacije treba da uspostave jasnu politiku informacione bezbjednosti koja odražava njihove ciljeve i obaveze u vezi sa zaštitom informacija.

8. Nabavka softverskog rješenja za multifaktorsku autentifikaciju (MFA)

Procijenjena vrijednost nabavke iznosi 9.678,79 eura.

Multifaktorska autentifikacija (MFA) je sigurnosni pristup koji zahtijeva više od jednog načina identifikacije od korisnika kako bi se omogućio pristup sistemu. To povećava sigurnost u odnosu na tradicionalnu jednofaktorsku autentifikaciju, koja obično koristi samo korisničko ime i lozinku. Softversko rješenje za multifaktorsku autentifikaciju obično uključuje kombinaciju tri glavna faktora autentifikacije:

- Nešto što znate (lozinka): Ovo je tradicionalni faktor autentifikacije, kao što je korisničko ime i lozinka.
- Nešto što imate (token ili mobilni uređaj): Drugi faktor može uključivati fizički token, poput pametne kartice, USB uređaja ili mobilnog uređaja koji generiše privremeni kod (npr. putem mobilne aplikacije ili SMS poruke).
- Nešto što jeste (biometrija): Ovaj faktor uključuje biometrijske podatke, poput otiska prsta ili prepoznavanja lica. Prednosti softverskih rješenja za multifaktorsku autentifikaciju uključuju:

Povećana sigurnost: MFA značajno otežava neovlašćenim korisnicima pristup nalogima čak i ako su saznali korisničko ime i lozinku.

Zaštita od krađe identiteta: Dodatni faktori autentifikacije smanjuju rizik od krađe identiteta, jer je potrebno više od jedne informacije za pristup.

Prilagodljivost i fleksibilnost: Softverska rješenja omogućavaju različite kombinacije faktora autentifikacije, prilagođene specifičnim potrebama organizacije ili pojedinca.

Smanjenje rizika od phishinga: MFA može smanjiti učinkovitost phishing napada jer čak i ako zlonamjerni akteri dobiju lozinku, još uvijek će im biti teško dobiti pristup sistemu bez dodatnih faktora autentifikacije.

9. Softver za prikupljanje, dijeljenje, praćenje i analizu prijavljenih događaja u skladu sa evropskom regulativom

Softver za prikupljanje, dijeljenje, praćenje i analizu prijavljenih događaja u skladu sa Pravilnikom o obavještanju, analiziranju i praćenju (follow-up) događaja u civilnom vazduhoplovstvu kojim preuzeta Regulativa Evropskog parlamenta i Savjeta (EZ) br. 376/2014. Softver treba da omogući subjektima da dostavljaju prijave putem online portal, dostavljaju prijave o događajima, bilo koristeći definisane obrasce, ili automatski koristeći .e5x format. Procijenjena vrijednost nabavke iznosi 55.000,00 eura.

10. Nabavka poslovno-skladišnog prostora

U 2026. godini zbog nedostatka poslovno-skladišnog prostora u Agenciji potrebno je realizovati njegovu kupovinu. Kupovinom adekvatnog poslovno-skladišnog prostora uključujući i njegovo obezbjeđenje, riješio bi se navedeni problem za duži vremenski period. Procijenjena vrijednost poslovno-skladišnog prostora je okvirno planirana u iznosu od 600.000,00 eura

11. Softversko rješenje za arhiviranje e-mailova

U pitanju je napredno softversko rješenje za upravljanje arhivom i elektronskim podacima, posebno dizajnirano za poslovne korisnike. Njegova primarna svrha je da pomogne organizacijama da efikasno upravljaju podacima, smanje troškove skladištenja, osiguraju usklađenost sa zakonima i regulativama, te olakšaju pretragu i analizu arhiviranih podataka/e-mailova.

Prednosti korišćenja:

Centralizovano arhiviranje podataka;

Optimizacija skladištenja;

Usklađenost sa zakonima i regulativama;

Napredna pretraga i e-Discovery;

Smanjenje opterećenja e-mail servera;

Sigurnost i zaštita podataka;

Upravljanje životnim ciklusom podataka;

Fleksibilnost u implementaciji.

Procijenjena vrijednost nabavke iznosi 9.678,79 eura.

12. Sistem upravljanja vazдушnim prostorom (ASM) i upravljanje sistemima bespilotnih vazduhoplova (UTM)

Agencija za civilno vazduhoplovstvo Crne Gore nabavlja sistem za upravljanje vazдушnim prostorom (ASM) i upravljanje sistemima bespilotnih vazduhoplova (UTM). Kako bi se u potpunosti omogućila primjena naprednog fleksibilnog korišćenja vazdušnog prostora (*Advanced Flexible use of airspace* – FUA) u Republici Crnoj Gori, potreban je ASM sistem koji je u stanju da

podrži, u realnom vremenu, sve veću upotrebu sistema bespilotnih vazduhoplova.

Sistem mora biti modularno dizajniran kao širokodostupan *web* alat s mogućnošću prikaza na svim pretraživačima (*Chrome, Firefox, Safari, MS Edge*) s pripadajućim mobilnim aplikacijama za korisnike (*iOS i Android*) za prijave letova manjih UAS-ova. Takođe, sistem mora imati mogućnost direktnog spajanja na EUROCONTROL-ov LARA sistem i prikaz podataka iz istog u realnom vremenu.

Sistem mora imati mogućnost za uvođenje i prikaz UAS geografskih zona u skladu sa Regulativom EU 2019/947 uz primjenu istih na odobrenje operacija UAS-a.

Sistem mora omogućiti internu komunikaciju između korisnika i nadležnih operativnih jedinica za odobrenje letaćkih operacija (kontrole letenja), a posebno UAS operacija.

Sistem mora imati mogućnost registracije korisnika za sve vrste aktivnosti u vazdušnom prostoru koje se moraju razdvajati jedna od druge (padobranc, paraglajderi, jedrilice, vatrometi, baloni s posadom ili bez, ispaljivanje raketa, eksperimentalne aktivnosti i sl.).

Svaka vrsta aktivnosti mora imati svoju jednoznačnu oznaku na karti.

Sistem mora imati mogućnost učitavanja MET podataka iz relevantnog izvora i prikaza istih na karti.

Sistem mora imati mogućnost učitavanja radarskih podataka iz relevantnog izvora i prikaza istih na karti.

Sistem mora imati mogućnost učitavanja podataka iz relevantnog izvora (ukoliko postoji) za daljinsku identifikaciju UAS-a i prikaza istih na karti relevantnim korisnicima sistema.

Sistem mora imati mogućnost slanja internog upozorenja korisniku ukoliko se ne pridržava uslova pod kojima mu je određena aktivnost odobrena.

WEB modularni dio

Opšti dio web modula mora:

- omogućiti prijavu korisnika i registraciju na sistem uz primjenu primjenjivih propisa za čuvanje ličnih podataka,
- sadržati rubriku za prikaz regulative, važnih informacija za korisnike i povezana dokumenta,
- sadržati rubriku za prikaz opštih podataka o povezanim institucijama Republike Crne Gore,
- sadržati vijesti (novosti) koje će biti objavljivane od strane nadležne vlasti,
- sadržati pregled NOTAM-a i AUP/UUP,
- sadržati korisne linkove i često postavljana pitanja,
- sadržati politiku privatnosti i pravne napomene,
- sadržati uputstvo za korišćenje sistema,
- sadržati najavu promjena u rezervacijama zračnog prostora,
- sadržati prikaz realne slike stanja u vazdušnom prostoru na različitim kartografskim podlogama (satelit, street view, VFR, IFR karta),
- sadržati kartografski prikaz koji mora korisniku omogućiti pregled planiranih operacija i rezervacija u naredna 24 sata (2D i 3D),
- sadržati kartografski prikaz koji se može prikazati preko cijelog ekrana i smanjiti po potrebi, uz primjenu odabira za vraćanje na početno stanje prikaza i vremena (home button).

Na kartografskom dijelu je potrebno osigurati:

- filtere za prikaz zona (P, R, D, TRA, TSA, CTR, ATZ, UAS operacije, prikaz geografskih područja koja posjeduju ograničenja i/ili zabrane za UAS operacije) uz mogućnost filtriranja zona po visinama uz mogućnost prikaza različitih vrsta zona u različitim bojama,
- kartografski prikaz koji mora imati mogućnost odabira vremena prikaza stanja u vazdušnom prostoru u sljedeća 24 sata, odabirom tačnog vremena (vremenskog perioda).

Odabirom prikazane strukture potrebno je prikazati minimalno sljedeće podatke:

- jedinstveni broj rezervacije,
- naziv zone/rezervacije,
- vrstu zone,
- period za koji je rezervacija zone izvršena, (UTC datum i vrijeme),
- donju i gornju granicu rezervacije (u metrima, feet, Flight Level),
- mogućnost selektovanja i zumiranja na odabranu zon

Web modularni dio mora, minimalno, da sadrži sljedeće module:

1. Modul za registraciju i upravljanje korisnicima prema sljedećim karakteristikama:

- Registracija korisnika na manualan i automatizovan način,
- Provjeru unosa od strane čovjeka,
- Zaštitu ličnih podataka,
- Razvrstavanje korisnika po vrsti aktivnosti,
- Razvrstavanje UAS korisnika po kategorijama operacija i osposobljenosti,
- Razvrstavanje korisnika prema vrsti pretplate (registracije) – basic, advanced i premium,
- Upravljanje mikrofunkcionalnostima interfejsa prema vrsti korisnika,
- Prikupljanje podataka u skladu sa zahtjevima Regulativa EU 2019/945 i EU 2019/947, vezanim za registraciju korisnika,
- Mogućnost kontrolisanog preuzimanja podataka i pristupa spoljnoj bazi korisnika,
- Mogućnost preuzimanja pdf potvrda izdatih od nadležne vlasti i mogućnost izdavanja odgovarajućeg sertifikata,
- Unos vazduhoplova i dozvola po korisniku,
- FLEET management sistem,
- Unos pravnih i fizičkih lica,
- Razvrstavanje povlašćenih korisnika prema organizacijama (Policija, vojska...),

2. Modul za ovlašćene subjekte (nadležna vlast) (vojni i civilni) koji mora da sadrži:

- Prikaz stanja vazdušnog prostora kao i za dio opisan u opštem dijelu uz prikaz planiranih operacija do 7 dana u naprijed,
- Listu zahtjeva sa statusom u obradi, odobreno, primljeno sa pripadajućim podacima,
- Pregled NOTAM, AUP/UUP,
- Forme za pregled zahtjeva, obradu i odobrenje,
- Unos dodatnih uslova odobrenja i izdavanje digitalne potvrde odobrenja koja će biti dostupna korisniku,
- Mogućnost odabira postojeće ili kreiranja nove ad-hoc strukture za rezervaciju sa prikaza karte stanja uz pripadajuću formu,
- Brzi kartografski prikaz (skica) zahtjeva na VFR podlozi,
- Mogućnost kontaktiranja korisnika kroz sistem i ukidanje rezervacija uz potvrdu od strane korisnika,

3. Modul za AMC koji mora da sadrži:

- Prikaz stanja vazdušnog prostora kao i za dio opisan u opštem dijelu uz prikaz planiranih operacija do 7 dana u naprijed,
- Listu zahtjeva sa statusom u obradi, odobreno, primljeno sa pripadajućim podacima,
- Pregled NOTAM, AUP/UUP,
- Forme za pregled zahtjeva, obradu i odobrenje,
- Upis dodatnih uslova odobrenja i izdavanje digitalne potvrde odobrenja koja će biti dostupna korisniku,

- Prikaz situacije u vazдушnom prostoru na pretaktičkom i taktičkom nivou,
 - Alat za dinamičku rekonfiguraciju vazdušnog prostora i uvođenje ad hoc restrikcija u vazdušni prostor,
 - Izrada prijedloga NOTAM-a,
 - Mogućnost odabira postojeće ili kreiranja nove ad-hoc strukture za rezervaciju sa prikaza karte stanja uz pripadajuću formu,
 - Pregled svih registrovanih korisnika,
 - Pregled aktivnih korisnika na karti zajedno s kontakt podacima,
 - Mogućnost kontaktiranja korisnika kroz sistem i zaustavljanje aktivnosti i ukidanje rezervacija uz potvrdu od strane korisnika,
4. Modul za TWR poziciju ANSP-a koji mora da sadrži:
- Prikaz stanja vazdušnog prostora kao i za dio opisan u opštem dijelu uz prikaz planiranih operacija do 7 dana u naprijed,
 - Listu zahtjeva sa statusom u obradi, odobreno, primljeno sa pripadajućim podacima,
 - Pregled NOTAM, AUP/UUP,
 - Forme za pregled zahtjeva, obradu i odobrenje,
 - Upis dodatnih uslova odobrenja i izdavanje digitalne potvrde odobrenja koja će biti dostupna korisniku,
 - Prikaz situacije u vazдушnom prostoru na taktičkom nivou,
 - Alat za dinamičku rekonfiguraciju vazdušnog prostora i uvođenje ad hoc restrikcija u vazdušni prostor,
 - Izrada prijedloga NOTAM-a,
 - Mogućnost odabira postojeće ili kreiranja nove ad-hoc strukture za rezervaciju sa prikaza karte stanja uz pripadajuću formu,
 - Pregled svih registrovanih korisnika,
 - Pregled aktivnih korisnika na karti zajedno s kontakt podacima,
 - Mogućnost kontaktiranja korisnika kroz sistem i zaustavljanje aktivnosti i ukidanje rezervacija uz potvrdu od strane korisnika,
 - Opciju za zatvaranje CTR-a za UAS operacije za hitne slučajeve (automatsko slanje zahtjeva za prestanak odobrenih aktivnosti uz potvrdu prijema),
 - Jedinstveni prikaz operacije koja je u koordinaciji između svih zainteresovanih strana (zoom na operaciju koja je u koordinaciji),
5. Modul za korisnike
- Prikaz stanja vazdušnog prostora kao i za dio opisan u opštem dijelu uz prikaz planiranih operacija do 7 dana u naprijed,
 - Listu ličnih ili zahtjeva sopstvene organizacije sa prikazom trenutnog statusa obrade zahtjeva,
 - Pregled NOTAM, AUP/UUP,
 - Forme za predaju zahtjeva za rezervaciju postojećih ili ad-hoc zona,
 - Mogućnost odabira postojeće ili kreiranja nove ad-hoc strukture za rezervaciju sa prikaza karte stanja uz pripadajuću formu,
6. Modul za statistiku korištenja vazdušnog prostora
- Prikaz svih primjenjivih statistika na posebnom interfejsu uz mogućnost čuvanja istih u pdf i excel formatu
 - Odabir određenog vremenskog perioda i vrsta aktivnosti,
7. Modul za policiju

- Pregled svih aktivnosti u vazдушnom prostoru na karti stanja uz detaljan prikaz korisničkih podataka i kontakata,
 - Pregled ličnih operacija uz pripadajuće detalje,
8. Modul za hitne službe (SAR, vatrogasci)
- Pregled ličnih operacija uz prikaz korisnika iz organizacije i prikaz ostalih aktivnosti,
 - Predaja zahtjeva za rezervaciju vazdušnog prostora bilo za trajne ili ad hoc strukture po skraćenom postupku,
9. Modul za prikaz NOTAM-a
- Mogućnost povezivanja na interni izvor podataka o NOTAM poruka ili na vanjski servis,
 - Mogućnost filtriranja NOTAM-a relevantnih za restrikcije u vazdušnom prostoru,
 - Mogućnost prikaza NOTAM-a prema vrsti zona i vremenskom trajanju,
 - Skicu lokacije na kojoj se NOTAM primjenjuje,
10. Modul za prikaz AUP/UUP poruka
- Prikaz AUP/UUP kako je objavljen od strane nacionalnog AMC-a u tekstualnom obliku
11. Modul za administraciju sistema
- Mogućnost podešavanja parametara rada sistema i upis poruka koje će se automatski slati korisnicima kroz sistem,
 - Podešavanje servisa i API sa vanjskim sistemima (npr. sistem za detekciju UAS-a, radarski podaci, meteorološki podaci, NOTAM, LARA i slično),
 - Podešavanje mikrofunkcionalnosti korisničkih interfejsa (boje, veličina fonta i sl.),
12. Mobilne aplikacije (iOS, Android)
- Mogućnost primjene automatskog postupka za odobrenje UAS letačkih aktivnosti prema uslovima naručitelja,
 - Implementacija UAS geografskih zona,
 - Mogućnost pregleda stanja u vazdušnom prostoru do 3 dana unaprijed,
 - Prikaz relevantnih NOTAM-a i AUP/UUP,
 - Mogućnost slanja i prijema obavještenja u realnom vremenu sa nadležnom organizacijom za upravljanje UAS-ima,
 - Prijem zahtjeva za hitan prestanak aktivnosti uz potvrdu o prekidu,
 - Mogućnost podešavanja vremena potrebnog za automatsku aktivaciju i odobrenje u skladu sa zahtjevima naručitelja,
 - Detekciju povezanosti na sistem.

Procijenja vrijednost nabavke iznosi 250.000,00 eura.

13. Nadogradnja UAS softvera za otvorenu, posebnu i sertifikovanu kategoriju

U skladu sa Pravilnikom o uslovima za sigurnu upotrebu sistema bespilotnih vazduhoplova (preuzeta EU Regulativa 2019/947) potrebno je nadograditi UAS softver (platformu) kako bi se obezbijedio online sistem za registraciju bespilotnih vazduhoplova koji podliježu sertifikaciju i podnošenje, verifikaciju i potvrdu o prijemu Izjava za posebnu kategoriju. Procijenja vrijednost nabavke iznosi 9.678,79 eura.

14. Nabavka dodatne licence za SkySAFE

SkySAFE je nabavljen 2018. godine i od tada predstavlja podlogu stručnih službi Agencije za civilno vazduhoplovstvo prilikom sprovođenja analiza u domenu postojanja vazduhoplovnih

prepreka i njihovog eventualnog uticaja na operacije vazduhoplova. Obzirom da je zadnjom izmjenom sistematizacije došlo do reorganizacije Odsjeka aerodroma, potrebno je predvidjeti mogućnost upotrebe SkySAFE na još jednom računaru, tj. za zaposlenog kome bi u opisu posla bile aktivnosti povezane sa vazduhoplovnim preprekama i građevinskim objektima, budući da je Agencija za civilno vazduhoplovstvo prepoznata kao tehnički organ za vazdušni saobraćaj shodno Zakonu o planiranju prostora i izgradnji objekata. Sadašnji način rada gdje je rad u programu SkySAFE moguć samo na jednom računaru i kod jednog zaposlenog je neodrživ zbog broja predmeta koji se obrađuju u predmetnom programu a i pitanja obrade tih predmeta u slučajevima odsutnosti ili zauzetosti trenutnog obrađivača. Procijenja vrijednost nabavke iznosi 9.678,79 eura.

15. Nabavka SIEM SPLUNK softverskog rješenja i monitoring

SIEM SPLUNK omogućava centralizovano prikupljanje, korelaciju i naprednu analizu sigurnosnih događaja iz kompletne IT infrastrukture. Kontinuirani monitoring i pregled logova dodatno doprinose implementaciji omogućavajući pravovremeno uočavanje anomalija, proaktivno reagovanje na potencijalne incidente i smanjenje operativnih i sigurnosnih rizika. Na taj način Agencija za civilno vazduhoplovstvo doprinosi unapređenju sajber bezbjednosti, usklađenosti sa regulatornim zahtjevima (EU 2023/203) i standardom ISO/IEC 27001:2022 i očuvanju kontinuiteta poslovanja.

Procijenja vrijednost nabavke iznosi 14.520,00 eura.

16. Nabavka Sophos firewall mrežnog komunikacionog uređaja

Firewall uređaj Sophos XG210, koji trenutno koristimo kao dio mrežne sigurnosne infrastrukture, službeno ušao u End-of-Life (EoL) fazu, odnosno više neće primati sigurnosne nadogradnje, firmware ažuriranja ni podršku od strane proizvođača. Zbog toga je neophodno smanjiti operativni rizik i implementirati novi firewall.

Procijenja vrijednost nabavke iznosi 9.678,79 eura.

17. Nabavka digitalne telefonske centrale

Prelazak sa analognih fiksnih telefona na IP telefoniju omogućava digitalnu komunikaciju preko mreže podataka, uključujući Wi-Fi vezu. Ovakvo rješenje obezbjeđuje bolji kvalitet poziva, smanjenje troškova održavanja i dostupnost naprednih funkcija, uz jednostavnije upravljanje telefonskim sistemom. Pored toga, IP telefonija omogućava laku integraciju sa postojećom IT infrastrukturom, povećavajući fleksibilnost i efikasnost poslovne komunikacije. Procijenja vrijednost nabavke iznosi 14.520,00 eura.

18. Nabavka softvera za analizu refleksije solarnih panela

Softver koji bi analizirao/provjeravao dostavljene podatke za solarne elektrane u blizini aerodroma, u smislu numeričke kalkulacije vrijednosti količine svjetlosti koja se odbija od samih panela i uticaj te svjetlosti na vizuelno polje pilota vazduhoplova.

Procijenjena vrijednost softvera za analizu refleksije solarnih panela iznosi 3.630,00 eura.

19. Antena za detekciju operacija Sistema bespilotnih vazduhoplova u kontrolisanoj zoni

Analizom sprovedenom na osnovu dobijenih antena na ograničeni period od strane EUROCONTROL-a kroz program support to state, konstatovane su značajna odstupanja od strane operatora bespilotnih vazduhoplova definisana regulatornim aktima preuzetim iz evropskog legislativnog Sistema. Imajući u vidu da je neophodno spriječiti negativan uticaj na sigurnost operacija drugih korisnika vazdušnog prostora, prevashodno u CTR (kontrolisanim zonama) oko aerodroma, te da pojedini prekršaji od strane operatora bespilotnih vazduhoplova potencijalno mogu imati značajan uticaj na sigurnost vazdušnog saobraćaja, potrebno je obezbjeđivanje predmetnih antena za stalnu upotrebu od strane nadzornika i inspektora Agencije. Monitorisanjem podataka, njihovim analiziranjem i preduzimanjem mjera na osnovu istih u koordinaciji sa MUP-om i komunalnim policijama opština, značajno bi se unaprijedila regulacija aktivnosti Sistema bespilotnih vazduhoplova.

Kako je Agencija nadzorni organ nad predmetnom oblašću predmet nabavke bi u značajnoj mjeri unaprijedio sprovođenje inspekcijskih nadzora i procesuiranje korisnika koji svojim postupanjem krše pravila i dodatno mogu i ugroziti sigurnost. Procijenjena vrijednost nabavke iznosi 50.000,00 eura.

Zaključna razmatranja:

Finansijski plan Agencije za civilno vazduhoplovstvo za 2026. godinu sadrži pregled planiranih prihoda i rashoda za 2026. godinu, baziran je na pokazateljima poslovanja u 2025. godini i realno očekivanim prihodima i rashodima u 2026. godini. Planirani prihodi i rashodi za 2026. godinu u funkciji su ostvarivanja godišnjeg programa rada i razvoja Agencije za civilno vazduhoplovstvo, imajući u vidu da je vazdušni saobraćaj jedan od esencijalnih elemenata ekonomskih i društvenih aktivnosti države, Agencija kroz svoju nadležnost treba da obezbijedi razvoj i unapređenje ove oblasti.

Finansijski plan za 2026. godinu sa projekcijom prihoda u iznosu od 7.500.922,00 eura i rashoda u iznosu od 6.595.882,94 eura, biće realizovan iz sopstvenih izvora finansiranja u skladu sa članom 13 stav 1 Zakona o vazdušnom saobraćaju ("Službeni list CG", broj 30/12, 30/17 i 82/20), dok će se raspored sredstava po finansijskom planu vršiti u skladu sa opštim aktima Agencije, donijetim odlukama, programima i planovima rada, zaključenim ugovorima i drugim aktima u cilju izvršavanja poslovnih zadataka iz nadležnosti Agencije.

Planirani prihodi Agencije za civilno vazduhoplovstvo za 2026. godinu uvećani su za oko 2,2% u odnosu na planirane prihode za 2025. godinu, to su prvenstveno prihodi od rutnih naknada, terminalnih naknada i naknada za odlazeće putnike. Njihova realizacija će zavisiti isključivo od povećanja broja letova i broja putnika u našoj naplatnoj zoni.

Planirani rashodi za 2026. godinu kroz pojedinačne stavke (bruto zarade zaposlenih i ostala lična primanja, rashodi za materijal i usluge, rashodi za održavanje osnovnih sredstava, ostale poslovne rashode i amortizacija) uvećani su za oko 5,2% u odnosu na planirane rashode za 2025. godinu i odražavaju realne potrebe za funkcionisanjem Agencije u toku 2026. godine.

Sastavni dio finansijskog plan za 2026. godinu, predstavlja Plan investicija u iznosu od 1.660.349,11 eura.

Gore navedene stavke prikazane su i tabelarno:

Ukupni planirani prihodi u 2026. godinu	Ukupni planirani rashodi u 2026. godinu	Rezultat	Planirane investicije
7.500.922,00	6.595.882,94	905.039,06	1.660.349,11

Osnovna svrha realizacije Finansijskog plana za 2026. godinu, biće izvršenje osnovnih zakonskih i međunarodnih obaveza, dominantno se rukovodeći principima racionalnosti i domaćinskog poslovanja sa ključnim ciljem očuvanja dostignutog nivoa sigurnosti i bezbjednosti vazdušnog saobraćaja.

***Program rada
Agencije za civilno vazduhoplovstvo
za 2026. godinu***

decembar 2025. godine

SADRŽAJ

I Uvodni dio	3
a) O Agenciji	3
b) Međunarodni aspekti djelovanja Agencije	3
II Nadležnost Agencije	5
III Programske aktivnosti Agencije	8
a) Izvršavanje obaveza i aktivnosti utvrđenih zakonom, podzakonskim aktima, potvrđenim i objavljenim međunarodnim sporazumima i drugim dokumentima koji regulišu oblast civilnog vazduhoplovstva	8
1) Sektor za sigurnost vazdušne plovidbe	11
2) Sektor za sigurnost vazduhoplova i operacija vazduhoplova	17
3) Menadžer Sistema upravljanja sigurnošću	28
4) Menadžer Sistema za praćenje usklađenosti	34
5) Menadžer za komunikaciju	37
6) Sektor za bezbjednost, olakšice i traganje i spašavanje	39
b) Vršenje inspekcijskog nadzora i kontinuiranog nadzora nad vazduhoplovnim subjektima i njihovim osobljem u cilju praćenja ispunjenosti propisanih uslova na osnovu kojih im je Agencija izdala dozvolu, sertifikat ili odobrenje	47
IV Donošenje akata iz nadležnosti Agencije i pripremanje stručnih osnova za izradu podzakonskih akata iz nadležnosti Vlade i Ministarstva	47
V Međunarodna saradnja Agencije	50
a) Saradnja sa Evropskom unijom u oblasti vazdušnog saobraćaja	50
b) Saradnja sa međunarodnim vazduhoplovnim organizacijama	52
c) Bilateralna i multilateralna saradnja	53
VI Kontrolne posjete međunarodnih organizacija	56
VII Kadrovsko i materijalno-tehničko osposobljavanje	57
a) Kadrovsko osposobljavanje Agencije	57
b) Obuka i stručno usavršavanje zaposlenih	59
c) Materijalno-tehničko osposobljavanje	60
VIII Izrada programa, planova i izvještaja	60

I Uvodni dio

Pravni osnov za donošenje Programa rada Agencije za civilno vazduhoplovstvo za 2026. godinu utvrđen je članom 10 stav 1 tačka 2 Zakona o vazdušnom saobraćaju („Službeni list CG“, br. 30/12, 30/17, 82/20, 53/25 i 141/25), kojim je propisano da Savjet Agencije za civilno vazduhoplovstvo donosi godišnji program rada Agencije za civilno vazduhoplovstvo.

Odredbom člana 16 stav 1 tačka 8 Statuta Agencije za civilno vazduhoplovstvo, broj: 01/1-2566/18 od 27.11.2018. godine, propisano je da direktor Agencije za civilno vazduhoplovstvo (u daljem tekstu: Agencija) predlaže Savjetu Agencije godišnji program rada.

U skladu sa navedenim odredbama Zakona o vazdušnom saobraćaju i Statuta Agencije za civilno vazduhoplovstvo pripremljen je Program rada Agencije za civilno vazduhoplovstvo za 2026. godinu.

a) O Agenciji

Odredbama Zakona o vazdušnom saobraćaju propisani su pravni položaj, nadležnost i organizacija Agencije, upravljanje i rukovođenje Agencijom, organi Agencije i njeno poslovanje.

Članom 5 Zakona o vazdušnom saobraćaju propisano je da je Agencija nezavisno pravno lice koje vrši javna ovlaštenja u skladu sa ovim zakonom, da je osniva Vlada Crne Gore, da je samostalna u obavljanju poslova iz svoje nadležnosti i da za svoj rad odgovara Vladi. Organi Agencije su Savjet Agencije i direktor Agencije.

b) Međunarodni aspekti djelovanja Agencije

Zakonom o vazdušnom saobraćaju, članom 6 stav 1 tačka 14, propisano je da Agencija sarađuje sa organima drugih država nadležnim za civilno vazduhoplovstvo.

Međunarodne organizacije iz oblasti vazdušnog saobraćaja od posebnog značaja za civilno vazduhoplovstvo Crne Gore su:

- Međunarodna organizacija civilnog vazduhoplovstva (*International Civil Aviation Organization – ICAO*),
- Agencija Evropske unije za sigurnost vazduhoplovstva (*European Union Aviation Safety Agency – EASA*),
- Evropska konferencija civilnog vazduhoplovstva (*European Civil Aviation Conference – ECAC*),
- Evropska organizacija za sigurnost vazdušne plovidbe (*European Organization for the Safety of Air Navigation – EUROCONTROL*).

Crna Gora je 13. marta 2007. godine postala 189. punopravna članica Međunarodne organizacije civilnog vazduhoplovstva (ICAO), specijalizovane organizacije Ujedinjenih nacija zadužene za stalni nadzor sprovođenja ciljeva Konvencije o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu (*Convention on International Civil Aviation*), poznatije kao Čikaška konvencija (*Chicago Convention*), i obavezujućih standarda i preporučenih praksi iz aneksa Konvencije.

Postavši prethodno punopravan član ICAO-a, što je predstavljalo preduslov, Crna Gora je postala i punopravan član Evropske konferencije civilnog vazduhoplovstva (ECAC) 25. juna 2008. godine. Glavni cilj ECAC-a je unapređenje sigurnog, djelotvornog i kontinuiranog razvoja sistema evropskog vazdušnog saobraćaja, kroz harmonizaciju postupaka upravljanja vazdušnim saobraćajem među

državama članicama iz Evrope i unapređenje tih postupaka između država članica i drugih država u svijetu.

Crna Gora je 1. jula 2007. godine postala punopravan član Evropske organizacija za sigurnost vazdušne plovidbe (EUROCONTROL), organizacije koja je prvenstveno zadužena za sigurnost vazdušne plovidbe. Članstvo Crne Gore i njeno puno učešće u radu upravljačkih i stručnih tijela ove evropske organizacije, od velikog značaja za siguran i jednoobrazan pristup država članica, ostvaruje se na osnovu Protokola o konsolidaciji Međunarodne konvencije o saradnji u oblasti bezbjednosti (*Safety*) vazdušne plovidbe EUROCONTROL od 13. decembra 1960. godine, sa izmjenama i dopunama (Zakon o ratifikaciji, „Službeni list SCG – Međunarodni ugovori“, br. 18/04 i 19/04) i Multilateralnog sporazuma o rutnim naknadama (*Multilateral Agreement relating to Route Charges*, „Službeni list SCG – Međunarodni ugovori“, broj 04/05).

Crna Gora je 09. juna 2006. godine potpisala Multilateralni sporazum između Evropske zajednice i njenih država članica i Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu o uspostavljanju zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja (*European Common Aviation Area (ECAA) Agreement*, u daljem tekstu: ECAA Sporazum). Skupština Crne Gore ratifikovala je ovaj Sporazum 9. oktobra 2007. godine, i isti je stupio na snagu 26. oktobra 2007. godine objavljivanjem Zakona o ratifikaciji ECAA Sporazuma („Službeni list RCG“, broj 62/07 i „Službeni list CG – Međunarodni ugovori“, broj 1/11). Cilj ovog Sporazuma je stvaranje zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja zasnovanog na slobodnom pristupu tržištu i zajedničkim pravilima u oblastima sigurnosti, bezbjednosti, upravljanja vazдушnim saobraćajem i uticaja na životnu sredinu.

ECAA Sporazum je u Evropskoj uniji stupio na snagu u decembru 2017. godine (11 godina nakon potpisivanja) pa je, imajući u vidu veliki broj akata koje je usvojila u periodu od njegovog potpisivanja, Evropska komisija bila u obavezi da donese novi ažurirani Aneks 1. Novi, ažurirani Aneks 1 objavljen je u Službenom listu EU („*Official Gazzette of European union*“) u avgustu 2019. godine kao sastavni dio Odluke br. 1/2019 ECAA Zajedničkog Komiteta od 31. jula 2019. godine kojom se zamjenjuje Aneks I ECAA Sporazuma o pravilima koja se primjenjuju na civilno vazduhoplovstvo [2019/1343] (*DECISION No 1/2019 of 31 July 2019 replacing Annex I to the ECAA Agreement on the rules applicable to civil aviation - OJL211/4 of 12.08.2019*).

S obzirom da je obaveza Crne Gore bila da ovaj akt transponuje u nacionalno zakonodavstvo, Agencija je pripremila Predlog Zakona o potvrđivanju izmjena Multilateralnog sporazuma između Evropske zajednice i njenih država članica o uspostavljanju zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja (ECAA Sporazum), koji je Vlada na sjednici od 28. novembra 2024. godine usvojila. Konačno, Zakon o potvrđivanju Izmjena Multilateralnog sporazuma između Evropske zajednice i njenih država članica, Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Crne Gore, Kraljevine Norveške, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu o uspostavljanju zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja (ECAA Sporazum) objavljen u „Službenom listu CG – Međunarodni ugovori“, br. 1/2025 od 19.2.2025. godine.

Agencija Evropske unije za sigurnost vazduhoplovstva (EASA) je organizacija Evropske unije osnovana s ciljem razvijanja zajedničkih standarda sigurnosti i obezbjeđivanja njihove jedinstvene primjene u Evropskoj uniji (EU), sa sjedištem u Kelnu (Njemačka). Osnovne djelatnosti preuzela je od Zajedničkih vazduhoplovnih vlasti (*Joint Aviation Authorities – JAA*), nakon prestanka rada te organizacije, 2007. godine. EASA je u međuvremenu proširila svoje nadležnosti, preuzimanjem obaveze izrade

vazduhoplovnih standarda i propisa iz oblasti upravljanja vazдушnim saobraćajem (*Air Traffic Management – ATM*) i aerodroma, kao i vršenja nadzora i nad njihovom primjenom. Punopravno članstvo u EASA-i, za sada, ostvaruju samo države članice EU i države članice EFTA (*European Free Trade Association*), dok za ostale države postoji mogućnost ostvarenja posebnog statusa i aktivnog učešća u radu EASA-e putem zaključivanja tzv. „Radnih aranžmana“ (*Working Arrangements*). Regulative koje priprema i predlaže EASA, a usvajaju institucije EU, obavezujuće su za države članice EU, a u zavisnosti od vrste potpisanih aranžmana i za ostale države.

Crna Gora je prvi Radni aranžman sa EASA-om potpisala 7. jula 2009. godine. Osnov za potpisivanje tog aranžmana predstavljala je tzv. Osnovna Regulativa br. 216/2008 (*Basic Regulation 216/2008*). Kako je 2009. godine Regulativa br. 216/2008 izmijenjena i dopunjena Regulativom 1108/2009, kojim se nadležnosti EASA-e proširuju i na oblast ATM/ANS-a i aerodroma, direktor Agencije je izmijenjeni Aneks 1 Radnog Aranžmana potpisao 2. novembra 2011. godine.

Od 2011. do 2015. godine došlo je do brojnih promjena usljed kojih je EASA smatrala neophodnim da postojeći, tada već zastarjeli, Radni Aranžman zamijeni novim, koji je, nakon konsultacija i usaglašavanja, potpisan 25. februara 2015. godine u Kelnu od strane direktora Agencije i izvršnog direktora EASA-e. Ovaj Radni aranžman pokriva sve aspekte uređenja sigurnosti civilnog vazduhoplovstva i zaštite životne sredine kada su u pitanju proizvodi, djelovi, uređaji, osoblje, organizacije, aerodromi, kao i upravljanje vazдушnim saobraćajem i usluge vazdušne plovidbe, u skladu sa Regulativom (EZ) br. 216/2008 i njenim pravilima implementacije. Putem ovog Radnog aranžmana EASA ostvaruje saradnju sa Agencijom za civilno vazduhoplovstvo, između ostalog, i u sprovođenju odredbi ECAA Sporazuma relevantnih za sigurnost vazdušnog saobraćaja.

Prethodno je, takođe u Kelnu, 15. maja 2012. godine, sa EASA-om potpisan i Radni aranžman o sigurnosnim pregledima stranih vazduhoplova na platformi (*SAFA Working Arrangement*), koji se odnosi na obaveznost prikupljanja i razmjene informacija u odnosu na sigurnost vazduhoplova koji koriste aerodrome država članica EU i aerodrome država koje nijesu članice EU ali učestvuju u ovom programu, pa i aerodrome u Crnoj Gori.

Imajući u vidu novine u oblasti SAFA-e, na inicijativu Agencije, u decembru 2023. godine potpisan je novi SAFA Radni aranžman između EASA i Agencije. Sa novim aranžmanom, pored svih postojećih elemenata, uvodi se i element procjene rizika operatora vazduhoplova prilikom planiranja realizacije inspekcija na platformi. Dodatno, stižu se uslovi da Crna Gora postane učesnica EU programa testiranja posade vazduhoplova na prisustvo alkohola u krvi. Važno je istaći da je potpisivanjem ove vrste aranžmana Crna Gora postala jedna od rijetkih država koja nije članica EASA-e, a učesnica je, na ovom nivou, razmjene i prikupljanja informacija u okviru EU programa inspekcija vazduhoplova na platformi aerodroma.

II Nadležnost Agencije

Nadležnost Agencije propisana je prvenstveno odredbama Zakona o vazдушnom saobraćaju i podzakonskim aktima donešenim na osnovu ovog zakona, ali i odredbama Zakona o obligacionim odnosima i osnovama svojinsko-pravnih odnosa u vazдушnom saobraćaju („Službeni list CG”, br. 18/11, 46/14, 43/18 i 89/25), odredbama Zakona o prevozu opasnih materija („Službeni list CG”, br. 33/14, 13/18 – drugi zakon i 89/25), odredbama Zakona o obaveznom osiguranju u saobraćaju („Službeni list CG”, br. 44/12, 146/21 i 69/25), odredbama Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata („Službeni list CG”, br. 64/17, 44/18, 63/18, 11/19, 82/20, 86/22, 4/23 i 19/25 – drugi zakon) i Zakona o izgradnji objekata („Službeni list CG”, br. 19/25 i 92/25).

Zakonom o vazdušnom saobraćaju Agenciji je prenešeno vršenje javnih ovlašćenja u oblasti vazdušnog saobraćaja, od kojih su najznačajnija sljedeća: izdavanje sertifikata i uvjerenja vazduhoplovnim subjektima o ispunjavanju uslova za obavljanje određene djelatnosti iz oblasti vazdušnog saobraćaja, izdavanje dozvola vazduhoplovnom osoblju, vršenje inspekcijskog nadzora nad sprovođenjem zakona i zaključenih međunarodnih ugovora, donošenje akata u skladu sa zakonom i akata radi sprovođenja ECAA sporazuma, drugih zaključenih međunarodnih ugovora, međunarodnih standarda i preporučene prakse iz oblasti civilnog vazduhoplovstva, a naročito standarda, procedura i preporučene prakse ICAO-a, ECAC-a, EASA-e i EUROCONTROL-a, koji se, uz prethodnu saglasnost resornog ministarstva, objavljuju u „Službenom listu Crne Gore”.

Konkretno, nadležnost Agencije je utvrđena odredbom člana 6 stav 1 Zakona o vazdušnom saobraćaju, kojom je propisano da Agencija:

1. izdaje sertifikat vazdušnog operatora i operativnu licencu,
2. izdaje uvjerenje o tipu vazduhoplova, uvjerenje o plovidbenosti vazduhoplova, potvrdu o provjeri plovidbenosti vazduhoplova, potvrdu o registraciji,
3. izdaje uvjerenje o ispunjavanju uslova pravnom licu za održavanje vazduhoplova,
4. izdaje uvjerenje o ispunjavanju uslova pravnom licu za stručno osposobljavanje vazduhoplovnog osoblja,
5. izdaje sertifikat i odobrenje za upotrebu civilnog aerodroma,
6. izdaje uvjerenje o ispunjavanju uslova pravnom licu za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti vazduhoplova,
7. izdaje dozvole i ovlašćenja civilnom vazduhoplovnom osoblju,
8. priprema stručne osnove za izradu programa, planova, podzakonskih akata koje donose Vlada i organ državne uprave nadležan za poslove saobraćaja,
9. donosi opšte akte u skladu sa ovim zakonom i akte radi sprovođenja ECAA sporazuma, drugih zaključenih međunarodnih ugovora, međunarodnih standarda i preporučene prakse iz oblasti civilnog vazduhoplovstva, a naročito standarda, procedura i preporučene prakse ICAO-a, ECAC-a, EASA-e i EUROCONTROL-a, uz saglasnost Ministarstva,
10. donosi akte kojima se nalaže preduzimanje mjera radi uspostavljanja sigurnosti funkcionalnog sistema u cilju zaštite sigurnosti vazdušnog saobraćaja,
11. vodi registre i evidencije u skladu sa ovim zakonom,
12. vrši inspekcijski nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i zaključenim međunarodnim ugovorima,
13. vrši kontinuirani nadzor ispunjenosti uslova u skladu sa ovim zakonom,
14. sarađuje sa organima drugih država nadležnim za civilno vazduhoplovstvo,
15. vrši i druge poslove u skladu sa ovim zakonom i Statutom Agencije.

Odredbom člana 6 stav 3 Zakona o vazdušnom saobraćaju propisano je da je Agencija Nacionalni nadzorni organ koji obavlja poslove koji se odnose na: utvrđivanje usklađenosti pružanja usluga u vazdušnoj plovidbi sa propisanim zahtjevima, izdavanje sertifikata pružaocu usluga u vazdušnoj plovidbi, kontinuirani nadzor nad pružanjem usluga u vazdušnoj plovidbi, nadzor nad upravljanjem vazdušnim saobraćajem, kao i druge poslove u skladu sa ovim zakonom i aktima Agencije.

Jedno od najznačajnijih javnih ovlašćenja koje je prenešeno Agenciji je obavljanje poslova inspekcijskog nadzora nad sprovođenjem Zakona o vazdušnom saobraćaju i propisa donesenih na

osnovu ovog zakona, kao i zaključenih međunarodnih ugovora koji obavezuju Crnu Goru, a koji se odnose na: vazduhoplov i vazduhoplovnu komponentu, vazdušni saobraćaj, pružanje vazduhoplovnih usluga i pravila letenja, kao i aerodromske letne informacije, aerodrome i aerodromske usluge, letilišta, vazduhoplovno osoblje, pomoćno vazduhoplovno i drugo stručno osoblje, ispravnost i rad tehničkih sredstava i objekata vazdušne plovidbe.

Naime, članom 6 stav 1 tačka 12 i članom 151 stav 2 Zakona o vazdušnom saobraćaju propisano je da poslove inspeksijskog nadzora nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donešenih na osnovu ovog zakona vrši Agencija preko inspektora za vazdušni saobraćaj, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje inspeksijski nadzor.

Inspeksijski poslovi koji obuhvataju ovlašćenja za obavljanje pregleda, izricanje ograničenja i zabrana, nalažanje upravnih mjera, izdavanje prekršajnog naloga, podnošenje zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka, kao i preduzimanje drugih mjera propisanih Zakonom o inspeksijskom nadzoru („Službeni list RCG“, broj 39/03 i „Službeni list CG“, br. 76/09, 57/11, 18/14, 11/15, 52/16 i 84/24) i Zakonom o prekršajima („Službeni list CG“, br. 01/11, 06/11, 39/11, 32/14 i 51/17) i u 2026. godini će predstavljati jedan od prioriteta u radu, imajući u vidu da inspeksijski nadzor značajno doprinosi zaštiti i dodatnom unapređenju dostignutog nivoa sigurnosti i bezbjednosti vazdušnog saobraćaja u Crnoj Gori.

Agenciji je, dodatno, propisano ovlašćenje da može da odobri, najduže na šest mjeseci, izuzeće od obaveze ispunjenja određenog administrativnog i drugog zahtjeva, ukoliko utvrdi da je vazduhoplovni subjekt na drugi način obezbijedio isti nivo sigurnosti vazdušnog saobraćaja koji se postiže primjenom tog zahtjeva.

Shodno Zakonu o prevozu opasnih materija („Službeni list CG“, br. 33/14, 13/18 i 84/24 – drugi zakon i 89/25), Agencija je nadležna za odobravanje izuzeća od zabrane prevoza opasnih materija čiji je prevoz zabranjen u skladu sa Tehničkim instrukcijama. S tim u vezi, a u skladu sa navedenim zakonom, izuzeće od zabrane prevoza opasnih materija može se dozvoliti u vazdušnom prostoru Crne Gore, na osnovu rješenja o izuzeću od zabrane koje, u skladu sa Tehničkim instrukcijama, izdaje Agencija uz saglasnost nadležnih organa državne uprave zavisno od vrste opasne materije. Izmjenama ovog zakona iz 2025. godine Agenciji su data i ovlašćenja odobravanja programa obuke iz oblasti prevoza opasnih materija u vazdušnom saobraćaju, a koje donose učesnici u prevozu opasnih materija, kao i ovlašćenje za izdavanje ovlašćenja za instruktore za sprovođenje obuka iz oblasti prevoza opasnih materija u vazdušnom saobraćaju.

Shodno Zakonu o obaveznom osiguranju u saobraćaju („Službeni list CG“, br. 44/12, 146/21 i 69/25), Agencija je nadležna da vrši nadzor nad primjenom odredaba ovog zakona koje se odnose na prava i obaveze po osnovu obaveznog osiguranja u vazdušnom saobraćaju.

Agencija obavlja i određene poslove organa za tehničke uslove, u skladu sa Zakonom o izgradnji objekata („Službeni list CG“, br. 19/25 i 92/25) i Zakonom o planiranju prostora i izgradnji objekata („Službeni list CG“, br. 64/17, 44/18, 63/18, 11/19, 82/20, 86/22, 4/23, 19/25 – drugi zakon), a koji se odnose na: definisanje urbanističko tehničkih uslova za izgradnju objekata iz domena tehničkog organa za dio vazdušnog saobraćaja; analiza tehničke dokumentacije građevinskih objekata u cilju pribavljanja saglasnosti tehničkog organa; razmatranje nacrtu planskih dokumenata, analize iz domena tehničkog organa iz oblasti vazdušnog saobraćaja i dalje aktivnosti na izmjeni ili procesuiranju planskog dokumenta; provjera tehničke dokumentacije iz domena tehničkog organa iz oblasti vazdušnog saobraćaja; predlog korekcija ili dalje procesuiranje tehničke dokumentacije za složene inženjerske objekte.

Agencija će do kraja tekuće godine pripremiti plan vršenja inspekcijskih nadzora za 2026. godinu, koji će, zajedno sa planiranom dinamikom vršenja periodičnih kontinuiranih nadzora koji se sprovode nad radom vazduhoplovnih subjekata radi utvrđivanja kontinuirane ispunjenosti uslova na osnovu kojih je izdat sertifikat tokom čitavog perioda njegovog važenja, predstavljati sastavni dio Plana inspekcijskih i kontinuiranih nadzora vazduhoplovnih subjekata za 2026. godinu.

Odredbama Zakona o obligacionim odnosima i osnovama svojinsko-pravnih odnosa u vazдушnom saobraćaju („Službeni list CG”, br. 18/11, 46/14, 43/18 i 89/25) utvrđena je nadležnost Agencije u pogledu nadzora nad primjenom pojedinih odredaba ovog zakona. Naime, ovim zakonom propisano je da Agencija vrši nadzor nad primjenom odredaba koje se odnose na prava lica sa invaliditetom ili lica smanjene pokretljivosti, kao i po prigovoru putnika, u slučaju uskraćivanja ukrcaja, otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta. U slučaju prigovora lica sa invaliditetom ili lica smanjene pokretljivosti Agencija je nadležna za mirno rješavanje sporova između putnika i vazdušnog prevoznika i operatora aerodroma, dok je po prigovoru putnika u slučaju uskraćivanja ukrcaja, otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta Agencija nadležna za mirno rješavanje sporova između putnika i vazdušnog prevoznika. Izmjenama i dopunama ovog zakona iz 2025. godine Agenciji je dodijeljen inspekcijski nadzor u oblasti prava putnika koja se odnose na prigovore putnika, u slučaju uskraćivanja ukrcaja, otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta.

Nadalje, određeni poslovi i aktivnosti iz nadležnosti Agencije utvrđeni su podzakonskim aktima, koje Agencija donosi na osnovu Zakona o vazдушnom saobraćaju, nacionalnim strateškim dokumentima iz oblasti vazdušnog saobraćaja, kao i potvrđenim i objavljenim ECAA Sporazumom i drugim međunarodnim dokumentima.

III Programske aktivnosti Agencije

Imajući u vidu ranije navedene nadležnosti Agencije, propisane članom 6 Zakona o vazдушnom saobraćaju, kao i ostale zakonom i podzakonskim aktima utvrđene obaveze, programske aktivnosti Agencije u 2026. godini biće prevashodno usmjerene na:

- a) izvršavanje obaveza i aktivnosti utvrđenih zakonom, podzakonskim aktima, potvrđenim i objavljenim međunarodnim sporazumima i drugim dokumentima koji regulišu oblast civilnog vazduhoplovstva, i
- b) vršenje inspekcijskog nadzora i kontinuiranog nadzora nad vazduhoplovnim subjektima i njihovim osobljem u cilju praćenja ispunjenosti propisanih uslova na osnovu kojih im je Agencija izdala dozvolu, sertifikat ili odobrenje.

a) Izvršavanje obaveza i aktivnosti utvrđenih zakonom, podzakonskim aktima, potvrđenim i objavljenim međunarodnim sporazumima i drugim dokumentima koji regulišu oblast civilnog vazduhoplovstva

Među opštim aktivnostima u Agenciji, koje podrazumijevaju involviranost i doprinos svih unutrašnjih organizacionih jedinica i pojedinaca, za 2026. godinu su sljedeće:

- priprema Statuta i ostalih akata Agencije radi usaglašavanja sa novim Zakonom o vazдушnom saobraćaju čije se donošenje očekuje krajem 2025. ili početkom 2026. godine.
- priprema i donošenje novih vazduhoplovnih propisa, izmjena i dopuna postojećih, kao i priprema stručnih osnova za potrebe donošenja podzakonskih akata iz nadležnosti Ministarstva i Vlade CG,

u skladu sa *Planom pripreme podzakonskih akata Agencije za civilno vazduhoplovstvo za 2026. godinu* i aktuelnim Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji (PPCG), a na osnovu novog Zakona o vazдушnom saobraćaju koji je u završnoj proceduri usvajanja, zaključenih međunarodnih ugovora, propisa Evropske unije i pravila i standarda koji se odnose na sigurnost i bezbjednost u vazдушnom saobraćaju, naročito standarda, procedura i preporučene prakse ICAO-a, ECAC-a, EASA-e i EUROCONTROL-a, te usklađivanja postojećih sa novim Zakonom o vazдушnom saobraćaju;

- ažuriranje i realizacija akcionih planova za otklanjanje neusaglašenosti i nedostataka konstatovanih prilikom kontrolnih posjeta međunarodnih organizacija civilnog vazduhoplovstva, sa precizno utvrđenim aktivnostima koje je neophodno preduzeti u cilju njihovog otklanjanja, određenim nosiocima odgovornosti za izvršavanje tih aktivnosti i definisanim rokovima za njihovu realizaciju;
- ažuriranje postojećih, kao i donošenje novih priručnika i procedura u skladu sa novom organizacijom, kao i zakonskom i podzakonskom regulativom, sa ciljem boljeg regulisanja procesa kao i ispunjavanja preporuka Državne revizorske institucije;
- razmatranje ICAO državnih pisama (*ICAO State Letters*) i formiranje predloga aktivnosti u odnosu na ta dokumenta;
- identifikacija razlika u odnosu na ICAO standarde i preporučene prakse;
- implementacija nadogradnje softvera Sistema upravljanja dokumentima (*Document Management System – DMS*),
- očuvanje postojećeg nivoa znanja zaposlenih u Agenciji i njegovo unapređenje pohađanjem obuka, koje se sprovode po Trening planu, obukama obnavljanja znanja, nedostajućim specijalističkim obukama i obukama za nove vazduhoplovne propise.

Pored ovih aktivnosti, opšteg karaktera, među aktivnostima koje iziskuju multidisciplinarni pristup izdvajaju se sljedeće:

- aktivnosti u vezi sa nacionalnim odborima

Shodno Zakonu o vazдушnom saobraćaju formirani su sljedeći nacionalni odbori: Nacionalni odbor za upravljanje sigurnošću u vazдушnom saobraćaju, Nacionalni odbor za upravljanje vazдушnim prostorom, Nacionalni odbor za bezbjednost civilnog vazduhoplovstva i Nacionalni odbor za olakšice u vazдушnom saobraćaju. Predsjednici ili članovi ovih odbora su predstavnici Agencije a, pored njih, u sastavima ovih odbora participiraju i druga lica iz Agencije. Stručne poslove, za potrebe ovih odbora, u najvećoj mogućoj mjeri obavljaju stručne službe Agencije jer se, s obzirom na raspoložive resurse, Vlada odlučila da predstavnici Agencije, kroz predsjednike odbora i članove odbora, koordiniraju aktivnosti od državnog interesa u domenu vazдушnog saobraćaja. U odnosu na aktivnosti koje se odvijaju u ovim odborima izvjesno je da se pitanja i izazovi sa kojima se susreću ova tijela bivaju sve složenija i da postoji sve izraženija potreba da se određena pitanja, od značaja za sigurnost i bezbjednost vazдушnog saobraćaja, kao i za upravljanje vazдушnim prostorom, sve češće razmatraju u širem kontekstu, te je iz tog razloga veoma značajno vršiti koordinaciju aktivnosti sa drugim državnim organima i institucijama. Saglasno trendovima, očekuje se da tokom 2026. godine intenzitet ovih aktivnosti bude još veći, naročito u vezi sa izazovima kao što su: upotreba dronova, generalno, i upravljanje vazдушnim prostorom kada je u pitanju upotreba dronova; opasnosti u vezi sa prisustvom divljeg svijeta u blizini aerodroma; bezbjedonosna pitanja, posebno u vezi sajber bezbjednosti i dr.

- bezbjednost informacionih tehnologija (Cyber Security)

Ključne aktivnosti Agencije u domenu bezbjednost informacionih tehnologija su:

- formiranje internog međuresornog tima za uspostavljanje Sistema upravljanja informacionom bezbjednošću u cilju ispunjavanja nacionalnih i međunarodnih standarda od značaja za ovu oblast i uspostavljanje zvanične saradnje između Agencije i državnih organa nadležnih za informacionu bezbjednost (Direktorata za elektronsku upravu i informatičku bezbjednost Ministarstva javne uprave i Odeljenja za informatičku bezbjednost i odgovor na kompjuterske incidente (CS/NCIRT) Direkcije za zaštitu tajnih podataka).
- nastavak aktivnog učešća Agencije u radu radnih grupa EASA (*Network of Cyber Analysts*) i EUROCONTROL (CYBERG) za sajber bezbjednost, u kojima je Agencija član i već učestvuje kroz svoje predstavnike.
- planiranje i sprovođenje specijalističkih, naprednih obuka za neke od nadzornika i inspektora Agencije, kao i IT administratora, iz sajber bezbjednosti u relevantnim organizacijama za obuku (IANS EUROCONTROL i druge).

Agencija planira da paralelno sa sprovođenjem zahtjeva Regulative (EU) 2023/203 započne i formalni proces uspostavljanja i sertifikacije Sistema upravljanja informacionom bezbjednošću (ISMS) u skladu sa ISO/IEC 27001 standardom. Proces implementacije ISO 27001 biće vođen u saglasju sa zahtjevima iz člana IS.AR.200, tako da kontrole, dokumentacija i procesi razvijeni radi usklađivanja sa Regulativom budu istovremeno strukturirani tako da zadovolje i kriterijume sertifikacije. Na ovaj način izbjegava se dvostruki rad, obezbjeđuje se jedinstvena arhitektura ISMS-a i postiže se viši nivo zrelosti sistema bez odlaganja implementacije zakonskih obaveza. Usklađenost ISMS-a sa standardom ISO/IEC 27001 može biti formalno sertifikovana od strane akreditovanog sertifikacionog tijela.

Cilj Regulative (EU) 2023/203 jeste da osigura uspostavljanje, implementaciju, nadzor i kontinuirano unapređenje Sistema upravljanja informacionom bezbjednošću (ISMS), kako u organizacijama koje vrše regulatorne funkcije (nadležna tijela), tako i u subjektima koji obavljaju vazduhoplovne djelatnosti. Fokus je na upravljanju rizicima u domenu informacione bezbjednosti koji imaju potencijal da ugroze vazduhoplovnu sigurnost.

Sistem upravljanja informacionom bezbjednošću (ISMS) će obuhvatiti sve organizacione jedinice, procese, informacione sisteme, osoblje i tehničku infrastrukturu koji direktno ili indirektno podržavaju izvršavanje regulatornih i operativnih funkcija definisanih u okviru Part-IS.AR i Part-IS.OR ove Regulative.

Nakon što je politika informacione bezbjednosti formalno usvojena, neophodno je preći u narednu fazu — izradu novih i reviziju postojećih procedura kojima se politika pretvara u operativno primjenjiv okvir. Ovaj dio rada je takođe u punoj korelaciji sa ISO/IEC 27001 koji zahtijeva kontrolisanu dokumentaciju i operativnu dokazivost kontrole — što znači da usklađenost sa Regulativom istovremeno podiže i nivo zrelosti za standard ISO.

Politike i procedure predstavljaju jedan od osnovnih elemenata Sistema upravljanja informacionom bezbjednošću (ISMS) i direktan su mehanizam prenosa strateških zahtjeva Part-IS i ISO/IEC 27001 standarda u svakodnevnu praksu Agencije. Njihova svrha je da obezbijede jednoznačna pravila ponašanja, standardizovane radne tokove i jasno definisane odgovornosti za sve zaposlene i saradnike.

Agencija planira da uspostavi strukturisan program obuke i osvješćivanja (awareness) koji obuhvata sve zaposlene, uključujući i menadžment. Program obuke biće zasnovan na procjeni kompetenci i rizika, sa ciljem podizanja nivoa razumijevanja informacione bezbjednosti, pravilnog reagovanja na incidente, kao i smanjenja ljudskih grešaka koje su identifikovane kao jedan od dominantnih vektora prijetnji. Awareness kampanje biće organizovane periodično i prilagođene ciljnoj grupi (operativno osoblje, menadžment, IT i kritične funkcije), kroz kombinaciju e learning modula, radionica uživo, phishing simulacija i ciljane komunikacije (edukativni mailovi, „lessons learned“ nakon incidenata). Posebna pažnja biće posvećena obuci menadžmenta u dijelu donošenja odluka u uslovima sajber incidenta i odgovornosti za upravljanje rizikom.

1) Sektor za sigurnost vazdušne plovidbe

Odsjek za sigurnost vazdušne plovidbe

U okviru Odsjeka prioritete planirane aktivnosti u 2026. godinu su sljedeće:

- vršenje nadzora nad pružanjem ATM/ANS usluga, organizacijom za osposobljavanje kontrolora letenja i ostalog operativnog osoblja pružaoca ATM/ANS usluga, sprovođenje inspekcijskog nadzora, planiranih i dodatnih samostalnih provjera kao i planiranih i dodatnih zajedničkih provjera (u saradnji sa Direktoratom civilnog vazduhoplovstva Republike Srbije), posebno po pitanju:
 - usaglašenosti pružaoca ATM/ANS usluga sa zajedničkim zahtjevima za pružanje ATM/ANS usluga, prvenstveno u pogledu zahtjeva za tehničku i operativnu stručnost i sposobnost, organizacionu strukturu i upravljanje organizacijom, upravljanje sigurnošću i kvalitetom, bezbjednost, ljudske resurse, oblast finansija, odgovornost i osiguranje, kvalitet usluga, otvoreno i transparentno pružanje usluga, planove za slučaj nepredviđenih okolnosti i zahtjeva u vezi izvještavanja o događajima;
 - usaglašenosti pružaoca ATM/ANS usluga sa zahtjevima koji se odnose operativne usluge u vazdušnom saobraćaju,
 - usaglašenosti organizacije za osposobljavanje kontrolora letenja sa zahtjevima koji se odnose na licenciranje, osposobljavanje kontrolora letenja i sprovođenje obuka,
 - usaglašenosti sa zahtjevima za upravljanje vazdušnim prostorom i upravljanje protokom i kapacitetom vazdušnog saobraćaja,
 - usaglašenosti sa zahtjevima o načinu postupanja sa planovima leta,
 - usaglašenosti sa zahtjevima iz oblasti interoperabilnosti,
 - primjene standarda i procedura za obuku pomoćnog vazduhoplovnog osoblja koje obavlja poslove održavanja tehničkih uređaja i sistema kontrole letenja, tj. vazduhoplovno tehničkog osoblja kontrole letenja (*Air Traffic Safety Electronics Personnel – ATSEP*),
 - usaglašenosti sa zahtjevima za stručno osposobljavanje pomoćnog vazduhoplovnog osoblja – vazduhoplovno meteorološkog osoblja;
 - usaglašenosti sa zahtjevima za projektovanje i održavanje procedura za letenje koji su u upotrebi u vazdušnom prostoru Crne Gore, kao i za osposobljavanje osoblja koje projektuje procedure za letenje,

- usaglašenosti sa zahtjevima obavještanja, analiziranja i praćenja (*follow-up*) događaja u civilnom vazduhoplovstvu;
 - primjene pravila o kvalitetu vazduhoplovnih podataka i vazduhoplovnih informacija;
 - pružanja usluge kalibraže zemaljskih radionavigacionih sredstava (ZRNS); i
 - implementacije promjena u funkcionalnom sistemu pružaoca ATM/ANS usluga i organizacija za osposobljavanje kontrolora letenja.
- strateški zadaci u Odsjeku za sigurnost vazdušne plovidbe obuhvataju:
 - uređenje vazdušnog prostora kroz reorganizaciju sa ciljem optimizacije upotrebe, omogućavanja većeg broja operacija kako u kontrolisanom vazdušnom prostoru tako i u nekontrolisanom vazdušnom prostoru, boljeg protoka vazdušnog saobraćaja ka aerodromima u Crnoj Gori i sa aerodroma u Crnoj Gori i u preletu;
 - priprema i izrada odgovarajućih internih akata sa ciljem implementacije Regulative (EU) 2023/203 kojom je definisana oblast *Cyber Security*-a na nivou Sektora za sigurnost vazdušne plovidbe;
 - priprema i izrada odgovarajućih internih akata sa ciljem adekvatne implementacije preuzetih regulativa EU 2023/1768 i 2023/1769 kojima su definisana detaljna pravila za sertifikaciju i deklaraciju sistema upravljanja vazdušnim saobraćajem/uslugama vazdušne plovidbe i komponenti upravljanja vazdušnim saobraćajem/uslugama vazdušne plovidbe;
 - sistemsko iznalaženje rješenja za monitorisanje operacija sistema bespilotnih vazduhoplova u geografskim zonama oko aerodroma i preduzimanje odgovarajućih mjera;
 - promocija unapređenja nadzorne komponente u crnogorskom vazdušnom prostoru korišćenjem Multilateracije (*Multilateration – MLAT*), ADS-B i drugih izvora radarskih podataka i uključenje ovih ciljeva u srednjoročne planove SMATSA,
 - praćenje primjene mjera Plana implementacije PBN-a u Crnoj Gori i korišćenja Evropskog geostacionarnog navigacionog sistema za augmentaciju (*European Geostationary Navigation Overlay Service – EGNOS*) u našem vazdušnom prostoru.
 - sprovođenje postupaka odobravanja:
 - procedura za letenje koje izrađuje pružalac ATM/ANS usluga;
 - promjena u funkcionalnom sistemu pružaoca ATM/ANS usluga i organizacija za osposobljavanje kontrolora letenja;
 - priručnika, procedura i drugih relevantnih dokumenata pružaoca ATM/ANS usluga; i
 - procedura, planova i programa osposobljavanja i drugih relevantnih dokumenata organizacija za osposobljavanje kontrolora letenja i drugog osoblja pružaoca ATM/ANS usluga.
 - izrada i ažuriranje planskih i programskih dokumenata:
 - usaglašavanje godišnjeg zajedničkog programa i plana provjera nad pružaocem ATM/ANS usluga sa Direktoratom civilnog vazduhoplovstva Republike Srbije (DCV);

- usvajanje Godišnjeg plana nadzora Sektora za sigurnost vazdušne plovidbe, koji obuhvata plan sprovođenja periodičnih provjera i inspekcija nad pružaocem ATM/ANS usluga, organizacijama za osposobljavanje i svim drugim organizacijama koje spadaju pod nadležnost odsjeka;
 - praćenje primjene i po potrebi ažuriranje objavljenog Plana implementacije (Strategije za primjenu) PBN koncepta u crnogorskom vazdušnom prostoru;
 - priprema godišnjeg plana „Programa lokalne implementacije Jedinstvenog neba“ (*Local Single Sky Implementation Programme – LSSIP*) i saradnja sa EUROCONTROL i pružaocem ATM/ANS usluga u vezi sa tim.
- aktivnosti po pitanju saradnje sa drugim nadležnim institucijama na nacionalnom nivou:
 - nastavak koordinacije sa pružaocem ATM/ANS usluga, Ministarstvom odbrane i Vazduhoplovstvom Vojske Crne Gore u cilju definisanja aktivnosti mješovite civilno-vojne jedinice za upravljanje vazdušnim prostorom – AMC jedinice po pitanju rezervacije, aktivacije i deaktivacije upotreba geografskih zona od strane operatora sistema bespilotnih vazduhoplova ;
 - nastavak saradnje sa Upravom za nekretnine u skladu sa uspostavljenim sporazumom i potencijalna razrada sporazuma sa ciljem ispunjavanja određenih regulatornih zahtjeva;
 - uspostavljanje odgovarajuće saradnje sa pružaocem ATM/ANS usluga, predstavnicima vazduhoplovstva vojske Crne Gore, predstavnicima Ministarstva unutrašnjih poslova, drugim rekreativnim korisnicima vazdušnog prostora sa ciljem optimizacije aktivnosti svih službi usled pojave požara i sličnih nepredviđenih okolnosti na teritoriji Crne Gore.
 - aktivnosti po pitanju saradnje sa drugim institucijama na međunarodnom nivou:
 - aktivnosti u sklopu saradnje sa DCV u cilju primjene odredbi Sporazuma o tehničkoj saradnji u oblasti zajedničkog nadzora nad pružanjem ATM/ANS usluga i Procedure o tehničkoj saradnji u oblasti zajedničkog nadzora nad pružanjem ATM/ANS usluga;
 - saradnja sa EUROCONTROL-om u sklopu projekta podrške članicama ove organizacije, u oblasti:
 - usklađivanja integracije bespilotnih vazduhoplova u operacije vazdušnog saobraćaja po pitanju U-space regulatornih zahtjeva;
 - implementacije zahtjeva, standarda i preporučene prakse sajber bezbjednosti kod subjekata civilnog vazduhoplovstva i sertifikacije i deklaracije sistema upravljanja vazdušnim saobraćaju/uslugama u vazdušnoj plovidbi; i dr.
 - aktivno učešće u radu Koordionacionog tima ACV/DCV/SMATSA i sprovođenje dogovorenih aktivnosti;
 - učešće u zajedničkim aktivnostima na trilateralnom nivou (ACV-DCV-SMATSA) u cilju implementacije Programa efikasnosti (*Performance Scheme*);
 - učešće u radu ICAO, EC, ECAC, EASA, EUROCONTROL, NCP radnih grupa i radnih tijela drugih organizacija u oblasti nadležnosti odsjeka (EANPG – EASPG, VOLCEX,

ATM/ANS TeB, NETOPS, RNDSEG, NFMP, RAFT, FMG, ECAC Environmental Forum, EACCC, i dr.).

- ostale redovne aktivnosti iz oblasti nadležnosti Sektora:
 - sprovođenje postupaka izdavanja, obnove, priznavanja, privremenog ukidanja i ukidanja dozvole kontrolora letenja i studenta kontrolora letenja;
 - sprovođenje postupaka izdavanja, produženja, obnove, priznavanja, privremenog ukidanja i ukidanja ovlašćenja, dodatnih i posebnih ovlašćenja;
 - sprovođenje postupaka izdavanja i ukidanja privremenih autorizacija procjenjivača i instruktora;
 - sprovođenje postupka odobravanja sintetičkog uređaja za osposobljavanje kontrolora letenja i studenta kontrolora letenja;
 - analiza i davanje stručnog mišljenja na zahtjeve za izgradnju i postavljanje objekata u blizini aerodroma i zemaljskih radio-navigacionih sredstava, u koordinaciji sa Odsjekom aerodroma i pružaocem ATM/ANS usluga;
 - analiza i davanje stručnog mišljenja na planske dokumente dostavljene od strane nadležnog ministarstva ili lokalnih organa uprave u koordinaciji sa Odsjekom aerodroma i pružaocem ATM/ANS usluga;
 - redovne aktivnosti interne i eksterne koordinacije u cilju analize i pripreme odgovora na ICAO državna pisma (*ICAO State Letters*);
 - ažuriranje EASA SES&BR standardizacijskog upitnika o implementaciji evropskih propisa iz oblasti ATM/ANS i drugih ICAO/EASA/EUROCONTROL upitnika;
 - redovno ažuriranje i praćenje sertifikacione dokumentacije pružaoca ATM/ANS usluga na mjesečnom nivou;
 - redovno održavanje i vođenje ustanovljenih registara iz oblasti nadležnosti sektora (Registar dozvola kontrolora letenja, Registar provjera, Registar neusaglašenosti, Registar korektivnih mjera, Registar sertifikacione dokumentacije, Registar promjena i učestalih promjena, Registar ICAO državnih pisama i dr.);
 - sprovođenje postupaka analize događaja iz oblasti nadležnosti odsjeka;
 - saradnja sa menadžerom sistema upravljanja sigurnošću u pogledu izrade izvještaja o događajima, sprovođenju nadzora u oblasti praćenja i istraživanja događaja i definisanju sigurnosnih indikatora;
 - sprovođenje aktivnosti internih provjera u skladu sa zahtjevima sistema za praćenje uskladenosti (*Compliance Monitoring*).
 - saradnja sa Agencijom za zaštitu životne sredine po pitanju smanjenja emisije CO₂ i uvođenja vazduhoplovstva u EU ETS;
 - analiza, praćenje i procjena vrijednosti sigurnosnih indikatora iz oblasti ANS, u skladu sa Nacionalnim programom sigurnosti vazdušnog saobraćaja i Nacionalnim planom sigurnosti,
 - unapređenje platforme za planiranje, sprovođenje i praćenje nadzornih aktivnosti;

- organizacija radionica u cilju uspostavljanja koordinacije i unapređenja kompetencija vazduhoplovnih subjekata;
- unapređenje uspostavljene koordinacije na nacionalnom i međunarodnom nivou u oblasti kriznog menadžmenta (*Crisis Management*), prisustvovanje međunarodnim forumima i aktivno učešće u radnim tijelima ICAO, EASA, EUROCONTROL, IFATCA isl. u vezi sa kriznim menadžmentom u oblasti ANS, posebno u *EUROCONTROL European Aviation Crisis Coordination Cell – EACCC*, itd.
- izrada/revizija internih dokumenata odsjeka:
 - ažuriranje priručnika Odsjeka i njemu pripadajućih procedura, uputstava i drugih dokumenata,
 - priprema i usvajanje Godišnjeg izvještaja o sigurnosnom nadzoru odsjeka i Godišnjeg izvještaja o pridržavanju ATFM mjerama.
- Priprema stručnih osnova za izradu pravilnika, sigurnosnih naloga i drugih propisa iz oblasti nadležnosti odsjeka u skladu sa planom pripreme podzakonskih akata, kao i ažuriranje instrukcija, uputstava za primjenu podzakonskih akata i listi usaglašenosti sa regulatornim zahtjevima i međunarodnim standardima i preporučenim praksama;
- Sprovođenje obuke/osposobljavanja zaposlenih u sektoru u skladu sa godišnjim Trening planom.
- aktivnosti u vezi sa podrškom i koordinacijom u okviru Sistema upravljanja sigurnošću (SMS) i Sistema za praćenje usklađenosti (CMS).

Veoma značajno je raditi na „proizvodnji“ adekvatno osposobljenog stručnog osoblja, kako bi se cjelokupan rad Agencije značajno unaprijedio, kroz adekvatnu primjenu stečenog znanja i iskustva u svakodnevnom radu.

Plan rada odsjeka aerodroma

U toku je predaplikaciona faza i priprema za postupak izdavanja sertifikata za Aerodrom Tivat, u odnosu na Regulativu (EU) br. 139/2014. Aktivnosti radnih grupa su intezivirane i uočljiv je određen progres u samom postupku u odnosu na prethodni period. U prvom dijelu 2026. godine planirano je značajno inteziviranje postupka u smislu analize i planiranja pristupa otklanjanja konstatovanih neusaglašenosti operatora aerodroma, kako bi se cjelokupan postupak sertifikacije mogao završiti u 2026. godini. U pitanju je kompleksan postupak koji se sprovodi u okviru ograničenih resursa sa kojima Agencija raspolaže, pri čemu će se prioritet dati ovom postupku kako bi u potpunosti bili usaglašeni sa EU regulativom, te je po tom pitanju već u toku planiranje resursa i svakodnevna komunikacija između radnih timova Agencije i operatora aerodroma.

Kada je u pitanju Aerodrom Podgorica, nadzori u kritičnim oblastima realizovani su u toku 2024. godine, dok su u 2025. godini realizovani nadzori u preostalim oblastima u kojima su sprovedeni inicijalni nadzori prilikom postupka izdavanja sertifikata u odnosu na nacionalne propise. Za 2026. godinu planiran je novi programski ciklus nadzora u skladu sa regulatornim zahtjevom, formiran u odnosu na internu procjenu rizika Odsjeka aerodroma, u okviru kojeg će biti obuhvaćene oblasti održavanja aerodroma, prikupljanja podataka od značaja za vazdušni saobraćaj, pružanja usluga zemaljskog opsluživanja, sistema upravljanja sigurnošću i rad trening centra za osposobljavanje osoblja od značaja za sigurnost vazdušnog saobraćaja.

Kada je u pitanju sertifikacija Aerodroma Podgorica u skladu sa Regulativom (EU) br. 139/2014, u toku su pripremne aktivnosti koje za cilj imaju stvaranje uslova za nesmetano pokretanje formalnog postupka sertifikacije. Iako je stav Agencije da oba aerodroma trebaju da sprovedu postupak sertifikacije istovremeno, operator aerodroma je istakao da nema resursa za tako obiman posao pa je prioritet dat sertifikaciji Aerodroma Tivat.

Za 2026. godinu nisu u planu nadzori letilišta „Kapino polje“ i Čemovsko polje“, kao ni nadzori helidroma „Splendid“ i „Porto Montenegro“. Ova letilišta i helidromi nisu uvršteni u plan nadzora jer u dvogodišnjem nadzornom ciklusu nisu zabilježene značajne promjene u infrastrukturi ili načinu rada. Pored toga, obim aktivnosti na navedenim lokacijama je nizak, a komercijalni putnički saobraćaj se ne obavlja, što dodatno umanjuje potrebu za sprovođenjem nadzora u 2026. godini.

Takođe, planskim dokumentima na nivou države predviđena je mogućnost izgradnje novih aerodroma na teritorijama opština Ulcinj, Bar i Žabljak. Aktivacija predmetnih aerodroma zavisiće od inicijative investitora. Ukoliko dođe do pokretanja postupka izgradnje bilo kog od pomenutih aerodroma, pri čemu u opštini Ulcinj već postoji površina koja se koristi za vanaerodromsko slijetanje i polijetanje lakih vazduhoplova, obaveze Agencije će se sastojati u sprovođenju postupaka inicijalne sertifikacije operatora aerodroma.

U toku 2026. godine može se očekivati aktivacija više novih helidroma na području države, za koje je tehnička dokumentacija već spremna i u toku 2024. i 2025. godine je bila predmet analiza nadležnih službi Agencije. I ove aktivnosti zavise od inicijative operatora helidroma pa ih tačno nije moguće predvidjeti, ali će kada se pokrenu uzrokovati aktivnosti Agencije za postupke sertifikacije.

U toku je postupak usklađivanja Pravilnika o stručnom osposobljavanju lica koja obavljaju poslove od značaja za sigurnost vazdušnog saobraćaja na aerodromu sa EU propisima i očekuje se da će u 2026. godini biti jednostavniji proces odabira i postavljanja instruktora u trening organizacijama koji je u periodu do 2025. godine bio značajno kompleksan. Takođe, u 2026. godini u planu je kontinuirani nadzor kod organizacije za stručno osposobljavanje nakon implementacije odredbi navedenog pravilnika.

U oblasti pružanja usluga zemaljskog opsluživanja trenutno je važećih devet dozvola, s osnovanim očekivanjima da se navedeni broj u skorom periodu poveća za najmanje jednu novu dozvolu. S tim u vezi, Agencija je u obavezi sprovođenja kontinuiranog nadzora najmanje jednom godišnje kod nosioca dozvola za pružanje usluga zemaljskog opsluživanja, pa će dio Plana nadzora na nivou Agencije za 2026. godinu biti i provjere nad svim subjektima koji pružaju ove usluge na osnovu izdatih dozvola. U toku 2026. godine ističu 2 dozvole, pa je osnovano očekivati da će nosioci dozvola aplicirati za produženje važenja istih, pri čemu se očekuju aktivnosti Odsjeka aerodroma na sprovođenju neposrednih provjera sposobnosti pružaoca usluga zemaljskog opsluživanja. Tokom ljetnje sezone intenziviraće se inspeksijski nadzor sa ciljem regulisanja svih pružaoca usluga zemaljskog opsluživanja, kao i samog pružanja usluga.

U ovom odsjeku i dalje se značajan dio resursa planira za potrebe obrade planskih dokumenata i dokumenata koji se dostavljaju od strane brojnih fizičkih i pravnih lica u vezi sa Zakonom o planiranju prostora i Zakonom o izgradnji objekata.

Agencija je u skladu sa pomenutim zakonima prepoznata kao tehnički organ za vazdušni saobraćaj, što podrazumijeva aktivno učešće Agencije prilikom izdavanja UT uslova za objekte u gore pomenutim oblastima, korekciju, izmjenu, mišljenja i saglasnost na planske dokumente, u zavisnosti od faze u kojoj se nalazi, i saglasnost na tehničku dokumentaciju za objekte u blizini oba aerodroma. Broj predmeta koji će biti obrađen na godišnjem nivou je nezahvalno prognozirati budući da zavisi

od potrebe za građenjem na nivou države. Za 2025. godinu je prognozirano minimum 100 predmeta, dok je stvarni broj dostigao 160, što ukazuje na veliki porast građevinskih predmeta i otežava davanje preciznih procjena za 2026. godinu.

Takođe, i u toku 2026. godine za očekivati je nastavak postupka izrade odgovarajućih smjernica i predloga zaštite uže okoline Aerodroma Podgorica i Aerodroma Tivat, pri čemu će značajnu ulogu imati resursi Odsjeka aerodroma koji će biti iskorišćeni za komunikaciju sa nadležnim državnim i opštinskim organima po osnovu iznalaženja najboljih rješenja u cilju obezbjeđivanja odgovarajućeg nivoa sigurnosti izvođenja operacija vazdušnog saobraćaja.

U toku 2026. godine predviđene su aktivnosti izmjene postojećih regulatornih akata i/ili donošenja novih u zavisnosti od procjene stručnih službi Agencije. Regulatorni akti koji će biti predmet intervencija Odsjeka aerodroma u 2026. godini su:

- Pravilnik o uslovima i načinu pružanja usluge hitne ili medicinske pomoći na aerodromu („Službeni list CG“, br. 62/12),
- Pravilnik o pružanju usluga zemaljskog opsluživanja na aerodromu („Službeni list CG“, br. 68/15),
- Pravilnik o zahtjevima i administrativnim procedurama koje se odnose na aerodrome („Službeni list CG“, br. 39/18, 55/21 i 109/23)
- Pravilnik o pružanju usluga spasilačko-vatrogasne zaštite na aerodromima („Službeni list CG“, br. 43/20)
- Izrada nacrtu pravilnika kojim se preuzimaju regulative EU koje se odnose na pružanje usluga zemaljskog opsluživanja (Regulativa (EU). br 2025/20 i 2025/23), i
- Izmjena Sigurnosne informacije Sigurnosna procjena za aerodrome, br. 2017/003.

Takođe, u sklopu internih aktivnosti samog Odsjeka, biće realizovani postupci ažuriranja starih ili izrade novih dokumenata/procedura/smjernica neophodnih za svakodnevni rad samog Odsjeka, pri čemu je prioritet izrada Uputstva o postupku izdavanja sertifikata i kontinuiranog nadzora za subjekte, konkretno operatora aerodroma.

2) Sektor za sigurnost vazduhoplova i operacija vazduhoplova

Sektor za sigurnost vazduhoplova i operacija vazduhoplova, će u 2026. godini, kao i godinama unazad, biti u obavezi da odgovori brojnim zahtjevima i izazovima prije svega nakon usvajanja novog Zakona o vazdušnom saobraćaju i neophodnom procesu usaglašavanja dokumenata Sektora sa propisanim regulatornim zahtjevima EASA-e. Sektor raspolaže zadovoljavajućim ljudskim resursima u odnosu na prethodnu godinu ali se još uvijek radi na osposobljavanju novih zaposlenih kroz osnovne i specijalističke obuke.

Tokom 2025. godine evidentno je bilo povećano angažovanje raspoloživog kompetentnog osoblja na realizaciji dodijeljenih zadataka Sektora (kontinuiranog i inspeksijskog nadzora), pri čemu se u oblastima za koje Agencija nije imala u potpunosti kvalifikovano osoblje primjenjivali ustaljeni modeli pomoći od strane vazduhoplovnih vlasti država iz regiona. Realizacija vrlo zahtjevnih obuka, usljed ograničene raspoloživosti na tržištu, predstavlja veliki izazov i vremenski je nije moguće brzo ostvariti. Dodatnu poteškoću predstavlja i činjenica da u ostalim organizacionim jedinicama Agencije ne postoje raspoloživi stručni resursi, pa se nedostatak resursa u Sektoru ne može brzo prevazići na ovaj način.

U ovom Sektoru ukupno je angažovano 15 kolega, od kojih 6 posjeduje nadzornička ovlaštenja i u potpunosti je uključeno u aktivnosti nadzora, dok su ostali zaposleni u procesu obučavanja i procesu sticanja nadzorničkih ovlaštenja. Oni učestvuju i u nadzorima, ali u svojstvu posmatrača odnosno člana tima, te je za njih tokom 2026. godine planirana obuka na radnom mjestu (OJT). Tokom ove godine Sektor je napustio jedan kolega, dok su dvojica novih kolega započeli radni angažman u Odsjeku za operacije vazduhoplova, licenciranje i obuku. Situacija sa resursima u ovoj organizacionoj jedinici je, i pored dolaska novih zaposlenih, relativno zadovoljavajuća, a svaki dalji odliv kadrova doveo bi i do smanjenja potrebne dinamike u osnovnim aktivnostima Agencije, regulatornom i nadzornom dijelu. U toku 2026. godine planirano je osposobljavanje dvojice pilota za sticanje ovlaštenja za upravljanje avionom tipa Embraer 195, čime bi se unaprijedili resursi Agencije u smislu povećanja kompetencija inspektora za operacije i nadzornika za licenciranje i obuku.

U 2025. godini završeno je teorijsko i praktično osposobljavanje dva inspektora za sprovođenje SAFA RAMP inspekcija, od kojih je jedan završio obuku na radnom mjestu (OJT), čime je stekao zvanje SAFA RAMP inspektora, dok je za drugog inspektora krajem novembra 2025. godine započeta obuka na radnom mjestu i završetak se očekuje početkom 2026. godine.

Broj aktivnosti u oblasti operacija bespilotnih vazduhoplova je u izuzetnom porastu, već godinama unazad. Broj operatora i složenost operacija bespilotnih vazduhoplova, kao i potreba ostvarivanja dinamične i zahtjevne komunikacije, iziskuje potrebu za resursima koji bi trebalo da budu veći od trenutno raspoloživih.

U regulatornom dijelu tokom 2026. godine biće nastavljene aktivnosti stručne redakture prilikom preuzimanja regulativa Evropske Unije. Ne očekuje se usvajanje amandmana aneksa ICAO koji bi implicirali izmjene i dopune postojećih pravilnika.

Do kraja 2025. godine očekuje se okončanje postupka izrade novog Zakona o vazdušnom saobraćaju. Naime, rad u okviru radne grupe koja je radila na ovom aktu je rezultirao znatnim brojem predloženih izmjena i dopuna što je impliciralo potrebu donošenja novog zakona. Izvjesne su brojne izmjene i dopune koje su već projektovane u oblastima operacija i plovidbenosti vazduhoplova, i vazduhoplovnog osoblja, što je zahtjevalo njihovu detaljnu doradu, imajući na umu da se ovim krovnim vazduhoplovnim aktima moraju prenijeti sve značajnije odredbe iz relevantnih EU regulativa, pri čemu se radi o jako složenim regulatornim pitanjima. Rad na novom zakonu je u znatnoj mjeri doveo do angažovanja osoba iz ovog Sektora, polazeći od toga da je više nego značajno predložiti održiva rješenja koja će biti zasnovana na EU aktima ali i Čikaškoj konvenciji i standardima i preporukama ICAO-a.

Tokom 2026. godine biće nastavljeno dalje ažuriranje lista usklađenosti (*Compliance Check List – CC*) na ICAO platformi. Jedna od aktivnosti koja bi trebalo da bude realizovana na ICAO platformi je popunjavanje baze sa podacima o samoprocjeni (*Self Assessment*). Ovo ne predstavlja prioritetnu aktivnost, ali je u pitanju aktivnost koju ICAO veoma cijeni. Raspoloživi resursi su upitni i u ovom dijelu. Biće nastavljene aktivnosti ažuriranja Plana korektivnih aktivnosti u vezi sa posjetom kontrolnog tima ICAO u januaru 2019. godine. Kao i svake godine, predstoji ažuriranje podataka u bazi „*State Aviation Activity Questionnaire*“.

Tokom 2025. godine u velikoj mjeri su realizovane planirane obuke, tako da su dvoje zaposlenih stekli uslove za izdavanje nadzorničkih ovlaštenja, mada postoji još šestoro zaposlenih koji nemaju nadzornička ovlaštenja. Tokom 2026. godine treba nastaviti sa praksom razmjene inspektora i

učesća u različitim zajedničkim nadzorima sa nadzornicima iz drugih vazduhoplovnih vlasti. Mali broj vazduhoplovnih subjekata i relativno mala vazduhoplovna industrija ne omogućava podizanje nivoa kompetencija i znanja. Dijeljenje i usvajanje najbolje prakse i dalje predstavlja cilj od velikog značaja za kvalitet aktivnosti koje vrši ovaj sektor.

U februaru 2025. godine realizovana je EASA standardizaciona posjeta u oblasti FCL i MED, tako da će se sa otklanjanjem uočenih neusaglašenosti u tim oblastima nastaviti tokom 2026. godine.

U ovom sektoru će se nastaviti vršenje poslova koji se odnose na operacije vazduhoplova, licenciranje i obuku vazduhoplovnog i drugog osoblja koja obavlja poslove od značaja za sigurnost vazdušnog saobraćaja, vazduhoplove i operacije bespilotnim letjelicama:

- kontinuirani nadzor i inspekcijski nadzor u vezi utvrđivanja uslova za obavljanje vazdušnih operacija;
- utvrđivanje uslova za sigurnu upotrebu vazduhoplova i vazduhoplovnih uređaja, operacija bespilotnim vazduhoplovima i uslova koje mora da ispunjava vazduhoplovno osoblje i drugog osoblja koje obavlja poslove od značaja za sigurnost vazdušnog saobraćaja;
- donošenje programa za obuku vazduhoplovnog osoblja i drugog osoblja koje obavlja poslove od značaja za sigurnost vazdušnog saobraćaja;
- utvrđivanje uslova koje moraju da ispunjavaju organizacije i lica za obuku vazduhoplovnog osoblja i drugog osoblja koje obavlja poslove od značaja za sigurnost vazdušnog saobraćaja;
- provjeravanje obučenosti vazduhoplovnog osoblja i drugog osoblja koje obavlja poslove od značaja za sigurnost vazdušnog saobraćaja;
- pripremu za donošenje pojedinačnih akata iz ove oblasti (dozvola, sertifikata, saglasnosti, odobrenja, potvrda).

Pored aktivnosti kontinuiranog nadzora nad radom vazduhoplovnih subjekata, radi utvrđivanja da su uslovi na osnovu kojih je Agencija izdala sertifikat, uvjerenje, potvrdu, licencu ili drugi akt, ispunjeni tokom čitavog perioda njihovog važenja, realizovaće se i aktivnosti inspekcijskih nadzora koji su Zakonom o vazdušnom saobraćaju prenešeni u nadležnost Agencije, kao dio javnih ovlašćenja.

Uspostavljanje softverskog rješenja kojim bi se optimizovali radni procesi u Agenciji predstavlja imperativ. Tokom 2025. godine je trebalo da se nastavi sa daljim aktivnostima na implementaciji Document Management System-a, odnosno sistema koji ima za cilj značajno poboljšanje arhiviranja i pretrage dokumenata, vođenje više registara i evidencija, ali ovaj sistem bi trebalo da ima za cilj i uređenje sistema iniciranja i praćenja realizacije radnih tokova i zadataka. U proteklom periodu upotreba ovog sistema nije dovela do daljnjeg poboljšanja aktivnosti Agencije osim u dijelu arhiviranja i pretrage dokumentacije. Sistem se još uvijek ne koristi u cilju kreacije i praćenja radnih tokova ali ni u dijelu generisanja listi provjera i vođenja registra vazduhoplova, registra vazduhoplovnog osoblja i organizacija. Nepostojanje, odnosno neimplementacija, ovog alata predstavlja dodatno i veliko opterećenje u ovom sektoru. Ono što predstavlja dodatnu poteškoću jeste da se praćenje efikasnosti organizacije i pojedinaca nije moguće objektivno sagledati bez postojanja ovog softvera. Sasvim izvjesno je da tokom 2026. godine treba nastaviti sa pokušajem uspostavljanja pune funkcionalnosti postojećeg DMS sistema, odnosno izvršiti nabavku novog softverskog paketa podrške koji bi bio u funkciji poboljšanja efikasnosti rada.

Direktna komunikacija sa vazduhoplovnim subjektima jeste nejefikasniji model promovisanja regulatornih zahtjeva. Primjena najbolje prakse i osvrta na uočene propuste i konstatovane

neusklađenosti ostvaruje se upravo putem organizovanja radionica. Već uobičajeno, dvije oblasti koje treba da budu predmet posebne pažnje su Sistem upravljanja sigurnošću (*Safety Management System – SMS*) i Sistem za praćenje usklađenosti (*Compliance Monitoring System – CMS*). Ovo su jako značajni elementi sistema upravljanja operatora vazduhoplova i organizacija i u slučaju da su ovi sistemi postavljeni na odgovarajući način to obezbjeđuje izvođenje relevantnih aktivnosti sa najmanjim nivoom rizika. Pored ovih radionica planira se i organizacija radionice u oblasti paraglajdinga, ultralakih vazduhoplova i u oblasti generalne avijacije.

Važna aktivnost ovog Sektora se ogleda i u pripremi, objavljivanju i revizijama Sigurnosnih naloga (*Safety Orders*), Sigurnosnih informacija (*Safety Information*) i Alternativnih načina usaglašavanja (*AltMOC*), tamo gdje se smatra potrebnim.

U toku 2026. godine osnovne aktivnosti nadzora i sertifikacije, po organizacionim jedinicama, predviđene su po sljedećem:

Odsjek vazduhoplova, vazduhoplovnih komponenti i bespilotnih vazduhoplova

Upotreba bespilotnih vazduhoplova je u eksponencijalnom rastu, već godinama unazad. Broj registrovanih operatora bespilotnih vazduhoplova je u stalnom porastu pri čemu se intenzitet registracije operatora povećava tokom ljetnjih mjeseci. Takav trend će biti nastavljen, sasvim izvjesno, i tokom 2026. godine. Tokom 2026. godine će, putem medija i društvenih mreža, biti nastavljena promotivna kampanja u cilju informisanosti operatora bespilotnih vazduhoplova o regulatornim zahtjevima koji su stupili na snagu 01. jula 2024. godine i opasnostima i rizicima koji su karakteristični za ovu vrstu aktivnosti, a posebno za operacije većeg rizika, odnosno za posebnu i sertifikovanu kategoriju. Radi se o izuzetno komplikovanim regulatornim rješenjima koje afektiraju više različitih oblasti, a ne samo vazduhoplovstvo. Regulativa (EU) br. 2019/947, kojom je 2023. godine u naš pravni sistem preuzet regulatorni okvir EU, postavlja zahtjeve za vršenje operacija bespilotnim vazduhoplovima, s obzirom da je EU donijela dvije nove Regulative, koje mijenjaju Regulativu 2019/947, a koja je u naš regulatorni sistem preuzeta Pravilnikom o uslovima za sigurnu upotrebu sistema bespilotnih vazduhoplova („Službeni list CG“, br: 24/23, 117/23 i 75/25), planirana je izmjena navedenog Pravilnika u cilju usklađivanja sa novim EU propisima, odnosno Regulativama 2024/1107 i 2024/1110. Međutim, druga regulativa, Regulativa (EU) br. 2019/945, definiše zahtjevanje standarde u pogledu CE-markinga bespilotnih vazduhoplova. Čitavu ovu problematiku dodatno opterećuje potreba za vrlo intenzivnom komunikacijom i koordinacijom između više organa i institucija u Crnoj Gori. Agencija je, neformalno, preuzela obavezu koordinacije ovih aktivnosti i za očekivati je da tokom 2026. godine dođe do još intenzivnije komunikacije sa svim relevantnim organima i institucijama. S tim u vezi, Agencija će uspostaviti saradnju, odnosno, potpisati Sporazum o saradnji sa vlastima nadležnim za nadzor i kontrolu tržišta i izraditi proceduru za razmjenu sigurnosnih informacija. Dodatno, EU je donijela tri nove regulative, koje mijenjaju i dopunjuju Regulativu (EU) 2019/945, a koje bi trebalo preuzeti u naš regulatorni sistem, i to Regulative (EU) 2020/1058, 2024/1107 i 2024/1108. Agencija će učestvovati u izradi stručnih osnova za donošenje Pravilnika kojim će biti preuzete navedene EU Regulative.

Jedno od ključnih pitanja u vezi sa operacijama bespilotnih vazduhoplova jeste uspostavljanje geografskih zona i pitanje upotrebe vazdušnog prostora i pitanje definisanja pružaoca usluga. U saradnji sa Sektorom za sigurnost vazdušne plovidbe i aerodroma, iniciraće se uspostavljanje geografskih zona, odnosno zona sa ograničenjem letenja, kako bi se olakšale, ograničile ili zabranile operacije UAS u cilju upravljanja rizicima koji proizilaze iz tih operacija, a odnose se na sigurnost, privatnost, zaštitu ličnih podataka, bezbjednost ili životnu sredinu i proizilaze iz operacija UAS, a koje utvrđuje Nacionalni odbor za upravljanje vazdušnim prostorom, kao i definisanje pružaoca usluga i

nabavka portala putem kojeg će informacije o ovim područjima, uključujući njihov period važenja, biti javno dostupne u jedinstvenom digitalnom formatu.

Uopšte, uvođenje novog regulatornog sistema će zahtijevati značajne promjene postojećih i izradu novih procedura, obrazaca, izradu velikog broja uputstava i promotivnog materijala za operatore. Realno je očekivati da će u Crnoj Gori tokom 2026. godine biti više operatora koji će imati odobrenje za vršenje operacija većeg rizika. Samim tim, Agencija će izraditi Plan nadzora operatora UAS koji su podnijeli Operativnu izjavu ili imaju operativnu autorizaciju ili LUC i vazduhoplovno modelarske klubove i udruženja koji imaju odobrenje u skladu sa novim regulatornim okvirima.

Efikasnost nadzora u ovoj oblasti je u velikoj mjeri predodređena brzim reakcijama i prisustvom inspektora na terenu. Kako ovo nije ostvarivo kroz resurse kojima raspolaže Agencija, kroz Sporazum o saradnji u oblasti suzbijanja nelegalne upotrebe bespilotnih vazduhoplova o saradnji, sa Upravom policije, postignuto je rješenje da se nadzor u ovoj oblasti ipak odvija na efikasan i svrsishodan način. S tim u vezi, a s obzirom da je novi pravilnik stupio na snagu, pojavila se potreba za novim Sporazumom o saradnji sa Upravom policije, tako da će Agencija do kraja 2025. godine isti i potpisati sa Upravom policije, pa se tokom 2026. godine očekuje nastavak zaista dobre saradnje sa policijskim službenicima i inspektori Agencije će sasvim izvjesno nastaviti preduzimanje svih raspoloživih zakonskih mjera, kako bi spriječili nezakonitu upotrebu bespilotnih vazduhoplova.

Takođe, očekuje se izuzetno dobra saradnja i sa Opštinama Tivat i Kotor, sa kojima je Agencija potpisala Sporazume o saradnji u suzbijanju nezakonite upotrebe bespilotnih vazduhoplova, koje će posredstvom komunalne policije vršiti kontrolu i nadzor na terenu u ove dvije opštine i pružati podršku inspektorima Agencije. Planirano je i potpisivanje ovakvog Sporazuma i sa Opštinama Podgorica, Tuzi i Zeta u toku 2026. godine. Imajući u vidu navedeno, tokom 2026. godine će biti značajno povećana kontrola i nadzor upotrebe bespilotnih vazduhoplova, kako na lokalnim nivoima, tako i na državnom nivou. Svakako, Agencija je Planom inspekcijskih i kontinuiranih nadzora Agencije nadzora za 2026. godinu, predvidjela i veći broj inspekcija na terenu u periodu od maja do septembra, s obzirom da je tada upotreba bespilotnih vazduhoplova najintenzivnija, posebno iz razloga što veliki broj turista u tom periodu dolazi u Crnu Goru.

Dodatno, Agencija će nakon potpisivanja novog Sporazuma o saradnji organizovati i radionicu za Upravu policije, na kojoj će biti objašnjena nova pravila i način na koji će se vršiti provjera operatora od strane pripadnika policije. Takođe će se intenzivirati aktivnosti na objavljivanju informacija, obrazaca, uputstava i promotivnog materijala na internet stranici Agencije jer se očekuje da to bude dominantan vid komunikacije sa operatorima bespilotnih vazduhoplova. Agencija će organizovati radionicu za operatore bespilotnih vazduhoplova u cilju detaljnijeg pojašnjenja regulatornih okvira po pitanju upotrebe bespilotnih vazduhoplova u Crnoj Gori. Takođe, Agencija će započeti pripreme i organizaciju vazduhoplovne priredbe na kojoj će se, na proljeće 2026. godine, izvoditi trke dronova, a u saradnji sa drugim institucijama i organizacijama, koja je neophodna za organizovanje i održavanje ovakve vrste događaja. Cilj ove aktivnosti je dalja promocija regulatornih zahtjeva u ovoj oblasti ali i pokušaj da se i budući operatori kao i postojeći dalje edukuju u pogledu rizika koji su u vezi sa operacijama bespilotnih vazduhoplova, naročito u dijelu kontrolisanog vazdušnog prostora.

S obzirom da operacije bespilotnim vazduhoplovima u blizini aerodroma predstavljaju veliku opasnost i rizik po sigurnost vazdušnog saobraćaja, ovaj odsjek će i tokom 2026. godine nastaviti aktivnosti podrške i saradnje sa operatorima aerodroma, kako bi dalje bile razrađene procedure i postupci prilikom uočavanja bespilotnih vazduhoplova u blizini aerodroma i potrebnih reakcija.

Tokom 2026. godine su predviđene dalje aktivnosti na poboljšanju platforme za registraciju operatora dronova i provođenje testova za pilote dronova ali težište aktivnosti će biti nadogradnja ove platforme u vezi sa posebnom kategorijom izvođenja operacija dronova.

Tokom proteklih godina došlo je do usvajanja regulatornih zahtjeva za uspostavljanje sistema za upravljanje sigurnošću za organizacije za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti vazduhoplova i organizacija za održavanje vazduhoplova. U tranzicionom periodu kod ovih organizacija konstatovano je više nalaza koja se odnose na uspostavljanje sistema upravljanja, koje obuhvata i SMS. Samo po sebi otklanjanja nalaza ne predstavlja okončanje procesa uspostavljanja efektivnog SMS sistema te se očekuje da se 2026. godine održe i aktivnosti u pogledu predstavljanja najboljih praksi kroz održavanje radionice i dostavljanje dokumenata, uputstava, a gdje su predstavljena pozitivna iskustva. Uporedo sa ovom radiće se na stručnom usavršavanju, jer realizacija nadzora u ovoj oblasti predstavlja veliki izazov i iskorak u odnosu na tradicionalni model realizacije nadzora. Proteklih godina je primjećeno da se organizacijama učestalo vraćaju predloženi planovi i analize uzroka u odnosu na konstatovane nalaze. Ima izvjesnih poboljšanja po ovim pitanjima ali i dalje postoji prostor za poboljšanje koje se prije svega treba adresirati u odnosu na organizacije tj. osoblje u organizacijama koje vrši analizu uzroka nalaza i predlaže korektivne akcije. Gotovo identični problemi su uočeni u internom sistemu samih organizacija, što je i logično iz razloga što se isto osoblje angažuje na poslovima razmatranja nalaza koji dolaze kroz nadzor Agencije ili ukoliko se radi o internom nadzoru. Planira se i ovdje organizacija radionice na kojoj bi se pokušali razmjeniti pozitivna iskustva i predstavnike organizacija upoznati sa najčešćim problemima i kako ih prevazići. Pored ACAM inspekcija, za sljedeću godinu je planiran pregled plovidbenosti 3 jedrilice (4O-TAZ, 4O-EED i 4O-DDZ) čiji ARC-ovi ističu tokom 2026. godine (pregled dokumentacije i fizički pregled letjelica). Takođe je planiran rad na izdavanju, proširenju i produženju mehaničarskih dozvola.

U toku maja, juna i jula 2025. godine značajan dio aktivnosti u Odsjeku se odnosio da uvođenja novog vazduhoplova tipa Embraer ERJ 190-200 IGW rezervisanih registarskih oznaka 4O-AOE u flotu operatora vazduhoplova ToMontenegro doo. U skladu sa najavama koje dolaze od istog operatora, u drugom kvartalu 2026. godine možemo očekivati uvođenje još jednog vazduhoplova istog tipa u flotu operatora ToMontenegro doo i aktivnosti unutar Odsjeka vezane za taj process.

Tokom 2026. godine se očekuje transpozicija značajnih EU regulatornih zahtjeva iz oblasti Part-66 te će, u vezi sa ovim promjenama, sasvim izvjesno biti potrebno izmjeniti odgovarajuće interne procedure, ali i realizovati obuku za osobe koje se bave ovim pitanjima.

U 2025. godini su započete obimne aktivnosti na revidiranju internih priručnika, procedura, listi provjera i obrazaca i planirano je da se ove aktivnosti okončaju tokom prvog kvartala 2026. godine.

Sasvim izvjesno biće predmeta odobrenja izmjene programa održavanja vazduhoplova kandidovanih od strane operatora vazduhoplova usljed promjena izvornog dokumenta za održavanje ovih vazduhoplova, kojeg odbrava EASA, kao i zbog usaglašavanja sa zahtjevima Part 26.

Na ICAO platformi se planira ažuriranje korektivnih akcija u odnosu na ukupno 7 otvorenih nalaza tj. negativno ocijenjenih protokol pitanja.

Isto tako na ovoj platformi će biti potrebno ažuriranje prikaza standarda i preporučene prakse u odnosu na ICAO Annex-e 7 i 8. Popunjenost ovih podataka je i u ovom trenutku na visokom nivou, 96% i 98% respektivno, ali i pored ovog potrebno je u cjelosti realizovati ovu obavezu koja dolazi kroz Čikašku konvenciju.

Na istoj ovoj platformi biće neophodno u ovoj obavezi popuniti i ažurirati dio pitanja koje se odnosi na „self assessment“.

U odnosu na ICAO sasvim izvjesno predstoje i aktivnosti u vezi reakcija na relevantna državna pisma tj. State Letters.

Vođenje registra licenciranog osoblja kao i vođenje registra vazduhoplova je jedna od jako bitnih aktivnosti ove organizacione jedinice. Registar vazduhoplova predstavlja javni dokument od najvećeg mogućeg značaja jer se u njemu prikazuju pitanja vlasništva, pitanja finansijskih opterećenja i pitanje registrovanih korisnika ili operatora vazduhoplova.

Osoblje ovog odsjeka će značajno biti angažovano i na aktivnostima izdavanja i promjene odobrenja i nadzora operatora vazduhoplova, kada su u pitanju aktivnosti koje vodi Odsjek za operacije vazduhoplova, licenciranje i obuku. Prije svega to su SAFA/SANA inspekcije, specifična odobrenja kao što su LVO, RVSM, EFB i druga, ali i odobrenja MEL-a.

Aktivnosti vezane za realizaciju obuka biće izvršene u skladu sa odobrenim Programom obuka.

U Odsjeku će biti realizovane i aktivnosti u vezi sa transpozicijom EU regulativa i nacionalnih pravilnika, koji se dominantno ogledaju u pogledu stručne redakture ali i izrade odgovarajućih pratećih akata, kao što je procjena uticaja tako donesenog regulatornog rješenja i sagledavanja aktivnosti u pogledu implementacije EU regulative ili nacionalnog propisa.

Odsjek za operacije vazduhoplova, licenciranje i obuku

Tokom 2025. godine imali smo dva operatora vazduhoplova koji posjeduju AOC i OL – ToMontenegro i Adriatic Airways. Imajući u vidu ove okolnosti kao i procjenu rizika tokom 2026. godine planirani su nadzori (kontinuirani i inspekcijski) kod navedenih operatora. Nadzori će biti realizovani sa težištem na kritične oblasti kao što su: sistem upravljanja, ograničenja radnih vremena, inspekcije u letu i na platformi. Obim oblasti nadzora biće podijeljen na 24-mjesečnom ciklusu operatora vazduhoplova, na taj način što će se na kvartalnom periodu izvršiti kontinuirani nadzor nad jednom do dvije oblasti planiranih nadzora. Kao i tokom prethodnih godina pored pomenutih kritičnih oblasti posebna pažnja tokom nadzora biće usmjerena u pogledu procjene efektivnosti korektivnih i preventivnih mjera u odnosu na prethodno realizovane nadzore. Predmet pažnje kod oba operatora vazduhoplova biće način na koji su implementirane regulatorne promjene koje su se desile tokom 2024. i 2025. godine. Tu se prije svega misli na usvojene EU regulative 2022/2203, 2023/217, 2023/1020. Očekuje se do kraja godine usvajanje EU regulative 2024/2076 i 2024/1111 koje će biti predmet pažnje tokom 2026. godine. Neophodno je u potpunosti okončati usvajanje regulatornih zahtjeva u vezi LVO i Fuel Management kod dva operatora.

Tokom 2026. godine su planirani nadzori nekomercijalnih operatora nesloženog vazduhoplova i to: Flight Academy Montenegro, Airways Aviation Academy i Aeroklub Nikšić.

U oblasti operacija vazduhoplova postoje znatne poteškoće u pogledu regulatornog uređenja operacija državnih vazduhoplova, odnosno vazduhoplova koji se nalaze u registru koji vodi Agencija, a koji se koriste u operacijama gašenja požara, operacijama traganja i spašavanja i policijskim operacijama. Izvođenje ovih operacija je povezano sa visokim stepenom rizika i zahtjeva robustan regulatorni sistem ali i organizacioni sistem samog operatora vazduhoplova. Predlog stručnih osnova regulatornog akta kojim bi bilo regulatorno riješeno pitanje izvođenja ove vrste operacija je kandidovano nadležnom ministarstvu, ali do njegovog usvajanja nije došlo. Smatramo da će se pomenuti problem efikasno riješiti nakon usvajanja novog Zakona o vazdušnom saobraćaju gdje se ova oblast jasno propisuje kroz članove Zakona.

Agencija je od 2023 god. učesnik System wide coordination (SWC) programa koji je obavezujući za države članice EASA-e pa se za proračun minimalnog broja RAMP inspekcija na stranim operatorima

koriste podaci koje dostavlja EASA a koje smo dobili 27. novembra 2025. godine. U SWC po određenoj metodologiji EASA proračunava maksimalni broj inspekcija koje pojedine nacionalne vlasti treba da izvrše na „layer 1“ operatorima i minimalni broj inspekcija na „layer 2“ operatorima. Proračun se vrši na osnovi broja operacija i stepena povjerenja.

Ukratko, „layer 1“ operatori su oni operatori koji imaju više od 250 slijetanja na aerodromima unutar EU pri čemu moraju imati najmanje po 50 slijetanja u dvije države članice. „Layer 2“ operatori su svi ostali. Prema preliminarnim podacima koje su dostavile kolege iz EASA-e za CG su predviđene minimalno 27 inspekcije na „layer 1“ operatorima i minimalno 9 na „layer 2“ operatorima. Čitav koncept SWC je nastao na potrebi da se smanji broj inspekcija na operatorima o kojima postoji dovoljan broj podataka tj. ostvarenih inspekcija da bi se izveo zaključak o njihovom sigurnosnom nivou.

Ulaskom u SWC program prilično će se smanjiti broj obavezujućih inspekcija u odnosu na proračun za zemlje koje nijesu SWC članice. Vrijeme potrebno za pripremu pojedine inspekcije je povećano zbog strožije definisanog okvira operatora koji se moraju pogledati kao i broja inspekcija na njima. Ako bi se zadržali na minimalnom broju inspekcija koje definiše EASA postojala bi opasnost da dođe do problema sa održanjem kvalifikacija, naročito starijeg SAFA inspektora a pored toga bi bio zanemaren vrlo raznovrstan i broj an svijet malih komercijalnih i biznis operatora koji saobraća ka CG, naročito u ljetnjem periodu. Stoga je planom za 2026. predviđeno da se pored EASA minimuma od 36 inspekcije uradi još načelno 39 inspekcija koje bi bile rađene na „layer 2“ operatorima u zavisnosti od njihove prioritizacije i broja operacija koje imaju prema CG. Dakle, ukupan broj SAFA inspekcija bi bio 75, 27 na „layer 1“ operatorima i načelno 48 na „layer 2“ operatorima.

Sredinom sljedeće godine EASA će raditi reviziju broja inspekcija zbog mogućih promjena, tj. gašenja ili osnivanja novih operatora kao i mogućih drugih promjena. Agencija će se po potrebi u svom planu prilagoditi tim izmjenama. Plan inspekcija će se ažurirati na sezonskom i mjesečnom nivou po dobijanju reda letjenja od aerodroma i u slučaju novih informacija o operatorima.

Broj planiranih inspekcija u ljetnjem periodu, tj. u ljetnjoj sezoni, će biti značajno veći u odnosu na zimsku sezonu zbog, nadamo se većeg broja operacija i operatora u periodu maj-oktobar.

Nad domaćim opertorima planirane su četiri RAMP inspekcije na tri aviona koja operator ToMontenegro trenutno ima u AOC-u, kao i dvije inspekcije na Adriatic Airways-u. Ukoliko dođe do promjena tj. gašenja operatora, osnivanja novih, proširenja flote, ovaj plan će se po potrebi izmijeniti.

Potpisivanje radnog aranžmana sa EASA, Crna Gora je i formalno postala učesnica EU programa testiranja pilotskog i kabinskog osoblja na prisustvo alkohola u krvi. Još tokom 2022. godine započela je implementacija programa testiranja pilotskog i kabinskog osoblja na prisustvo alkohola u krvi, kod stranih i nacionalnih avio prevoznika. RAMP inspektori su obučeni za ovu aktivnost i nabavljena su odgovarajuća tehnička sredstva.

U oblasti paraglajdinga su takođe planirani inspekcijski nadzori pri čemu će težište biti nadzori na lokacijama koje su već prepoznate kao poletišta i sletišta za tandem paraglajdere, tj. paraglajdere koji pružaju uslugu tandem letjenja. U ovoj oblasti i dalje postoji potreba za snažnim promotivnim aktivnostima tako da se uoči početka sezone intenzivnog letjenja planira održavanje radionice za pilote paraglajdera. Kao i proteklih godina pokušać se sa tim da se aktivnosti ovog inspekcijskog nadzora sinhronizuju sa aktivnosti komunalnih inspekcija na teritoriji opština u kojima je primjećena najveća aktivnost ovog tipa. Neophodno je da se tokom 2026. godine zaokruži proces imenovanja osobe koja bi vršila procjenu pilota paraglajdera sa ovlaštenjem za tandem letove. Takođe, potrebno

je dati podršku za osnivanje organizacije za obuku pilota paraglajdera. U odnosu na podršku koju Agencija pruža letačkim aktivnostima pilota paraglajdera u Crnoj Gori, ista će se nastaviti tokom 2026. godine u pogledu organizovanja takmičenja paraglajding i kupovinom mobilnih meteoroloških stanica.

U okviru ove organizacione jedinice planiran je nadzor i tri organizacije za obuku pilotskog osoblja, i to: Flight Academy Montenegro, Airways Aviation Academy i Aeroklub Nikšić. Organizacija za obuku pilota jedrilica Aeroklub Nikšić je novoosnovana organizacija koja je tek započela aktivnosti pa su u vezi sa tim planirana i izvršena dva nadzora ove organizacije. Planiran je i nadzor Centra za obuku padobranaca „Špiro Mugoša“, kojom prilikom će biti sagledavano stanje u ovoj organizaciji u pogledu reakcija na prethodno realizovane nadzore i zapise o obukama realizovanih u toku 2025. godine. Predmet nadzora u 2026. godini će biti dvije organizacije za procjenu znanja engleskog jezika iz inostranstva i jedne u Crnoj Gori.

Planirani su i nadzori rada ovlašćenih ispitivača tokom 2026. godine ali će izvođenje ovih aktivnosti biti teško precizno planirati jer ovu aktivnost treba izvršiti istovremeno kada određeni ispitivač vrši odgovarajuće provjere. Kompiuterski sistem za polaganje ispita od strane pilota je u punoj funkciji i postojanje ovog sistema je uštedjelo znatne ljudske resurse. Još nijesu okončane aktivnosti na proširenju funkcionalnosti ovog sistema na način da obuhvati i generisanje ispita za pilote jedrilica, balona i bespilotnih vazduhoplova. Jednim dijelom ove aktivnosti su limitirane zbog ograničenih prevodilačkih resursa, ali i zbog činjenice da još uvijek nije uspostavljen digitalni sistem za provjeru pilota bespilotnih vazduhoplova. Za očekivati je da ove aktivnosti budu okončane tokom 2026. godine. U ovoj organizacionoj jedinici će se nastaviti aktivnosti na izdavanju odobrenja za vanaerodromsko polijetanje i slijetanje. Ovaj odsjek pruža podršku u cilju izdavanja odobrenja za let komercijalnim vazdušnim prevozniciima i to naročito tokom ljetnje sezone. Najveći broj operatora je onih koji posjeduju EASA autorizaciju.

Naravno, naročita pažnja, pa i posebna sigurnosna procjena, obratiće se na operatore koji ne posjeduju EASA autorizaciju. Ovaj odsjek učestvuje i u procjeni dokumentacije prilikom izdavanja odobrenja za prevoz opasnih materija.

Komercijalne aktivnosti pružanja usluga iz vazduha još je jedna oblast kojom se ova organizaciona jedinica bavi. Operatori vazduhoplova koji dolaze iz država van EU predmet su posebne pažnje u kontekstu izdavanja odobrenja za takvu aktivnost.

Referat za vazduhoplovnu medicinu

Referat za vazduhoplovnu medicinu je za 2026. godinu planirao sljedeće aktivnosti:

- U februaru 2025. godine u Referatu za vazduhoplovnu medicinu je sprovedena EASA standardizaciona inspekcija u skladu sa Regulativom (EU) br. 628/2013, u okviru instrumenta pretpristupnih projekata (EU/EASA IPA6). Djelokrug standardizacione inspekcije je obuhvatao Regulativu (EU) 2018/1139, Regulativu (EU) br. 1178/2011 i Regulativu (EU) br. 2015/340. Referat za vazduhoplovnu medicinu je već u 2025. godini postupio po korektivnom akcionom planu odobrenom od EASA-e i otklonio tri neusklađenosti. U 2026. godini nastavlja rad na otklanjanju preostalih neusklađenosti,
- u Referatu za vazduhoplovnu medicinu se neprekidno sprovodi praćenje odgovarajuće ICAO i EU regulative i implementacija preuzetih EU regulativa koje se odnose na vazduhoplovnu medicinu. U Službenom listu EU od 24.07.2024. godine objavljena je Sprovedbena regulativi Komisije (EU) 2024/2076 o izmjeni regulativa (EU) br. 1178/2011 i (EU) br. 965/2012 u odnosu na pojašnjenja zahtjeva za kopilote u krstarenju, ažuriranja zahtjeva za izdavanje dozvola letačkoj posadi i ljekarskih

uvjerenja, kao i poboljšanja za generalnu avijaciju. Očekujemo da će ova Regulativa biti transponovana u naš pravni sistem u najkraćem roku. Promjene koje donosi ova Regulativa a koje obuhvataju redovno ažuriranje dijela-MED, dijela-ARA, poddjelova ARA.MED, ARA.AeMC i dijela-ORA, poddjelova ORA.AeMC, zahtjevaće provjeru i po potrebi ažuriranje Procedura za rad Referata za vazduhoplovnu medicinu,

- nastavlja se rad na redovnom ažuriranju postojećih procedura za rad Referata za vazduhoplovnu medicinu, što podrazumjeva razvoj procedura koje prati izrada obrazaca zahtjeva, izvještaja i upitnika (*Checklists*) za provjeru ispunjenosti propisanih zahtjeva od strane vazduhoplovno-medicinskog centra i ovlašćenih ljekara specijalista, vazduhoplovno-medicinskih ispitivača,
- za 2026. godinu planirano je ažuriranje Uputstva za vazduhoplovno-medicinske ispitivače (AME) kako bi se implementirale promjene u regulativi,
- planirano je aktivno učestvovanje u razvoju i implementaciji nacionalnog zakonodavstva iz oblasti koje se tiču vazduhoplovne medicine,
- sprovođenje postupka sertifikacije vazduhoplovno-medicinskog centra ukoliko se dobije zahtjev zdravstvene ustanove koja ima kapacitet da ispuni uslove propisane važećom regulativom,
- sprovođenje postupka sertifikacije ljekara specijalista za dobijanje ovlašćenja za obavljanje poslova vazduhoplovno-medicinskog ispitivača koji vrši medicinske preglede, pretrage i ocjenjivanje zdravstvene sposobnosti vazduhoplovnog osoblja i drugog osoblja koje obavlja poslove od značaja za sigurnost vazdušnog saobraćaja. Postupak sertifikacije se vrši po zahtjevima ljekara specijalista za početno dobijanje ovlašćenja, promjenu ovlašćenja ili produženje postojećeg ovlašćenja na tri godine,
- priprema i održavanje osnovne i napredne obuke iz vazduhoplovne medicine za zainteresovane ljekare specijaliste po odobrenom Programu obuke iz vazduhoplovne medicine,
- planirano je održavanje Kurasa za obnovu znanja iz vazduhoplovne medicine po odobrenom Programu obuke iz vazduhoplovne medicine za AME-e, ljekare specijaliste koji su ovlašćeni za donošenje ocjene zdravstvene sposobnosti vazduhoplovnog osoblja i izdavanje Uvjerenja o završenom Kursu za obnovu znanja iz vazduhoplovne medicine, što je obaveza Referata za vazduhoplovnu medicinu kako bi se ispunio jedan od uslova za produženje ovlašćenja ljekarima,
- priprema za nadzor i vršenje nadzora organizacije, ovlašćenog vazduhoplovno-medicinskog centra, AeMC-a, po Planu inspekcijskih i kontinuiranih nadzora Agencije za 2026. godinu. Nadzorom AeMC-a se kontroliše kontinuirano ispunjavanje uslova koje mora da ispuni centar kako sertifikat centra, koji Agencija izdaje na neograničeno vrijeme trajanja, ne bi bio suspendovan ili ukinut,
- priprema i vršenje nadzora ljekara specijalista, ovlašćenih vazduhoplovno medicinskih ispitivača, AME-a, u skladu sa Planom inspekcijskih i kontinuiranih nadzora Agencije za 2026. godinu,
- analiza rezultata sprovedenih nadzora i vrednovanje nalaza prikupljenih tokom nadzora u cilju upravljanja rizicima,
- vođenje poslova upisa u Registar vazduhoplovnog osoblja i drugog osoblja koje obavlja poslove od značaja za sigurnost vazdušnog saobraćaja, koji podrazumijeva upisivanje podataka i određivanje broja za sertifikaciju,
- saradnja i pomoć AME-ima i AeMC-u u donošenju odluke o zdravstvenoj sposobnosti kandidata u graničnim slučajevima,

- razmatranje izvještaja medicinskih ispitivanja i ocjenjivanja zdravstvene sposobnosti, kao i kontinuirano ponovno vrednovanje procesa medicinske procjene, kao i identifikacija oblasti povećanog medicinskog rizika,
- analiza broja ljekarskih uvjerenja i potvrda o zdravstvenoj sposobnosti koja su bila u postupku izdavanja, produženja, obnove, suspenzije ili ukidanja,
- ažuriranje statističkih podataka (SIS) koji se upućuju EASA-i na svakih pola godine, a odnose se na broj vazduhoplovno-medicinskih centara, ovlašćenih vazduhoplovno-medicinskih ispitivača i broj sertifikata po kategoriji vazduhoplovnog osoblja,
- priprema odgovora na ICAO Službena pisma koja se odnose na vazduhoplovnu medicinu,
- sprovođenje postupaka u slučaju gubitka zdravstvene sposobnosti kod vazduhoplovnog osoblja i drugog osoblja koje obavlja poslove od značaja za sigurnost vazdušnog saobraćaja u toku važenja ljekarskog uvjerenja (suspenzija/ukidanje) i analiziranje takvih događaja i medicinskih nalaza tokom medicinskih procjena da bi se identifikovali medicinski rizici,
- organizovanje drugostepenih ljekarskih pregleda, po žalbama vazduhoplovnog osoblja i drugog osoblja koje obavlja poslove od značaja za sigurnost vazdušnog saobraćaja na ocjenu zdravstvene sposobnosti,
- organizovanje posjeta i sastanaka sa ljekarima specijalistima koji učestvuju u spovođenju drugostepenog medicinskog pregleda vazduhoplovnog osoblja, kako bi se upoznali sa specifičnim zahtjevima stručnih poslova u vazduhoplovstvu koji iziskuju određeni nivo zdravstvenih sposobnosti,
- saradnja koja se obavlja na propisani način sa kancelarijama evropskih nacionalnih vlasti za vazduhoplovnu medicinu u cilju dostavljanja medicinske dokumentacije kao i priznavanja evropskih ljekarskih uvjerenja na osnovu pristigle medicinske dokumentacije (SOLI Transfer),
- sprovođenje postupka kod slučajeva konzumiranja psihoaktivnih supstanci i alkohola kod vazduhoplovnog osoblja i drugog osoblja koje obavlja poslove od značaja za sigurnost vazdušnog saobraćaja, kao i po prijavama o sumnji u zdravstvenu sposobnost nosilaca ljekarskog uvjerenja,
- čuvanje zapisa po važećim propisima uz obavezno poštovanje Medicinske povjerljivosti. U EU, po Opštoj uredbi o zaštiti podataka (Uredba EU 2016/679), koja je usvojena 14. aprila 2016. godine, a stupila na snagu 25. maja 2018. godine i koja je zamenila je fragmentirani sistem direktiva (*Directive 95/46/EC*) jedinstvenom, direktno primenljivom uredbom širom EU i EEA „lični podaci“ se definišu kao bilo koja informacija koja se odnosi na identifikovano ili fizičko lice koje se može identifikovati, postavljajući jasne principe i obaveze za kontrolore podataka i prava za nosioce podataka. U našem pravnom sistemu po Zakonu o zaštiti podataka o ličnosti („Službeni list CG“, br. 79/08, 70/09, 44/12, 22/17 i 77/24) i Pravilniku o načinu označavanja i zaštite posebne kategorije ličnih podataka („Službeni list CG“, broj 11/11), sprovodi se obaveza tajnosti ličnih i medicinskih podataka,
- saradnja sa Nacionalnom komisijom za istraživanje nesreća i ozbiljnih nezgoda vazduhoplova,
- saradnja sa Ministarstvom zdravlja, kancelarijom Svjetske zdravstvene organizacije u Crnoj Gori (SZO) i Institutom za javno zdravlje Crne Gore (IJZCG) u oblasti medicinskih tema koje utiču na vazduhoplovstvo,
- u okviru Globalnog programa zdravstvene zaštite GHPP (*Global Health Protection Programme*), u saradnji Instituta za javno zdravlje Crne Gore i Instituta Robert Koch iz Berlina, u Podgorici se redovno održavaju radionice pod nazivom Osnovni kapaciteti Međunarodnog zdravstvenog pravilnika i ulazne tačke, tj. granični prelazi (*IHR core capacities and points of entry*). Referat za

vazduhoplovnu medicinu je redovan učesnik navedenih radionica. Planiran je nastavak konkretne saradnje sa Institutom za javno zdravlje u 2026. godini, kako bi se razvile odgovarajuće procedure (*Standard Operating Procedure – SOP*) sa ciljem zaštite javnog zdravlja od zaraznih bolesti za koje je znano da se vazduhoplovnim putem najbrže šire,

- praćenje objava i preporuka Svjetske zdravstvene organizacije, ICAO-a i EASA-e u vezi sa zaraznim bolestima koje se šire vazdušnim transportom, a koje uzrokuju negativne posledice na čitavu avio industriju,
- kao Focal Point za Crnu Goru, planirana je saradnja sa ICAO CAPSCA organizacijom – Saradnički aranžman za prevenciju i upravljanje u javno-zdravstvenim događajima u civilnom vazduhoplovstvu – Evropa (*Collaborative Arrangement for the Prevention and Management of Public Health Events in Civil Aviation – Europe, CAPSCA EUR*), učešća na radionicama i sastancima sa ciljem uspostavljanja i sprovođenja mjera i postupaka radi prevazilaženja kriza izazvanih događajima kakav je bila pandemija COVID-19,
- planirano je prisustvovanje međunarodnim obukama za obnavljanje znanja iz vazduhoplovne medicine, EASA radionicama, sastancima namjenjenim medicinskim vazduhoplovnim vlastima, internacionalnom kongresu vazduhoplovne i kosmičke medicine,
- prisustvovanje sastancima Medicinskog tehničkog tijela MED-TeB u EASA-i. Veoma važni sastanci medicinskih eksperata (*MEG Meeting*) koji su se do sada održavali dva puta godišnje u EASA-i od 2026. godine će prerasti u sastanke Medicinskog tehničkog tijela MED-TeB. Savjetodavno tijelo (MAB) država članica je 21. maja 2025. godine odobrio stvaranje Medicinskog tehničkog tijela (MED TeB). Ovo predstavlja značajan korak naprijed i odražava rastući strateški značaj medicinske oblasti u vazduhoplovstvu. Ova promjena će obezbjediti strukturiraniju i višu ulogu za teme vazduhoplovne medicine, poboljšati koordinaciju između domena (posebno sa Aircrew, ATM/ANS, OPS i TeB-ovima generalne avijacije) i bolje se uskladiti sa budućim regulatornim okvirom,
- saradnja sa drugim sektorima i kancelarijama u Agenciji,
- prisustvovanje obukama koje se sprovode za zaposlene u Agenciji po Trening planu Agencije za civilno vazduhoplovstvo.

3) Menadžer Sistema upravljanja sigurnošću

Kada su u pitanju aktivnosti menadžera sistema upravljanja sigurnošću (u daljem tekstu – Menadžer za sigurnost) planirane za 2026. godinu treba imati u vidu sljedeće informacije:

Implementacija Nacionalnog programa sigurnosti vazdušnog saobraćaja

Primjena načela dobrog upravljanja sigurnošću ključna je za kontinuirano poboljšanje sigurnosti civilnog vazduhoplovstva, proaktivno upravljanje sigurnosnim rizicima i najbolju moguću upotrebu ograničenih tehničkih resursa. Na nivou Evropske unije definisan je zajednički okvir za planiranje i sprovođenje mjera za unaprjeđenje sigurnosti i formalno je regulisan status Evropskog programa i Plana sigurnosti vazdušnog saobraćaja (EASP & EPAS), odredbama Osnovne Uredbe (EU) br. 2018/1139. Zahtjevi EU su usaglašeni sa zahtjevima koji proističu iz odredbi ICAO Aneksa 19 Čikaške konvencije. Aneks 19 Čikaške konvencije postavio je standarde za nacionalne programe sa jasno naznačenom odgovornošću svih država članica ICAO da sprovedu takav program. Osnov programa predstavlja osam kritičnih elemenata za sigurnost koje ICAO zahtijeva od država da upravljaju njima na efikasan način: Primarno vazduhoplovno zakonodavstvo (*Primary aviation legislation*), CE-1; Specifični operativni propisi (*Specific operating regulations*), CE-2; Nacionalni sistemi i funkcije (*State system and functions*), CE-3; Kvalifikovano tehničko osoblje (*Qualified technical personnel*),

CE-4; Tehničke smjernice, instrumenti i pružanje informacija od kritičnog značaja za sigurnost (*Technical guidance, tools and provision of safety-critical information*), CE-5; Obaveze koje se odnose na izdavanje dozvola, uvjerenja, ovlašćenja i odobrenja (*Licensing, certification, authorization and approval obligations*), CE-6; Obaveze koje se odnose na nadzor (*Surveillance obligations*), CE-7; i Rješavanje sigurnosnih pitanja (*Resolution of safety issues*), CE-8.

Svih osam kritičnih elemenata je inkorporirano u 4 komponente od kojih se sastoji Nacionalni program sigurnosti vazdušnog saobraćaja:

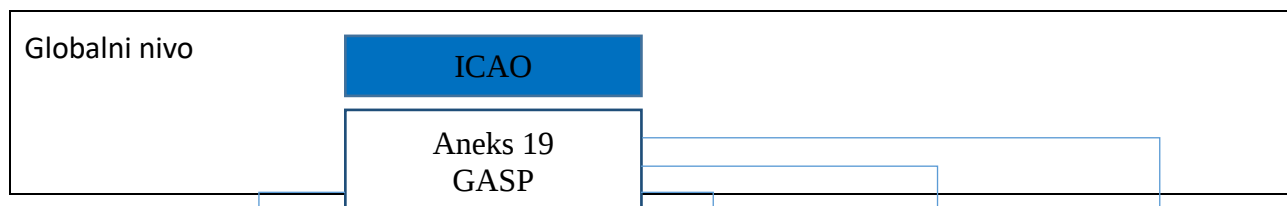
1. Nacionalna politika sigurnosti i sigurnosni ciljevi (*State Safety Policy, objectives and resources*)
2. Upravljanje rizikom po sigurnost (*State Safety Risk Management*)
3. Obezbeđivanje sigurnosti (*State Safety Assurance*)
4. Podsticanje sigurnosti (*State Safety Promotion*)

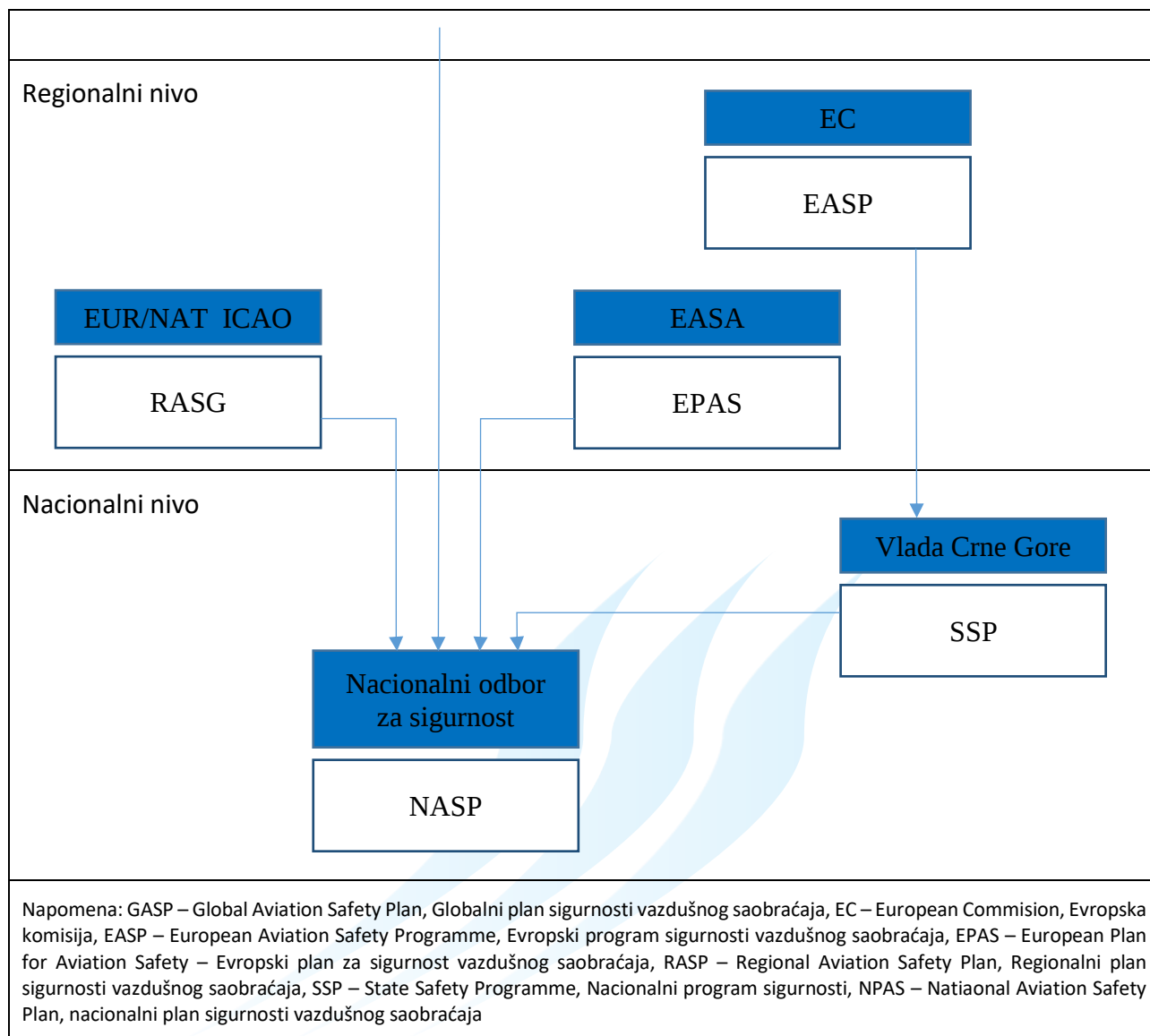
Nacionalni program sigurnosti vazdušnog saobraćaja je dokument kojim su utvrđeni regulatorni zahtjevi i aktivnosti koje vazduhoplovni subjekti preduzimaju u cilju održavanja i unapređenja sigurnosti u vazdušnom saobraćaju, a razvijen je u skladu sa standardima ICAO-a i programom EASA-e. Vlada CG je na sjednici od 6. avgusta 2020. godine donijela treće izdanje Nacionalnog programa sigurnosti.

S obzirom da se očekuje skoro usvajanje novog Zakona o civilnom vazduhoplovstvu, čija izmjena svakako ima uticaj na Nacionalni program sigurnosti, najvažnija aktivnost menadžera za sigurnost je koordinacija aktivnosti za donošenje novog Nacionalnog programa. Tokom 2025. godine, usvojena je i nova revizija Aneksa 19 Čikaške konvencije, a očekuje se usvajanje i pratećih dokumenata (ICAO Doc 9859 – The Safety Management Manual i Doc 10159 – Safety Intelligence Manual).

Uz Nacionalni program sigurnosti izrađuje se i odgovarajući Nacionalni plan sigurnosti, koji sadrži mjere koje država planira preduzeti u cilju umanjenja prepoznatih sigurnosnih rizika. Krajem 2025. godine, usvojen je Globalni plan sigurnosti od strane ICAO-a, koji u sebi sadrži i šablon (template) kako mogu da izgledaju nacionalni planovi sigurnosti. Globalni plan se, za razliku od nacionalnih i regionalnih usvaja na svake tri godine. Takođe, tokom 2025. godine, Agencija je aktivno učestvovala u izradi ICAO regionalnog plana sigurnosti za EUR region (uključuje sve evropske države, CIS države, kao i jedan dio država sjeverozapadne Afrike). Regionalni plan se sastoji od dva dijela, pri čemu se prvi dio mijenja svake tri godine, dok se drugi dio ažurira svake godine, sa temeljnim izmjenama svake treće godine zajedno sa prvim dijelom. Agencija za civilno vazduhoplovstvo, odnosno menadžer za sigurnost je aktivno učestvovao u izradi navedenog regionalnog plana krajem 2024 i tokom 2025. godine.

Oba navedena dokumenta su usvojena krajem godine, što je usporilo izradu nove revizije nacionalnog plana sigurnosti. Pored donošenja programa, fokus aktivnosti menadžera za sigurnost će biti usmjeren na usvajanju nove revizije Nacionalnog plana sigurnosti, koji će biti usklađen sa navedenim dokumentima. Njegova izrada, a zatim i prilagođavanje pomenutom šablonu je dobrim dijelom urađena tokom 2025. godine, i njegova preliminarne verzija treba biti yavr[ena što ranije tokom 2026. godine. Treba istaći i da ovaj dokument usvaja Nacionalni odbor za sigurnost vazdušnog saobraćaja.

Agencija će tokom 2026. godine aktivno učestvovati u unaprijeđenju sigurnosne kulture kod vazduhoplovnih subjekata u Crnoj Gori i promociji Kulture povjerenja i pravičnosti (*Just Culture*) u skladu sa obavezama koje proizlaze iz Pravilnika o obavješćavanju, analiziranju i praćenju (*follow-up*) događaja u civilnom vazduhoplovstvu („Službeni list CG“, br. 45/16, 22/20 i 129/20, 150/22 i 64/24) i Nacionalnog plana sigurnosti u vazdušnom saobraćaju.

U 2026. godini, po tenderu iz 2025. godine, menadžer za sigurnost učestvuje u izradi novog web sajta Agencije za civilno vazduhoplovstvo. Poseban dio sajta će biti ostavljen za promociju sigurnosti i objavljivanje promotivnog materijala. Promocija sigurnosti je bitan element sistema upravljanja sigurnošću jer se kroz promociju pozitivnih primjera iz prakse i razmjenu sigurnosnih informacija kod svih subjekata podiže sveukupan nivo svijesti i sigurnosti, čime se dodatno utiče na stvaranje pozitivne sigurnosne kulture. Agencija će u svrhu unapređenja vazduhoplovne sigurnosti i tokom 2026. godine nastaviti sa aktivnostima efikasne saradnje i komunikacije sa svim zainteresovanim stranama po pitanjima sigurnosti civilnog vazduhoplovstva, podizanju kvaliteta izvješćavanja, boljeg razumijevanja propisa i većeg stepena implementacije istih. Agencija će koristiti dostupne materijale koje objavljuju prije svega EASA, zatim ICAO, EUROCONTROL, proizvođači vazduhoplova, druge vazduhoplovne vlasti i slično. Na web sajtu Agencije će se u okviru pomenute promocije sigurnosti

postavljati upravo ovakvi materijali, u zavisnosti od opasnosti i rizika koji su identifikovani u Crnoj Gori, kao i materijali koje bude proizvela sama Agencija.

Agencija će i u 2026. godini nastaviti sa obavljanjem stručnih poslova koji se odnose na sistem prijavljivanja događaja od značaja za sigurnost u vazdušnom saobraćaju, statistički pratiti trendove sigurnosti, pripremati izvještaj o sigurnosti.

Krajem 2024. godine i početkom 2025. godine, kada je identifikovano povećani rizik od udara ptica na aerodromu, Agencija je odmah reagovala i izvršila koordinaciju između više državnih i opštinskih organa i organizacija. Zahvaljujući između ostalog i ovoj reakciji, došlo je do smanjenja rizika od udara ptica. Agencija će i tokom 2026. godine, nastaviti da prati višestruke indikatore sigurnosti, i, ukoliko se identifikuje da je došlo do neprihvatljivog povećanja rizika, hitno reagovati na iste.

Upravljanje sigurnosnim rizicima

ICAO definiše Sistem upravljanja sigurnošću (SMS) kao „sistemski pristup upravljanja sigurnošću, koji uključuje potrebnu organizacijsku strukturu, odgovornosti, politike i postupke“. Proces upravljanja sigurnosnim rizicima je bitan element tog sistema. U skladu sa internim sistemom upravljanja sigurnošću, u Agenciji se prikupljaju i obrađuju sve prijave o događajima koji su od značaj za sigurnost vazdušnog saobraćaja. Trend događaja se analizira na radu internog tijela u Agenciji – Grupi za sigurnosne procjene (*Safety Risk Group – SRG*), a rezultati i predlozi daljih mjera se dostavljaju drugom internom tijelu u Agenciji – Odboru za analizu sigurnosti (*Safety Review Board – SRB*). Izvještaj o događajima se takođe dostavlja SRB-u.

Prijave se analiziraju u cilju identifikacije opasnosti, procjene rizika i definisanja mjera za umanjeње rizika, ukoliko je primjenljivo, a prikupljeni podaci se prate radi definisanja indikatora sigurnosti i ciljeva sigurnosti, kao važnih elemenata Nacionalnog programa sigurnosti vazdušnog saobraćaja.

Izvještaj podrazumijeva statistički obrađene podatke prikupljene putem reaktivnog i proaktivnog procesa upravljanja sigurnošću, tj. podaci o događajima prijavljeni putem sistema obaveznog i dobrovoljnog prijavljivanja (MOR i VOR). Dodatno, Agencija prima podatke i kroz FDM proces nosilaca AOC-a, kao i kroz rezultate nadzora inspektora Agencije. Svi prijavljeni događaji prate se po kategorijama i indikatorima definisanim u dokumentu Indikatori sigurnosti. Tokom 2026. godine, potrebno je postaviti nove granične vrijednosti Indikatora sigurnosti, s obzirom da su događaji na adekvatan način statistički obrađeni, tako da je sada moguće kvalitetnije pratiti trendove. Značajnija odstupanja se detaljnije analiziraju i u slučaju prepoznavanja opasnosti omogućavaju definisanje aktivnosti usmjerenih na smanjivanje rizika i po potrebi predlaganje izmjene Nacionalnog programa sigurnosti vazdušnog saobraćaja.

U skladu sa pristupom navedenim u EPAS-u (*European Plan for Aviation Safety*), a uvažavajući specifičnosti vazdušnog prostora Crne Gore i vazdušnih subjekata što rezultira relativno malim brojem relevantnih podataka, indikatori sigurnosti u Crnoj Gori grupišu se i definišu u dvije kategorije (koje uzimaju u obzir definisane tri kategorije indikatora kako to vide ICAO i EASA). Ciljevi sigurnosti predstavljaju nivo sigurnosti koji vazduhoplovni subjekti moraju da postignu u svom radu. Postizanje prihvatljivog nivoa učinka SMS-a (*Safety Performance*) kontroliše se preko indikatora sigurnosti za svaki od ciljeva. Lista sigurnosnih indikatora podrazumijeva *sistemske indikatore* (sigurnosni indikatori procesa ili procesni indikatori) i *indikatore rizika operacija* (indikatori učinka sistema sigurnosti) koji će se pratiti u Crnoj Gori, ciljeve, način i stepen ostvarivanja utvrđenih ciljeva.

Utvrdjivanje indikatora sigurnosti u Crnoj Gori vrši se u skladu sa ICAO preporukama i principima i principima i metodologijom koje se koriste na nivou Evrope (EPAS). Pored toga, razvijeni su i posebni nacionalni indikatori kako bi se uvažile i specifične okolnosti za Crnu Goru. Vazduhoplovni subjekti su

u obavezi da prate indikatore sigurnosti, svih kategorija, kao i ciljeve u vezi sa njima, a u slučaju procijene da određeni indikator nije relevantan za vrstu njihove aktivnosti to treba da deklariraju u odgovarajućim odobrenim dokumentima. Vazduhoplovni subjekti su u obavezi da mjere relevantne indikatore sigurnosti i dostižu postavljene ciljeve sigurnosti, preduzimanjem definisanih aktivnosti u odnosu na svaki od postavljenih ciljeva.

Kada je riječ o ciljevima koji se žele postići u domenu sigurnosti, Agencija ih je još ranije prepoznala kroz listu „sistemskih indikatora“. „Indikatori rizika operacija“ predstavljaju set indikatora koji se odnose na operacije vazdušnog saobraćaja (tiču se, uglavnom, praćenja događaja).

Indikatori sigurnosti su pokazatelji učinka sigurnosti, koji se utvrđuju u cilju uspostavljanja sistematskih i stalnih metoda kontrole i predstavljaju način za strukturiranje velikog broja podataka iz različitih izvora.

Lista indikatora sigurnosti obezbjeđuje bolje praćenje i utvrđivanje prioriteta identifikovanih oblasti u pogledu sigurnosti i pruža smjernice i pomoć zaposlenima u Agenciji u procesu odlučivanja.

„Sistemski indikatori“ – indikatori sigurnosti pojedinih procesa:

- Procenat efektivne implementacije ICAO standarda (ICAO EI)
- EASA standardizacija provjere (nalazi)
- Ograničenja nastala identifikacijom značajnih umanjenja sigurnosti (*Significant Safety Concern – SSC*)
- Sigurnosne preporuke izdate kao rezultat analiza nesreća (KINNS)
- Agencija je prepoznala i indikator koji se odnosi na implementaciju regulative, uz definisani cilj – implementacija relevantne ICAO/EASA/EU regulative na vrijeme.
- Takođe, Agencija je definisala niz indikatora u vezi sa aktivnostima nadzora: „zrelost“ sistema kod vazduhoplovnih subjekata sa aspekta regulatornih zahtjeva
- Agencija je definisala i indikatore koje prate eksterne posjete (npr. IOSA u 2ME) kao i set ECAC ALOSP indikatora (ovo se odnosi na pružaoca usluga u vazdušnoj plovdbi – SMATSA).
- U dijelu promotivnih aktivnosti u oblasti sigurnosti Agencija je definisala indikatore za oba međunarodna aerodroma – objavljivanje sigurnosnih biltena sa svim potrebnim informacijama za operatore koji namjeravaju ili već vrše operacije na/sa aerodroma u Podgorici i Tivtu.
- Imajući u vidu značaj kompetencija svojih zaposlenih Agencija je definisala niz indikatora koji to prate u odnosu na obuke i plan obuka.
- Na kraju, Agencija je definisala set indikatora koji se odnose na nadzor na bazi učinka (*Performance based oversight*), sigurnosne procjene, hazard log-ove, akcije preduzete u odnosu na identifikovane rizike, kao i na vezu nadzora sa SSP akcijama.

Indikatori rizika operacija (indikatori učinka sistema sigurnosti):

Praćenjem indikatora ove kategorije, definisanjem sigurnosnih ciljeva, preduzimanjem odgovarajućih mjera, umanjuje se vjerovatnoća pojave događaja u vezi sa identifikovanim rizicima. Identifikovanih rizika ima ukupno 42 a podijeljeni su u 11 cjelina: *Total performance*; Izlijetanje sa rulne staze ili PSS (*Runway Excursion – RE*); Kontrolisani let u teren (*Controlled Flight into Terrain – CFIT*); Sudar vazduhoplova u vazduhu i opasno približavanje (*Mid-Air Collisions And Near Misses – MAC*); Gubitak kontrole nad vazduhoplovom u letu (*Loss of control in Flight – LOC-I*); Neodobren izlazak vazduhoplova, vozila ili lica na rulnu ili PSS (*Runway Incursion – RI*); *Aircraft unsafe*

environment; Birdstrikes; ATM technical; External Interface; GA non fatal accidents i Paraglider non fatal accidents.

I tokom 2026. godine Agencija će nastaviti da održava redovne sastanke SRG i SRB u cilju analize Izvještaja o sigurnosti, praćenja učinka sigurnosti, definisanja prioriteta i osiguravanja sprovođenja aktivnosti za kontrolu i umanjeње rizika.

Predstavници Agencije će tokom 2026. godine aktivno učestvovati u radu ICAO EASPG tijela, EASA SM TeB tijela, SPN tijela te kontinuirano razmjenjivati informacije o sigurnosti sa EASA-om i ostalim državama članicama kroz NoA (Network of Analysts) grupu kako bi se omogućila adekvatna analiza podataka o sigurnosti na evropskom nivou. Za iste potrebe nastaviće se i sa komunikacijom sa predstavnicima ICAO EUR NAT kancelarije.

Promocija sigurnosti kod vazduhoplovnih subjekata

Promocija sigurnosti je jedna od četiri osnovne komponente Sistema upravljanja sigurnošću (SMS). Kroz promociju pozitivnih primjera iz prakse i razmjenu sigurnosnih informacija kod svih učesnika, podiže se i sveukupan nivo svijesti i sigurnosti. Na ovaj način se stvara pozitivna sigurnosna kultura.

Agencija je u cilju unapređenja vazduhoplovne kulture i promocije sigurnosti u vazduhoplovnoj zajednici aktivnostima za 2026. godinu predvidjela pružanje pomoći vazduhoplovnoj zajednici u razumijevanju i implementaciji propisa, unapređenje sadržaja i funkcionalnosti svoje internet stranice, promocije najbolje prakse i dr. Tokom 2020. godine Agencija je ustalila praksu prosljeđivanja informacija od značaja za sigurnost osobama za kontakt iz vazduhoplovnih subjekata putem mejla (*Safety info*). Ovu praksu će nastaviti i tokom 2026. godine. Svjesni toga da su društvene mreže postale svojevrсни mediji i kanali informisanja, Agencija je tokom 2019. godine otvorila zvaničan nalog na Fejsbuku. Cilj ove aktivnosti jeste da komunikacijom preko Fejsbuka i povezane mreže Instagram dopremo i do onih korisnika koje možda nijesmo obuhvatili prethodnih godina. U 2024. godini je otvoren i LinkedIn nalog Agencije. Korišćenjem mogućnosti internet stranice i nastupom na društvenim mrežama Agencija želi osigurati nadogradnju postojećih funkcionalnosti u odnosu na potrebe korisnika na način da se omogući bolja distribucija informacija, olakšano i brže snalaženje u traženju određenih podataka i sl.

Dodatno, značajne aktivnosti će usmjeriti na unapređenju regionalne saradnje u dijelu sigurnosti, analize događja, FDM, implementacije SSP/NPAS mjera i daljeg razvoja sigurnosti uopšte.

Agencija prepoznaje da postoje ograničene mogućnosti vazduhoplovne industrije da prati i primjenjuje opsežne i brze promjene u propisima, tako da će i aktivnostima u 2026. godini nastojati da pruži potrebne informacije, podršku, obuku i savjete kako bi se propisi implementirali što brže i efikasnije.

Imajući u vidu navedeno, planirane aktivnosti Menadžera Sistema upravljanja sigurnošću za 2026. godinu ogledaju se u sljedećem:

- Koordinacija izrade predloga Nacionalnog programa sigurnosti,
- Redovna koordinacija izrade predloga Nacionalnog plana sigurnosti sa inidikatorima Nacionalnom odboru na dalje postupanje i usvajanje,
- Izrada novog web sajta Agencije,
- Koordinacija sa menadžerom za komunikaciju u cilju promocije sigurnosti na web sajtu Agencije i društvenim mrežama,
- Koordinacija aktivnosti ICAO USOAP programa u dijelu SSP,
- dostavljanje ažuriranih dokumenata vazduhoplovnim subjektima,

- organizovanje radionica za vazduhoplovne subjekte,
- učešće u radu sektora za sigurnost vazdušen plovidbe i aerodroma i sektora za sigurnost vazduhoplova i operacija vazduhoplova po pitanju planiranja nadzora na RBO principu,
- provjera stepena implementacije identifikovanih akcija kod relevantnih vazduhoplovnih subjekata kroz ažuriranu verziju Nacionalnog plana sigurnosti,
- obezbjeđivanje odgovarajuće obuke i osvježanja znanja za vazduhoplovne inspektore/nadzornike u cilju jačanja kompetencija neophodnih za razvoj i implementaciju sistema nadzora zasnovanog na riziku i učinku sigurnosti (*safety performance*),
- unapređenje sistema u vezi sa prikupljanjem, analizom, razmjenom i zaštitom sigurnosnih podataka u skladu sa Pravilnikom o obaveštavanju, analiziranju i praćenju (follow-up) događaja u civilnom vazduhoplovstvu („Službeni list CG“, br. 45/16, 22/20, 129/20, 150/22 i 64/24),
- redovna provjera adekvatnosti donijetih rješenja i politika,
- definisanje mjera za umanjenje rizika na osnovu sprovedenih analiza,
- učešće na međunarodnim radionicama koje se bave temom umanjenja određenih rizika i distribucija informacija prema vazduhoplovnim subjektima,
- praćenje studija, strategija, programa i planova razvijenih od strane ICAO, EASA-e i ostalih stručnih tijela,
- ažuriranje svih sigurnosnih direktiva, naloga i informacija, ukoliko nisu ažurni,
- unapređenje strukture propisa i procesa izrade nacrtu nacionalnih propisa, i dr.

4) Menadžer Sistema za praćenje usklađenosti

Aktivnosti Menadžera Sistema za praćenje usklađenosti tokom 2026. godine će se sastojati od unapređenja sistema za praćenje usklađenosti u skladu sa regulatornim zahtjevima za menadžment sisteme, propisanim u evropskim regulativama, koje su prenijete u pravni okvir Crne Gore. Tokom procjene efikasnosti i efektivnosti sistema za praćenje usklađenosti, program rada su smjernice za unapređenje kroz sledeće planirane aktivnosti:

- ažuriranje, izrada i usaglašavanje internih priručnika i procedura Agencije koji su dio Sistema upravljanja Agencije, usaglašavanje svih internih priručnika u odnosu na regulatorne zahtjeve, prihvaćene standarde i preporučenu praksu
- procjena kvaliteta rada i procesa rada u Agenciji, usaglašenost poslova iz nadležnosti Agencije u odnosu na regulatorne zahtjeve, međunarodne standarde, interne akte i procedure
- upravljanje i unapređenje internog sistema praćenja usklađenosti sa propisanim zahtjevima kroz sistem internih nadzora, u skladu sa Planom internih nadzora, u cilju identifikacije eventualnih neusklađenosti, analizu njihovih uzroka, analizu, prihvatanje ili odbijanje korektivnih mjera za otklanjanje neusklađenosti predloženih od subjekta nadzora, usaglašavanje sadržaja korektivnih mjera Sistema za praćenje usklađenosti i rokova za njihovu realizaciju sa nosiocima aktivnosti, kao i verifikaciju efikasnosti i blagovremenost realizacije prihvaćenih korektivnih mjera, obezbjeđivanje potrebnih kvalifikacija i obuka obaveznih za provjerivače koji sprovode interne provjere, izbor provjerivača za sprovođenje internih provjera za praćenje usklađenosti, način motivacije provjerivača za efikasno sprovođenje internih nadzora,

- analiza propisane jedinstvene metrike za sprovođenje nadzora u cilju precizne izrade Plana inspeksijskih i kontinuiranih eksternih nadzora Agencije, u skladu sa regulatornim zahtjevima i potrebama Agencije, izrada godišnjeg Plan inspeksijskih i kontinuiranih nadzora Agencije i priprema periodičnih izvještaja o realizaciji Plana nadzora, koje dostavlja direktoru Agencije;
- učešće u pripremi i izvođenju eksternih nadzora od strane međunarodnih organizacija iz oblasti civilnog vazduhoplovstva, praćenje i procjena efikasnosti i blagovremenost realizacije korektivnih mjera, koje se preduzimaju nakon eksternih nadzora, izrada i distribucija izvještaja, upoznavanje zaposlenih sa svim relevantnim zadacima koji proizlaze iz eksternih nadzora; usaglašavanje izvještaja o utvrđenim neusklađenostima i mjerama za njihovo otklanjanje, praćenje i procjena blagovremenosti realizacije i efikasnosti korektivnih mjera koje se preduzimaju nakon eksternih nadzora
- izrada i usaglašavanje Plana internih provjera i Plana inspeksijskih i kontinuiranih nadzora
- redovna provjera usaglašenosti dokumenata i akata koja se dostavljaju direktoru na odobravanje, kao dokaz da je dokument urađen u skladu sa utvrđenim procedurama.
- planiranje implementacije i sprovođenja programa kvaliteta Agencije u pravcu dobijanja ISO sertifikata;
- analiza procesa upravljanja sigurnosnim rizicima Agencije;
- analiza procesa upravljanja strateškim ciljevima Agencije;

Važan element sistema za praćenje usklađenosti je upravljanje dokumentima što osigurava kreiranje, distribuciju, organizaciju i čuvanje dokumentacije na standardizovan i efikasan način. Dokumentacija Sistema upravljanja se kontinuirano preispituje i unaprijeđuje kako bi se osigurala njena trajna usklađenost s odgovarajućim zahtjevima i standardima, te način pristupa i korišćenja, s obzirom na složenost procesa i nivo potrebnih kompetencija. Agencija će nastaviti sistemski da prepoznaje i evaluiira promjene koje bi mogle uticati na sposobnosti izvršavanja zadataka i obavljanja dužnosti, u skladu sa regulatornim zahtjevima.

Upravljanje promjenama je jedna od bitnih stavki sistema upravljanja kojim se organizacija štiti od mogućnosti da sa promjenama nenamjerno uvedu u sistem i opasnosti koje mogu uticati na postojeće procese i aktivnosti. U skladu s postupcima definisanim u internim procedurama, potrebno je preispitati kontinuiranu usklađenost, adekvatnost i efikasnost procesa i Sistema upravljanja, kako bi se procijenila uspješnost organizacije u postizanju ciljeva utvrđenih u planovima. Agencija će do januara 2026. godine završiti sve planirane interne provjere, koje su sprovedene u kratkom roku, posebno imajući u vidu da se nisu u punom kapacitetu sprovodile u prethodnom periodu, prije donošenja Priručnika za praćenje usklađenosti 2024. godine i nastaviće se raditi na otklanjanju nalaza s prethodnih internih nadzora u cilju unapređenja Sistema upravljanja Agencije.

U skladu s primjenjivim propisima koji se odnose na sistem upravljanja, Agencija je uspostavila funkciju praćenja usklađenosti Sistema upravljanja s relevantnim zahtjevima u aprilu 2024. godine, praćenja efikasnosti i pravovremenosti preduzimanja potrebnih korektivnih i preventivnih mjera. Praćenje usklađenosti uključuje i sistem povratnih informacija kojim se na redovnoj bazi rukovodstvo Agencije izvještava o statusu sprovođenja predloženih i prihvaćenih korektivnih mjera, eventualnim odstupanjima i potrebnim resursima. Analizom izvještaja s internih nadzora iz prethodnog perioda, utvrđeno je da postoji potreba za dodatnim poboljšanjima u procesu analize i izrade dokumentacije, kao i dodatnih aktivnosti vezanih za implementaciju novih regulatornih zahtjeva. Potrebno je uvesti

poboljšanja u području procjene ljudskih resursa, proračuna odnosa broja zaposlenih i radnih zadataka, osposobljavanja nadzornika/inspektora i internih provjerivača, realizacije OJT osposobljavanja, procjene i razvoja kompetencija, unaprijeđenja internih procesa i procedura, pa će se u narednom periodu navedenom posvetiti posebna pažnja. U skladu sa regulatornom obavezom uspostavljanja funkcije praćenja usklađenosti sistema upravljanja s relevantnim zahtjevima, Agencija će nastaviti kontinuirano da sprovodi interne nadzore nad svojim procesima, analizira svoja postupanja, te kontinuirano prati promjene propisa i osigurava njihovu adekvatnu implementaciju. U skladu s Programom i planom internih nadzora Agencije, koji će od sljedeće godine imati definisan ciklus nadzora od 24 mjeseca, menadžer Sistema za praćenje usklađenosti planira početkom 2026. godine izradu programskog ciklusa za interne provjere u svim oblastima, u skladu sa zahtjevima Sistema upravljanja, procjenu rizika u skladu sa prethodnim izvještajima i efikasnosti i blagovremenosti sprovođenja korektivnih mjera. Internim nadzorima će se provjeravati funkcionisanje Sistema planiranja i upravljanja, vođenja dokumentacije, efikasnosti resursa i sistema osposobljavanja, realizacija procesa sertifikacije i nadzora, osiguranje primjene vazduhoplovnih propisa itd.

Agencija za civilno vazduhoplovstvo je, u skladu sa članom 75 Zakona o sprečavanju korupcije ("Službeni list CG", br. 54/24), dužna da, na osnovu procjene podložnosti određenih radnih mjesta i radnih procesa za nastanak i razvoj korupcije i drugih oblika pristrasnog postupanja javnih funkcionera i zaposlenih u organu vlasti, donese plan integriteta koji sadrži mjere kojima se sprječavaju i otklanjaju mogućnosti za nastanak i razvoj korupcije i obezbjeđuje povjerenje građana u njihov rad. Plan integriteta se može mijenjati u zavisnosti od potreba, razvoja i interesa organa vlasti i da organ vlasti svake druge godine procjenjuje efikasnost i efektivnost plana integriteta u skladu sa Pravilima za izradu i sprovođenje Plana integriteta. U skladu sa zakonskim obavezama Agencija je pristupila revidiranju prethodno donešenih planova, procjeni efikasnosti i efektivnosti dotadašnjih mjera, razvoju i izradi internih akata, procjeni adekvatnosti prepoznatih rizika, mehanizmima umanjavanja i kontrole rizika, kao i mjerama za umanjavanje rizika. Važećim Zakonom o sprečavanju korupcije („Službeni list CG“, br. 54/24), propisano je da se plan integriteta može se mijenjati u zavisnosti od potreba, razvoja i interesa organa vlasti i da je organ vlasti dužan, da svake druge godine procijeni efikasnost i efektivnost plana integriteta i dostavi Agenciji za sprečavanje korupcije rezultate procjene u roku od osam dana od dana završetka procjene, u skladu sa pravilima za izradu i sprovođenje plana integriteta. Organ vlasti dužan je da, u skladu sa procjenom, svake druge godine donese novi plan integriteta i dostavi ga Agenciji u roku od osam dana od dana donošenja, u skladu sa pravilima za izradu i sprovođenje plana integriteta. Menadžer sistema za praćenje usklađenosti je Menadžer integriteta, čije su obaveze: rukovođenje radnom grupom za izradu plana integriteta, koordinacija i učešće u pripremi programa izrade plana integriteta, koordinacija i učešće u sakupljanju i analizi potrebne dokumentacije koja se odnosi na funkcionisanje organa vlasti, a koja predstavlja osnov za procjenu rizika i izradu plana integriteta, nadziranje sprovođenja mjera za poboljšanje integriteta, sačinjavanje izvještaja o sprovođenju plana integriteta, u saradnji sa svim orgaizacionim jedinicama.

U članu 6 Priloga 1 Pravilnika o načinu rada Evropske agencije za sigurnost vazdušnog saobraćaja (EASA) u sprovođenju inspekcije standardizacije („Službeni list CG“, br.3/14) propisano je da Države članice određuju nacionalnog koordinatora za standardizaciju, koji djeluje kao njihova primarna kontakt osoba za sve aktivnosti standardizacije sa obavezom da koordinira razmjenom podataka. Nacionalni koordinatori za standardizaciju odgovoran je za: održavanje i ažuriranje podataka koji se dostavljaju Agenciji u kontinuitetu, uključujući i podatke koji se potražuju u skladu sa članom 3, 4 i 5 ove Uredbe Komisije (EU) br. 628/2013, korektivne akcione planove i dokaz o implementiranju

ugovorenih korektivnih akcija; pružanje pomoći EASI u svim fazama inspekcije, kao i da osigura da tim koji sprovodi inspekciju ima pratnju tokom inspekcije na licu mjesta. Nadležna vlast je obavezna da obezbijedi jasnu komunikaciju između imenovanog nacionalnog koordinatora za standardizaciju u sklopu svoje interne organizacije, da bi on/ona mogao pravilno da izvršava svoje obaveze. Menadžer sistema za praćenje usklađenosti je određen za Nacionalnog koordinatora za standardizaciju I u kontinuitetu će sprovoditi navedene obaveze.

U cilju efikasne primjene Zakona o restriktivnim mjerama ("Službeni list CG", br. 119/24), Vlada Crne Gore je obrazovala Stalno koordinaciono tijelo za restriktivne mjere. Poslovi Koordinacionog tijela su: koordinacija rada nadležnih organa i drugih subjekata, savjetovanje nadležnih organa i drugih subjekata, davanje preporuka i preduzimanje drugih aktivnosti u cilju postizanja ujednačene primjene restriktivnih mjera od strane nadležnih organa i drugih subjekata, iniciranje obuka koje se odnose na restriktivne mjere za zaposlene u nadležnim organima i drugim subjektima i obavljanje drugih poslova u cilju efikasne primjene restriktivnih mjera. Prije toga je Vlada osnovala Radnu grupu za izradu Akcionog plana za unapređenje nacionalnih kapaciteta za primjenu restriktivnih mjera, čiji je član bio Menadžer Sistema za praćenje usklađenosti, koji je takođe član Stalnog koordinacionog tijela. Predstavnik Agencije će u narednom period ispunjavati obaveze člana.

Pravilnikom o detaljnim pravilima za implementaciju mrežnih funkcija u upravljanju vazдушnim saobraćajem ("Službeni list CG", br. 51/21 i 43/22) se utvrđuju detaljna pravila za implementaciju mrežnih funkcija u upravljanju vazдушnim saobraćajem i pravila za upravljanje krizama na evropskoj mreži za upravljanje vazдушnim saobraćajem u cilju omogućavanja održivog razvoja sistema vazdušnog saobraćaja ostvarivanjem potrebne efikasnosti, interoperabilnosti, kompatibilnosti i koordinacije aktivnosti, uključujući one kojima se osigurava optimalna upotreba ograničenih resursa, utvršena je i obaveza imenovanja Nacionalnog menadžera za frekvencije, funkcije na koju je imenovan Menadžer Sistema za praćenje usklađenosti. Ciljevi ove funkcije su da poveća upotrebu evropskog vazduhoplovnog radio spektra poboljšanjem procedura za upravljanje frekvencijama i kriterijuma za planiranje kako bi se spriječio nedostatak frekvencija koji bi smanjio kapacitet mreže, poboljša transparentnost praksi upravljanja frekvencijama što omogućava tačnu procjenu efikasne upotrebe frekvencija i utvrđivanje rješenja da bi se zadovoljila buduća potražnja za frekvencijama, poveća djelotvornost procesa upravljanja frekvencijama podsticanjem najboljih praksi i razvojem odgovarajućih alatki. Menadžer mreže i nacionalni menadžeri za frekvencije dogovaraju se o sveukupnim prioritetima ove funkcije u svrhu poboljšanja projektovanja i rada evropske vazduhoplovne mreže. Ti prioriteti se dokumentuju u dijelu o frekvencijama u strateškom planu mreže i mrežnom operativnom planu, o čemu se vrše intenzivne konsultacije. Određivanje prioriteta može se odnositi na posebne opsege, područja i usluge.

5) Menadžer za komunikaciju

Menadžer za komunikaciju nastavlja niz aktivnosti usmjerenih na unapređenje strateškog, internog, eksternog i kriznog komuniciranja Agencije za civilno vazduhoplovstvo. To obuhvata planiranje, koordinaciju, realizaciju i praćenje komunikacionih procesa koji doprinose transparentnosti rada, promociji sigurnosti i bezbjednosti u civilnom vazduhoplovstvu i jačanju povjerenja javnosti.

Menadžer za komunikaciju obavlja zaduženja, između ostalog, kroz aktivnosti:

- upravlja strateškim komuniciranjem Agencije sa javnošću;
- osmišljava, planira i upravlja medijskim predstavljanjem Agencije;
- razvija strategiju javnih nastupa, priprema rukovodstvo i zaposlene za medijske nastupe, itd;
- rukovodi, koordinira i organizuje komunikaciju predstavnika Agencije s javnošću;

- obezbjeđuje blagovremeno informisanje javnosti o aktivnostima Agencije;
- kreira i ažurira ključne poruke Agencije;
- predlaže koncept komunikacionih kampanja;
- sprovodi aktivnosti u vezi sa komunikacijom u slučaju kriznih situacija;
- priprema izlaganja i nastupe članova rukovodstva i zaposlenih u svim oblicima javnih izlaganja i pojavljivanja (press konferencija, intervju, govor, panel diskusija...);
- priprema informacije za javnost (saopštenja, odgovori na pitanja medija...);
- organizuje i realizuje edukaciju zaposlenih u Agenciji o javnom nastupu;
- predlaže aktivnosti za jačanje saradnje sa institucijama, organizacijama i drugim subjektima u oblastima kojima se bavi Agencija;
- učestvuje u izradi i ažuriranju internih procedura, stručnih osnova i drugih dokumenata iz svog djelokruga rada, a po potrebi Agencije;

Program rada za 2026. godinu zasniva se na strateškom, transparentnom i proaktivnom pristupu. Prioritet ostaje jasno, tačno i pravovremeno informisanje javnosti.

Predviđeni su nastavak i unapređenje aktivnosti u cilju jačanja povjerenja u instituciju, širenje digitalnih kanala, intenzivnija promocija regulatorne i nadzorne uloge te poštovanja vazduhoplovnih propisa, uz kampanju za sigurnu upotrebu bespilotnih vazduhoplova (dronova). Aktivnosti koje se komuniciraju proističu iz planova rada sektora i odsjeka Agencije i potrebe da se prezentuju određene politike i teme od značaja za civilno vazduhoplovstvo.

Planirani su unapređenje Strateškog okvira za komunikaciju sa javnošću u skladu sa razvojem i potrebama u ovoj oblasti, nastavak obezbjeđivanja bržeg protoka informacija ka javnosti, posebno u oblastima pod povećanom medijskom pažnjom, intenziviranje tematskih serija tekstova poput nastavka kampanja o približavanju nadležnosti institucije i stručnosti zaposlenih, promocije sigurne upotrebe bespilotnih vazduhoplova i sl, intervjua / izjava i video materijala. Aktivnosti se sprovode kroz profesionalnu saradnju sa medijima, pripremu saopštenja za javnost, odgovore na upite medija u skladu sa načelima otvorenosti i profesionalizma, pripremu intervjua, stručnih objašnjenja na način koji je razumljiv široj publici, itd.

Predviđena je edukacija za odgovor na krizne situacije radi jačanja spremnosti rukovodilaca i zaposlenih, odnosno uspostavljanja bržeg lanca interne i eksterne komunikacije u hitnim okolnostima. Planiran je nastavak promocije uspostavljanja saradnje Agencije sa lokalnim samoupravama u cilju snaženja kontrolnog mehanizma kod upotrebe dronova, kao i saradnje sa vazduhoplovnom industrijom i institucijama na nacionalnom i međunarodnom nivou.

S obzirom na sve veće interesovanje, intenziviraju se aktivnosti promocije sigurne upotrebe dronova kroz kampanju „Siguran let“, informativno - edukativnog sadržaja, a predviđeno je i obilježavanje događaja poput Međunarodnog dana civilnog vazduhoplovstva. Transparentnijem i kvalitetnijem informisanju javnosti treba da doprinese i izrada nove zvanične internet stranice.

Tokom 2026. godine, Agencija planira da širi digitalnu komunikaciju pokretanjem i razvojem Instagram profila, usmjerenog na vizuelno atraktivan, edukativan i razumljiv sadržaj. Komunikacija na Instagramu biće usklađena sa Facebook i LinkedIn kanalima, ali prilagođena specifičnostima platforme, sa posebnim naglaskom na mlađu publiku.

Facebook stranica Agencije je najposjećenija za oblast civilnog vazduhoplovstva u regionu, sa najvećom publiku i u odnosu na istaknute vazduhoplovne subjekte u Crnoj Gori. Ostvaren je

značajan rast prisustva na LinkedIn platformi, koja je otvorena u drugoj polovini oktobra prošle godine.

Teme komunikacije su raznovrsne: od onih iz djelokruga rada Agencije, dijeljenja medijskih nastupa zaposlenih, intervjua i izjava direktora, informacija plasiranih u medijima, preko kontinuirane kampanje – o sigurnosti za dronove, nadležnostima Agencije i ulozi zaposlenih, do savjeta, avio zanimljivosti, historijskih događaja. Sve to stranice čini informativnim, sa kvalitetnim i zanimljivim sadržajem, što je fokus i u 2026.

Trend rasta broja pratilaca zabilježen je na Facebook-u i LinkedIn-u. Facebook stranicu je početkom decembra 2025. godine pratilo 9. 715 korisnika, što je za 900 više nego u istom periodu 2024. godine. Na LinkedIn platformi zabilježen je godišnji rast od 1.009 pratilaca, što znači da ih je ukupno 1.300 početkom decembra 2025. godine. Predviđen je nastavak ciljanog povećanja vidljivosti objava i rasta publike na svim platformama.

6) Sektor za bezbjednost, olakšice i traganje i spašavanje

Sektor za bezbjednost, olakšice i traganje i spašavanje obavlja nadzorne poslove koji se odnose na bezbjednost u civilnom vazduhoplovstvu, koji čini skup mjera, ljudskih i materijalnih resursa sa ciljem obezbjeđivanja civilnog vazdušnog saobraćaja od radnji nezakonitog ometanja vršenjem kontrole kvaliteta bezbjednosti i poslove neposrednog nadzora i preduzimanja mjera s tim u vezi, što podrazumijeva sprovođenje audita, inspekcija, nadzora i testova, na način utvrđen Programom kontrole kvaliteta bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva, obavljanje poslova koji se odnose na predlaganje donošenja regulative, programa i procedura za sprječavanje radnji nezakonitog ometanja, a što obuhvata mjere koje se odnose na bezbjednost aerodroma, uključujući i propisivanje vrsta bezbjednosno-zaštićenih zona i mjera koje se primjenjuju prema svakoj od ovih zona, način zaštite, obezbjeđenja i pregleda vazduhoplova, način pregleda putnika, osoblja i drugih lica, kao i njihovih stvari, kontrolu i zaštitu ručnog prtljaga, predatog prtljaga, tereta i pošte, pošte i materijala vazdušnih prevoznika, način zaštite i pregleda zaliha za snabdijevanje aerodroma, zaliha koje se isporučuju vazduhoplovu i drugih zaliha, standarde koje treba da zadovoljava bezbjednosna oprema koja se koristi na aerodromima ili drugim subjektima koji primjenjuju mjere bezbjednosti u civilnom vazduhoplovstvu, mjere bezbjednosti koje primjenjuje provajder vazduhoplovnih usluga, mjere koje su odgovor na akte nezakonitog mijenjanja, uslove za dobijanje statusa regulisanog agenta, poznatog pošiljaoca, regulisanog snabdjevača i poznatog snabdjevača zaliha, kao i koordiniranje rada sa organima bezbjednosti, Nacionalnim odborom za bezbjednost civilnog vazduhoplovstva, lokalnim odborima za bezbjednost civilnog vazduhoplovstva, operatorom aerodroma i vazdušnim prevoznicima i drugim subjektima u civilnom vazduhoplovstvu i kooperaciju i koordinaciju sa međunarodnim organizacijama iz ove oblasti; predlaganje regulative iz oblasti sajber bezbjednosti za subjekte u civilnom vazduhoplovstvu, vršenja nadzora u vezi primjene propisa kojima se uređuje sajber bezbjednost u civilnom vazduhoplovstvu, učestvovanje u predlaganju obezbjeđenja opreme i materijalno-tehničkih sredstava za bezbjednost civilnog vazduhoplovstva, odobravanju bezbjednosne opreme koja se koristi na aerodromima za KD kontrolu putnika, ručnog prtljaga, predatog prtljaga, tereta, pošte i zaliha, vrši pregled ispunjenosti uslova i odobrava regulisane agente, poznate pošiljaoce i regulisane snabdjevače zaliha vazduhoplova na letu, analiziranju nivoa postojeće i potencijalne prijetnje za bezbjednost civilnog vazduhoplovstva, analiziranju načina vršenja interne kontrole iz bezbjednosti subjekata u civilnom vazduhoplovstvu, preduzimanje mjera radi otklanjanja ovih prijetnji, obezbjeđuje dosljednu primjenu Nacionalnog programa bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva, analizira i odobrava programe bezbjednosti operatora aerodroma, vazdušnih prevoznika, provajdera vazduhoplovnih usluga i drugih subjekata shodno Nacionalnom programu bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva, odobrava planove i

programe obuke iz bezbjednosti, kao i instruktore bezbjednosti, prati i nadgleda proces obuke i vrši certifikaciju kod kontrolora i lica koja vrše kontrolu pristupa, nadzor i patroliranje na aerodromima i drugim bezbjednosno-zaštićenim zonama, vrši certifikaciju i drugog osoblja, u skladu sa odredbama Nacionalnog programa bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva, odobrava rukovodioce za bezbjednost civilnog vazduhoplovstva, odobrava interne kontrole, na način utvrđen Programom kontrole kvaliteta bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva, daje saglasnosti na izvođenje radova na aerodromu koji utiču na bezbjednost civilnog vazduhoplovstva, odobrava korišćenje prolaza iz javne u bezbjednosno-zaštićenu zonu aerodroma, obavlja i druge poslove utvrđene Zakonom o vazдушnom saobraćaju i podzakonskim aktima.

Sektor za bezbjednost, olakšice i traganje i spašavanje obavlja poslove koji se odnose na uspostavljanje i upravljanje sistemom informacione bezbjednosti – ISMS, koji podrazumijeva sistematski pristup za implementaciju, rad, praćenje, pregled, održavanje i kontinuirano poboljšanje stanja informacione bezbjednosti u Agenciji, što za cilj ima da se operativni i bezbjednosni ciljevi Agencije mogu postići na efikasan način, u skladu sa procijenjenim rizikom, predlaganje i učestvovanje u donošenju strategije za informacionu bezbjednost u civilnom vazduhoplovstvu, uspostavljanje procesa upravljanja rizikom vezanim za informacionu bezbjednost, koji može izazvati ili doprinijeti posljedicama po bezbjednost u vazduhoplovstvu i ograničavanje uticaja na zahtijevane nivoe bezbjednosti u vazduhoplovstvu, vršenje procjene rizika za bezbjednost u vazduhoplovstvu i procjene rizika informacione bezbjednosti i efikasno tretiranje i upravljanje rizikom informacione bezbjednosti sa potencijalnim uticajem na bezbjednost u vazduhoplovstvu, izazvanim pretnjama koje iskorišćavaju ranjivosti informacionih sredstava u vazduhoplovnim sistemima, analiza događaja ugrožavanja informacione bezbjednosti i shodno tome predlaganje mjera za njeno unapređenje.

U okviru Sektora obavljaju se poslovi nadzora koji se odnose na učestvovanje u predlaganju obezbjeđenja opreme i materijalno-tehničkih i finansijskih sredstava za obavljanje traganja i spašavanja, poslovi predlaganja i donošenja regulative iz oblasti olakšica u civilnom vazduhoplovstvu, koordiniranje rada sa organima bezbjednosti, operatorom aerodroma i vazдушnim prevoziocima po pitanju olakšica, obrade programe i druge akte operatora aerodroma, vazдушnih prevozioca i drugih subjekata i vršenje provjere njihove usklađenosti sa nacionalnom regulativom iz oblasti olakšica u civilnom vazduhoplovstvu; predlaganje preporuka za unaprjeđenje mjera, aktivnosti i tehnoloških postupaka kojima se olakšava obavljanje međunarodnog vazdušnog saobraćaja i protoka putnika, prtljaga, tereta i/ili pošte, vršenje provjere ispunjenosti uslova utvrđenih Nacionalnim programom za olakšice kod subjekata u vazдушnom saobraćaju.

Pored navedenih, Sektor obavlja i poslove praćenja standarda i preporučene prakse propisane na međunarodnom nivou za oblast traganja i spašavanja, pregled procedura i postupaka traganja i spašavanja kod organa nadležnih za poslove traganja i spašavanja vazduhoplova; pregled dokumentacije, programa, planova organizacija nadležnih za traganje i spašavanje koje su u obavezi da primjenjuju propisane mjere i procedure u operacijama i aktivnostima traganja i spašavanja, obavljanje poslova nadzora koji se odnose na provjeru usaglašenosti sa nacionalnim i međunarodnim propisima iz oblasti traganja i spašavanja, uključujući i provjeru osposobljenosti lica iz operativno komunikacionog centra i koordinacionog centra traganja i spašavanja na moru, koja učestvuju u traganju i spašavanju vazduhoplova na kopnu i moru u skladu sa međunarodnim propisima, standardima i preporučenom praksom u ovoj oblasti, uključujući i poslove koji se odnose na učestvovanje u predlaganju obezbjeđenja opreme i materijalno-tehničkih i finansijskih sredstava za obavljanje traganja i spašavanja u civilnom vazduhoplovstvu, vršenje saradnje sa organima koji vrše poslove traganja i spašavanja u pogledu unapređenja, primjene i promocije nacionalnih zahtijeva i međunarodnih standarda i preporučenih praksi iz ove oblasti, te koordinacije na nacionalnom i

međunarodnom nivou u cilju usvajanja i ažuriranja međunarodnih ugovora o prekograničnoj saradnji u postupcima traganja i spašavanja u civilnom vazduhoplovstvu i Nacionalnih planova traganja i spašavanja.

Sektor za bezbjednost, olakšice i traganje i spašavanje sadrži dva odsjeka i to Odsjek za bezbjednost i olakšice i Odsjek za informacione tehnologije i informacionu bezbjednost, kao i Referat za traganje i spašavanje.

U okviru Odsjeka za bezbjednost i olakšice planirani su sljedeći poslovi u 2026. godini:

- permanentno praćenje dosljedne implementacije projekta „Jedna bezbjednosna kontrola“ (One Stop Security), koji je počeo 01.03.2016. godine, koordinacija aktivnosti sa Evropskom komisijom po pitanjima nadzora i razmjene podataka u slučaju eventualnih nedostataka, kao i druge aktivnosti usmjerene ka punoj implementaciji ovog projekta na evropskim aerodromima;
- učestvovanje u nadzorima Evropske komisije na aerodromima u EU sa kojih imamo redovne letove iz Podgorice i Tivta;
- razmatranje i sprovođenje sugestija/preporuka dobijenih od Komisije za procjenu rizika za bezbjednost civilnog vazduhoplovstva za aerodrome u Podgorici i Tivtu, u cilju povećanja bezbjednosti na njima;
- sprovođenje aktivnosti u cilju 100% usaglašenosti sa ICAO standardima iz oblasti bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva;
- sprovođenje aktivnosti na jačanju bezbjednosne kulture (Security culture) organizovanjem zajedničkih aktivnosti sa operatorom aerodroma i operatorom vazduhoplova;
- praćenje odgovarajuće ICAO, EU i ECAC regulative i usklađivanje nacionalne regulative sa promjenama u ICAO i EU regulativi, utvrđivanje izmjena i dopuna Nacionalnog programa bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva;
- utvrđivanje regulatornog okvira i obaveza iz oblasti bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva za strane avio prevoznike koji obavljaju saobraćaj sa Crnom Gorom;
- odobravanje opreme koja će se koristiti za KD kontrolu putnika, ručnog i/ili odvojenog prtljaga, tereta i pošte, vršenje nadzora prilikom puštanja u rad nove opreme na aerodromima u Podgorici i Tivtu;
- praćenje i analiza prijetnji po male aerodrome, uključujući i procjenu rizika za ove aerodrome, u skladu sa metodologijom ECAC-a;
- kontinuirano sprovođenje inspekcija prema svim subjektima civilnog vazduhoplovstva (operator aerodroma, pružalac usluga u vazdušnoj plovidbi, operatori vazduhoplova, regulisani agenti, regulisani/poznati snabdjevači), u skladu sa Planom inspeksijskih i kontinuiranih nadzora Agencije za 2026. godinu;
- nastavak procesa certifikacije KD kontrolora putnika i ručnog prtljaga, odvojenog prtljaga, tereta i zaliha, korišćenjem softvera, nabavljenog 2018. godine, a čime se značajno podigao kvalitet završnog ispita za KD kontrolore svih kategorija;
- nastavak certifikacije osoblja koje vrši kontrolu pristupa, vršenje nadzora i patroliranja i certifikacija osoblja koje vrši pregled vozila, kao i supervizora ručnog i predatog prtljaga u bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva;
- organizovanje/nadzor nad sprovođenjem obuke za lica koja vrše detekciju sumnjivog ponašanja;

- sprovođenje certifikacije lica koja vrše detekciju sumnjivog ponašanja na aerodromima u Podgorici i Tivtu, u skladu sa preporukama iz ECAC Doc. 30;
- sprovođenje procesa odobravanja poznatih pošiljalaca, u skladu sa nacionalnom regulativom;
- nastavak edukacije osoblja kroz stručna usavršavanja, uključujući i usavršavanje u pojedinim specijalizovanim oblastima bezbjednosti, organizovanje ponovne obuke za nacionalne auditore;
- certifikacija instruktora iz oblasti bezbjednosti civilnog vazduhoplovstva;
- kontinuirano vršenje nadzora nad procesom obuke iz bezbjednosti koja će se sprovoditi u 2026. godini u Školskom centru AD „Aerodromi CG” i Školskom centru „To Montenegro”-a;
- nadzor nad sprovođenjem dodatnih mjera iz oblasti bezbjednosti, u skladu sa ICAO GASEP-om, kao i zaključcima Nacionalnog odbora za bezbjednost civilnog vazduhoplovstva;
- nadzor nad sprovođenjem bezbjednosnih provjera, uključujući i dodatne bezbjednosne provjere lica zaposlenih kod subjekata u civilnom vazduhoplovstvu;
- sprovođenje tajnih testova nad subjektima u civilnom vazduhoplovstvu, u skladu sa godišnjim planom testiranja;
- učestvovanje/nadzor nad sprovođenjem bezbjednosnih vježbi na aerodromima u Podgorici i Tivtu;
- razmatranje i odobravanje programa bezbjednosti subjekata u civilnom vazduhoplovstvu (operator aerodroma, operatori vazduhoplova, poznati pošiljaoci, regulisani agenti, regulisani snabdjevači);
- odobravanje liste regulisanih agenata i/ili poznatih pošiljalaca, u skladu sa eventualnim zahtjevima, kao i vršenje nadzora nad njihovim radom;
- kontinuirano praćenje i vršenje procjene rizika, odnosno prijetnji po bezbjednost u civilnom vazduhoplovstvu, a posebno na međunarodnim aerodromima u Crnoj Gori;
- analiziranje rezultata internih inspekcija i testova svih subjekata u vazdušnom saobraćaju koji ih sprovode;
- analiziranje rezultata dobijenih inspekcijama, kontrolnim posjetama i testovima, i preduzimanje odgovarajućih aktivnosti u skladu sa dobijenim rezultatima;
- kontinuirana komunikacija sa međunarodnim organizacijama koja se bave pitanjima bezbjednosti, posebno sa ECAC-om i ICAO-om;
- saradnja sa drugim nadzornim tijelima iz oblasti bezbjednosti iz regiona, u cilju razmjene iskustava;
- preduzimanje aktivnosti s ciljem nastavljavanja sistema jedinstvene bezbjednosne kontrole sa Srbijom, konkretno Aerodromom Nikola Tesla u Beogradu, a koji je uspostavljen u ranijem periodu, sprovođenjem audita Aerodroma Nikola Tesla u Beogradu u saradnji sa nadležnim vazduhoplovnim vlastima Republike Srbije;
- pripremanje materijala za sjednice Nacionalnog odbora za bezbjednost civilnog vazduhoplovstva;
- pripremanje materijala za sjednice Nacionalnog odbora za olakšice u civilnom vazduhoplovstvu, po pitanju implementacije Nacionalnog programa iz ove oblasti na aerodromima u Podgorici i Tivtu;

- praćenje rada i kativnosti koje preduzimaju lokalni odbori za olakšice na aerodromima u Podgorici i Tivtu;
- saradnja sa drugim organima državne uprave (Ministarstvo unutrašnjih poslova, Uprava policije i dr.) u cilju pune implementacije projekta uvođenja API podataka, kao i uključivanja u ICAO PKD program;
- saradnja sa drugim organima državne uprave (Ministarstvo unutrašnjih poslova, Uprava policije i dr.) po pitanju korišćenja PNR podataka;
- komunikacija sa međunarodnim organizacijama koja se bave pitanjima bezbjednosti i olakšica, posebno sa ECAC-om i ICAO-om;
- pripremanje izmjena Programa za olakšice u civilnom vazduhoplovstvu s ciljem pune harmonizacije sa promjenama u relevantnoj ICAO regulativi;
- saradnja sa drugim nadzornim tijelima iz oblasti olakšica iz regiona, u cilju razmjene iskustava.

U okviru Odsjeka za informacione tehnologije i informacionu bezbjednost planirani su sljedeći poslovi u 2026. godini:

1. Aktivnosti na poboljšanju informacione bezbjednosti unutar Agencije kroz implementaciju softverskih rješenja, odnosno implementaciju DLP (*Data Loss Prevention*) softverskog rješenja, koje ima ključnu ulogu u zaštiti povjerljivih podataka od neovlašćenog pristupa, curenja ili krađe, što uključuje i implementaciju kompatibilnog softverskog rješenja za klasifikaciju dokumenata i e-mailova. Ovo rješenje se koristi za klasifikaciju i zaštitu podataka, naročito unutar organizacija koje zahtijevaju visoke standarde sigurnosti informacija, kao što su vladine institucije i korporacije. Njegova glavna funkcija je klasifikacija dokumenata i e-pošte kako bi se osigurala kontrola nad osjetljivim informacijama i smanjio rizik od neželjenog dijeljenja ili curenja podataka.

U skladu sa mogućnostima navedenog rješenja za klasifikaciju podataka nakon njegove implementacije koje je testirano tokom 2025. godine u našem domenu, potrebno je u 2026. godini pažljivo isplanirati redosljed koraka, uz asistenciju svih organizacionih jedinica Agencije.

Ti koraci bi se ogledali u sljedećim segmentima:

- Identifikovanje tipova podataka,
- procjena postojećih sigurnosnih politika i procedura i implementacija novih,
- razvijanje klasifikacionih oznaka (interno, povjerljivo, javno) na nivou Agencije,
- revizija i priprema politika i procedura pristupa podacima.
- obuka zaposlenih,
- testiranje rješenja, za početak sa manjim brojem zaposlenih,
- praćenje iskustva korisnika i ispravka eventualnih problema u primjeni,
- prikupljanje povratnih informacija od korisnika sistema, i
- implementacija i puna primjena rješenja.

2. Nabavka i implementacija Softverskog rješenja za multifaktorsku autentifikaciju (MFA)

Dvostruka autentifikacija (2FA) je metoda zaštite korisničkih naloga koja zahtijeva dva nezavisna faktora za potvrdu identiteta korisnika. Prilikom logovanja na domen u računarskoj mreži, ova metoda značajno povećava bezbjednost. U nastavku su ključne sigurnosne prednosti:

- smanjenje rizika od kompromitovanih lozinki,

- zaštita osjetljivih podataka i sistema,
- ograničavanje štete kod ukradenih naloga,
- veća otpornost na različite vrste napada,
- usklađenost sa sigurnosnim standardima, i
- priprema za prelazak na „passwordless“ autentifikaciju.

Uvođenjem dvostruke autentifikacije u proces logovanja na domen značajno se unapređuje bezbjednost cjelokupne mrežne infrastrukture. Ova mjera predstavlja jedan od najefikasnijih načina zaštite korisničkih naloga i sprečavanja neovlašćenog pristupa resursima.

3. U 2026. godini planirana je nabavka i implementacija Softverskog rješenja za arhiviranje podataka/emailova. Njegova primarna svrha je da pomogne organizacijama da efikasno upravljaju podacima, smanje troškove skladištenja, osiguraju usklađenost sa zakonima i regulativama, te olakšaju pretragu i analizu arhiviranih podataka/emailova. Prednosti korišćenja su sljedeće:

- centralizovano arhiviranje podataka,
- optimizacija skladištenja,
- usklađenost sa zakonima i regulativama,
- napredna pretraga i e-Discovery,
- smanjenje opterećenja e-mail server, i
- sigurnost i zaštita podataka.

4. Implementacija zahtjeva Regulative (EU) 2023/203 – Part-IS u Agenciji za civilno vazduhoplovstvo Crne Gore planirana je u punoj sinergiji sa međunarodnim standardom ISO/IEC 27001, koji predstavlja najpriznatiiji okvir za uspostavljanje, održavanje i stalno unapređenje Sistema upravljanja informacionom bezbjednošću (ISMS). Paralelna implementacija Part-IS i ISO/IEC 27001 donosi višestruke strateške koristi:

- izbjegavanje dupliranja aktivnosti i dokumentacije,
- jedinstven i konzistentan okvir upravljanja informacionom bezbjednošću,
- viši nivo zrelosti sistema u odnosu na minimalne regulatorne zahtjeve, i
- olakšana komunikacija sa međunarodnim partnerima i nadzornim tijelima.

Zahtjevi Part-IS su u velikoj mjeri usklađeni sa osnovnim poglavljima ISO/IEC 27001 standarda, posebno u oblastima:

- kontekst organizacije,
- liderstvo i odgovornost rukovodstva,
- planiranje zasnovano na procjeni rizika,
- podrška (resursi, kompetencije, svijest, dokumentacija),
- operativno upravljanje bezbjednošću,
- evaluacija performansi (auditi, pregledi), i
- stalna poboljšanja.

Ovakvo strukturno preklapanje omogućava da se dokumenti, procedure i kontrole razvijene radi ispunjenja zahtjeva Part-IS istovremeno koriste i kao osnova za sertifikaciju prema ISO/IEC 27001.

5. Analiza postojećeg stanja sistema informacione bezbjednosti u Agenciji za civilno vazduhoplovstvo Crne Gore u odnosu na zahtjeve Regulative (EU) 2023/203 – Part-IS. Analiza treba da bude zasnovana na:

- zahtjevima Part-IS.AR i Part-IS.OR,
- principima ISO/IEC 27001 standarda,
- pregledu postojeće interne dokumentacije Agencije, i
- procjeni tehničkih i organizacionih kontrola koje su već uspostavljene.

GAP analiza obuhvata pet ključnih segmenata: organizacioni okvir, politike i procedure, ljudske resurse i kompetencije, tehničku infrastrukturu i upravljanje incidentima.

6. Plan obuka i podizanja svijesti predstavlja jedan od ključnih elemenata uspješne implementacije Part-IS i funkcionisanja ISMS-a, s obzirom na to da ljudski faktor ima presudnu ulogu u sprječavanju, detekciji i odgovoru na sajber prijetnje.

Ciljevi programa obuka za zaposlene koje su planirane u narednom periodu, su podizanje opšte svijesti o značaju informacione i sajber bezbjednosti; smanjenje rizika od incidenata izazvanih ljudskom greškom; osposobljavanje zaposlenih za pravilnu primjenu politika i procedura ISMS-a; jačanje kapaciteta rukovodstva za donošenje odluka u slučaju sajber incidenata, te obuka inspektora za nadzor nad implementacijom Part-IS kod regulisanih subjekata.

7. U narednom periodu Agencija planira da započne puni ciklus implementacije Part-IS zahtjeva, pri čemu se očekuje nastavak stručne saradnje sa EUROCONTROL-om, naročito u fazama koje zahtijevaju dodatnu ekspertizu. Konkretna očekivanja i planirane aktivnosti uključuju:

- sprovođenje internog penetracionog testiranja informacionog sistema Agencije, kao narednog koraka nakon već realizovanog eksternog testa,
- dodatne tehničke konsultacije u vezi sa uspostavljanjem i testiranjem ISMS kontrola,
- podršku u razvoju procedura i mehanizama za upravljanje incidentima i kriznim situacijama,
- razmjenu iskustava u vezi sa nadzorom organizacija koje potpadaju pod Part-IS.OR, i
- učešće na budućim radionicama i obukama u organizaciji EUROCONTROL-a i partnerskih institucija.

8. Politike i procedure predstavljaju jedan od osnovnih elemenata Sistema upravljanja informacionom bezbjednošću (ISMS) i direktan su mehanizam prenosa strateških zahtjeva Part-IS i ISO/IEC 27001 standarda u svakodnevnu praksu Agencije. Njihova svrha je da obezbijede jednoznačna pravila ponašanja, standardizovane radne tokove i jasno definisane odgovornosti za sve zaposlene i saradnike.

Tokom GAP analize identifikovane su procedure koje djelimično ili u potpunosti već postoje u Agenciji, a koje predstavljaju dobru osnovu za dalji razvoj ISMS-a, i to:

- Politika informacione bezbjednosti,
- Procedura administracije korisnika,
- Procedura upravljanja zajedničkim folderima,
- Procedura filtriranja internet saobraćaja,
- Procedura opremanja IT opremom, i
- Procedura upravljanja programskim zakrpama / patch management.

Navedene procedure je neophodno formalizovati, objediniti u jedinstven sistem dokumentacije i uskladiti sa Part-IS zahtjevima.

Procedure koje je neophodno razviti ili značajno unaprijediti

Na osnovu zahtjeva Regulative i ISO/IEC 27001 standarda, identifikovane su ključne procedure koje je neophodno razviti ili bitno unaprijediti:

- Politika i procedura udaljenog pristupa,
- Politika i procedura upravljanja lozinkama i višefaktorske autentifikacije,
- Procedura upravljanja informaciono-bezbjednosnim incidentima,
- Procedura upravljanja prenosivim i mobilnim uređajima,
- Procedura kontrole gubitka podataka (DLP) i upravljanja USB uređajima,
- Procedura upravljanja eksternim pružaocima usluga i dobavljačima,
- Procedura klasifikacije informacija i upravljanja povjerljivosti, i
- Procedura kontinuiteta poslovanja i oporavka od katastrofa.

Primjena politika i procedura mora biti obavezna za sve zaposlene. Neophodno je:

- sprovoditi redovne interne provjere poštovanja procedura,
- definisati odgovornosti za nadzor nad primjenom,
- evidentirati odstupanja i sprovoditi korektivne mjere,
- osigurati da se svi novi zaposleni upoznaju sa politikama i procedurama tokom procesa uvođenja u posao.

Na ovaj način politike i procedure postaju funkcionalan, a ne samo formalni element ISMS-a i direktno doprinose smanjenju sajber rizika u radu Agencije.

9. U 2026. godini planirana je nabavka još jednog firewall uređaja Sophos XGS2100, s ciljem uspostavljanja High Availability (HA) clustera u mrežnom okruženju Agencije, kao i zamjena starog Gen9 hosta novim HPE DL360 Gen11 sa 512 GB RAM-a i istovremeno podizanje RAM kapaciteta na oba postojeća Gen10 hosta na 512 GB. Predviđena je i nabavka, kao i zamjena računarske opreme starijeg godišta u Agenciji.

Planirane aktivnosti Referata za traganje i spašavanje u 2025. godini su sljedeće:

- vršenje nadzora nad pružaocem usluga traganja i spašavanja u cilju utvrđivanja usaglašenosti sa zahtjevima po pitanju izrade i sprovođenja procedura i osposobljenosti lica iz Operativno komunikacionog centra 112 (OKC 112) i Koordinacionog centra traganja i spašavanja na moru (MRCC), koja učestvuju u traganju i spašavanju vazduhoplova na kopnu i moru u skladu sa međunarodnim propisima, standardima i preporučenom praksom u ovoj oblasti;
- nastavak saradnje sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, Ministarstvom saobraćaja i Upravom pomorske sigurnosti i upravljanja lukama, u cilju ažuriranja Nacionalnih planova za traganje i spašavanje, kao i ostalih relevantnih dokumenata iz te oblasti;
- nastavak saradnje sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, Upravom pomorske sigurnosti i upravljanja lukama, Gorskom službom spašavanja i ostalim institucijama i organizacijama uključenim u sistem traganja i spašavanja u civilnom vazduhoplovstvu, u cilju daljeg unapređenja sistema;

- nastavak saradnje sa vazduhoplovnim vlastima i drugim institucijama država u regionu (Srbija, Bosna i Hercegovina, Sjeverna Makedonija, Hrvatska, Slovenija, Bugarska, Albanija, Grčka, Slovačka, Češka, Mađarska, Rumunija i dr.) u cilju unapređenja sistema traganja i spašavanja u vazduhoplovstvu (Search and Rescue – SAR), kroz aktivno djelovanje u okviru formiranog SAR Regionalnog Komiteta (Regional SAR Advisory Committee – RASARAC);
- sprovođenje obuke/osposobljavanja zaposlenih u sektoru u skladu sa godišnjim Trening planom.

b) Vršenje inspekcijskog nadzora i kontinuiranog nadzora nad vazduhoplovnim subjektima i njihovim osobljem u cilju praćenja ispunjenosti propisanih uslova na osnovu kojih im je Agencija izdala dozvolu, sertifikat ili odobrenje

U cilju organizacije i sprovođenja efikasnih inspekcijskih i kontinuiranih nadzora nad radom vazduhoplovnih subjekata u Crnoj Gori, Agencija na kraju svake godine priprema i usvaja Plan inspekcijskih i kontinuiranih nadzora Agencije za civilno vazduhoplovstvo, dokument kojim se za narednu kalendarsku godinu utvrđuju raspored i dinamika obavljanja inspekcijskih i kontinuiranih nadzora vazduhoplovnih subjekata koje, u skladu sa zakonom, podzakonskim aktima i aktima Agencije, vrše vazduhoplovni inspektori i nadzornici.

Plan inspekcijskih i kontinuiranih nadzora Agencije za civilno vazduhoplovstvo za 2026. godinu omogućava sadržajnije i preciznije sagledavanje učešća aktivnosti inspekcijskih i kontinuiranih nadzora u ukupnom radu Agencije, što doprinosi ukupnom kvalitetu obavljanja poslova Agencije.

Pored Plana inspekcijskih i kontinuiranih nadzora, do kraja decembra tekuće godine usvajaju se i Plan inspekcija-procjena sigurnosti vazduhoplova na platformi za 2026. godinu (SAFA i SANA Plan), Plan pregleda vazduhoplova za 2026. godinu (ACAM Plan) i Plan za praćenje usklađenosti za 2026. godinu.

Takođe, početkom 2026. godine će se, u saradnji EUROCONTROL-om i sa pružaocem usluga u vazdušnoj plovidbi, pripremiti i usvojiti godišnji plan/izvještaj „Programa lokalne implementacije Jedinstvenog neba“ (LSSIP).

IV Donošenje akata iz nadležnosti Agencije i pripremanje stručnih osnova za izradu podzakonskih akata iz nadležnosti Vlade i Ministarstva

Članom 6 stav 1 tačka 9 Zakona o vazdušnom saobraćaju propisano je da Agencija donosi akte u skladu sa zakonom i akte radi sprovođenja ECAA sporazuma, drugih zaključenih međunarodnih ugovora, međunarodnih standarda i preporučene prakse iz oblasti civilnog vazduhoplovstva, a naročito standarda, procedura i preporučene prakse ICAO-a, ECAC-a, EASA-e i EUROCONTROL-a. U skladu sa navedenim propisanim ovlašćenjem, Agencija priprema podzakonske akte koje dostavlja na saglasnost Ministarstvu. Nakon dobijene saglasnosti na predložene akte, Agencija ih dostavlja „Službenom listu Crne Gore“ na objavljivanje.

Takođe je članom 6 stav 1 tačka 10 Zakona o vazdušnom saobraćaju propisano da Agencija donosi akte kojima se nalaže preduzimanje mjera radi uspostavljanja sigurnosti funkcionalnog sistema u cilju zaštite sigurnosti vazdušnog saobraćaja (tzv. „Sigurnosne direktive“ (*Safety Directives*), „Sigurnosni nalozi“ (*Safety Orders*) i „Sigurnosne informacije“ (*Safety Information*), kojima se regulišu pojedina pitanja iz oblasti vazdušnog saobraćaja i prevazilaze nedostaci uočeni u primjeni propisa u praksi, a u cilju brzog reagovanja radi umanjenja konstatovanih rizika.

U skladu sa navedenim nadležnostima Agencije, Program rada Agencije za civilno vazduhoplovstvo za 2026. godinu obuhvata i normativne aktivnosti i poslove koje će Agencija obavljati u skladu sa navedenim odredbama ovog zakona.

Odredbama Zakona o vazдушnom saobraćaju omogućena je mnogo efikasnija i ažurnija harmonizacija propisa, odnosno usklađivanje podzakonskih propisa iz oblasti civilnog vazduhoplovstva sa evropskim propisima iz te oblasti, odnosno pravnom tekovinom Evropske unije (*Acquis Communautaire*) u procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, što je ranije bilo značajno usporeno, imajući u vidu da naš pravni sistem ne predviđa neposrednu primjenu ili preuzimanje propisa Evropske unije. Saglasno odredbama tač. 2 i 3 Aneksa II ECAA Sporazuma, koji je Crna Gora ratifikovala Zakonom o ratifikaciji („Službeni list RCG”, broj 62/07 i „Službeni list CG – Međunarodni ugovori”, broj 1/11), sa izmjenom iz 2025. godine („Službeni list CG – Međunarodni ugovori”, broj 1/25), Crna Gora se u oblasti vazdušnog saobraćaja može smatrati državom članicom EU.

Propisivanjem ovlašćenja Agenciji u pogledu donošenja akata u skladu sa zakonom i akata radi sprovođenja ECAA sporazuma, drugih zaključenih međunarodnih ugovora, međunarodnih standarda i preporučene prakse iz oblasti civilnog vazduhoplovstva, a naročito standarda, procedura i preporučene prakse ICAO-a, ECAC-a, EASA-e i EUROCONTROL-a, omogućena je blagovremena realizacija obaveza usklađivanja propisa na koje se Crna Gora obavezala zaključenim i potvrđenim međunarodnim ugovorima, odnosno znatno ažurnije i efikasnije usklađivanje nacionalnih propisa sa propisima Evropske unije, koji su, inače, podložni čestim izmjenama i dopunama. Stvoreni su uslovi za dinamičnu harmonizaciju nacionalnog zakonodavstva sa propisima EU, što predstavlja prioritet u okviru procesa pristupanja Evropskoj uniji.

Od dana stupanja na snagu Zakona o vazдушnom saobraćaju donešeno je i u „Službenom listu Crne Gore” objavljeno više od 200 podzakonskih akata iz oblasti vazdušnog saobraćaja, kojima se u najvećem dijelu preuzimaju propisi EU iz oblasti civilnog vazduhoplovstva. Navedeni podaci o broju donešenih akata, za period od 13 godina od dana stupanja na snagu novog zakona, dovoljan su dokaz o značaju propisivanja ovlašćenja Agenciji za donošenje akata, jer je, poređenja radi, za period važenja prethodnog zakona, od skoro četiri godine, donijeto ukupno 15 podzakonskih akata. U 2025. godini donešeno je 7 pravilnika od strane Agencije.

Kao rezultat ažurnog usklađivanja nacionalnih propisa sa propisima EU, koji je u proteklom periodu ostvarila Agencija donošenjem podzakonskih akata, stvoreni su svi preduslovi da Crna Gora dobije odluku o završetku I tranzicionog perioda utvrđenog ECAA Sporazumom (preuzimanje EU regulative iz Aneksa I ovog sporazuma), na osnovu koje se kvalifikuje za prelaz na sljedeći, drugi tranzicioni period ili za potpuno uključivanje u Zajedničko evropsko vazduhoplovno područje.

Crna Gora je ispunila sve obaveze iz I tranzicionog perioda i čeka reakciju Evropske komisije koja bi trebalo da verifikuje završetak ove faze i prelazak na sljedeći tranzicioni period ili, eventualno, i potpuno uključivanje u Zajedničko evropsko vazduhoplovno područje. Posljednja obaveza iz oblasti vazduhoplovstva, saglasno zaključku iz Izvještaja eksperata Evropske komisije, koji su zaduženi za utvrđivanje stepena implementacije legislative EU navedene u Aneksu I ECAA Sporazuma, realizovana je donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vazдушnom saobraćaju („Službeni list CG”, broj 82/20 od 06.08.2020. godine), kada je nacionalno zakonodavstvo iz oblasti vazdušnog saobraćaja usklađeno sa regulativom kojom su propisana zajednička pravila za obavljanje vazdušnog prevoza u Zajednici – *Regulativom Evropskog parlamenta i Savjeta (EU) br. 1008/2008 od 24. septembra 2008. godine o zajedničkim pravilima za obavljanje vazdušnog prevoza u Uniji*. U međuvremenu su i preostala otvorena pitanja, koja ne spadaju u domen vazduhoplovstva već ekonomskih propisa, riješena na adekvatan način.

Zbog česte izmjene EU regulative u oblasti vazdušnog saobraćaja, Agencija će i u 2026. godini preduzimati sve potrebne aktivnosti u cilju ažurnog usklađivanja nacionalnih propisa sa evropskom regulativom, tako da će ažurno donositi akte iz svoje nadležnosti, pripremati stručne osnove za izradu podzakonskih propisa čije je donošenje u nadležnosti Vlade i Ministarstva, i pripremati izmjene i dopune opštih akata radi usklađivanja rada i poslovanja Agencije, pri čemu će zbog završnih mjerila za Poglavlje 14 – Saobraćaj poseban fokus biti na podzakonskim aktima iz oblasti ATM/ANS.

Polazeći od značaja poslova u okviru prenešenih ovlašćenja, Agencija na početku godine utvrđuje obaveze iz svoje nadležnosti u pogledu donošenja akata, utvrđivanjem *Plana donošenja stručnih osnova i podzakonskih akata* koje treba da donese Agencija u toku te godine, sa precizno utvrđenom dinamikom donošenja pojedinih akata i određenim nosiocima realizacije utvrđenih aktivnosti. Plan pripreme podzakonskih akata sadrži naziv akta, razloge zbog kojih se predlaže njegovo donošenje, pravni osnov za donošenje akta, eventualnu zasnovanost na određenom međunarodnom aktu (novi ICAO standardi i preporučene prakse i/ili izmjene i dopune postojećeg ICAO standarda i preporučenih praksi, novi propis Evropske unije ili izmjene i dopune postojećeg), rok u kojem akt treba da bude donijet, kao i naziv organizacionih jedinica koje treba da učestvuju u pripremi akta, eventualno i potrebu za formiranjem radne grupe koju bi, osim predstavnika Agencije, činili i predstavnici određenih državnih organa i/ili vazduhoplovnih subjekata.

Poseban prioritet u radu Agencije u 2026. godini i dalje će predstavljati izrada akata koji će omogućiti uvođenje u pravni sistem i primjenu propisa EU, naročito evropske regulative iz oblasti vazdušnog saobraćaja sadržane u Aneksu I ECAA Sporazuma, koje je Crna Gora u obavezi da, kroz I i II tranzicioni period, usaglasi sa svojim propisima. Obaveze u pogledu donošenja propisa utvrđene za I tranzicioni period, kada je u pitanju Agencija, u potpunosti su realizovane.

Agencija je, nakon sagledavanja svojih zakonom propisanih obaveza, u cilju ažurnog usklađivanja nacionalnih propisa sa EU regulativama, koje se velikom dinamikom mijenjaju i nameću državi obavezu za njihovo prenošenje i implementaciju, identifikovala potrebu da u 2026. godinu pripremi i usvoji više od 20 podzakonskih akata kojima se u potpunosti transponuju preko 30 regulativa i direktiva EU. Pored ovih podzakonskih akata koji će biti objavljeni u „Službenom listu Crne Gore“, sastavni dio Plana donošenja stručnih osnova i podzakonskih akata Agencije za civilno vazduhoplovstvo za 2026. godinu predstavljaju i podzakonski akti Agencije koji se objavljuju na internet stranici Agencije, prvenstveno u vidu Sigurnosnih naloga i Sigurnosnih informacija, za 2026. godinu planirano, i to dvije.

U toku 2025. godine, kao i uvijek ranije u takvim situacijama, stručne službe Agencije su dale ključni doprinos u pripremi stručnih osnova za izradu najvažnijeg akta u civilnom vazduhoplovstvu, odnosno za donošenje novog Zakona o vazdušnom saobraćaju.

Zakonska rješenja u pogledu nadležnosti za donošenje podzakonskih akata su u dosadašnjoj primjeni dala odlične rezultate jer su omogućila mnogo efikasnije usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa propisima EU, što predstavlja osnovu za uspješno uključivanje u evropske i svjetske integracione procese u oblasti vazduhoplovstva, kao i za uvođenje i primjenu međunarodnih vazduhoplovnih propisa, standarda i tehničkih pravila, i prihvatanje međunarodne vazduhoplovne prakse kao garancije dostizanja najviših standarda sigurnosti i bezbjednosti u oblasti civilnog vazduhoplovstva u Crnoj Gori.

Ostvarena dinamika u postupcima pripreme i donošenja akata iz nadležnosti Agencije ukazuje na činjenicu da Agencija i u narednom programskom periodu može ostvariti planirane programske obaveze u dijelu donošenja podzakonskih akata.

Interni akti na osnovu kojih su uređeni interni procesi u Agenciji će biti predmet ažuriranja tj. usklađivanja sa novom organizacijom Agencije, ali i novim zakonskim i podzakonskim propisima, te preporukama Državne revizorske institucije. Takođe planirana je intenzivna aktivnost i za procese koji do sada nisu bili regulisani u vidu donošenja novih internih akata – pravilnika, procedura i sl.

V Međunarodna saradnja Agencije

Aktivnosti Agencije za civilno vazduhoplovstvo na planu međunarodne saradnje u 2026. godini biće usmjerene posebno na:

- saradnju sa Evropskom unijom u oblasti vazdušnog saobraćaja,
- saradnju sa međunarodnim vazduhoplovnim organizacijama (ICAO, EASA, ECAC, EUROCONTROL),
- bilateralnu i multilateralnu saradnju.

a) Saradnja sa Evropskom unijom u oblasti vazdušnog saobraćaja

Pravni osnov za integraciju Crne Gore u Evropsku uniju u oblasti vazdušnog saobraćaja predstavlja ECAA Sporazum.

Sporazum predviđa potpuno usaglašavanje domaćih propisa sa propisima Evropske unije u oblastima vazduhoplovne sigurnosti, bezbjednosti, upravljanja vazdušnim saobraćajem, rukovođenja aerodromima, zaštite prava putnika i drugih korisnika usluga u vazdušnom saobraćaju, liberalizacije vazduhoplovnog tržišta, zabrane državne pomoći i zaštite životne sredine.

Tek nakon 11 godina od njegovog potpisivanja, ECAA Sporazum je ratifikovan od strane svih država članica EU i od strane depozitara, tako da je formalno stupio na snagu 01.12.2017. godine.

Da bi Crna Gora uživala u benefitima ovog Sporazuma u obavezi je da ispuni sve zahtjeve iz Protokola VII ovog Sporazuma, kroz dvije tranzicione faze.

U avgustu 2019. godine, novi ažurirani Aneks 1 je i zvanično objavljen u Službenom listu Evropske unije donošenjem Odluke br. 1/2019 ECAA Zajedničkog komiteta od 31. jula 2019. godine kojom se zamjenjuje Aneks I ECAA Sporazuma o pravilima koja se primjenjuju na civilno vazduhoplovstvo [2019/1343] (*DECISION No 1/2019 of 31 July 2019 replacing Annex I to the ECAA Agreement on the rules applicable to civil aviation – OJL211/4 of 12.08.2019*). Obaveza Crne Gore je da transponuje ovaj akt u nacionalno zakonodavstvo.

Zakona o potvrđivanju izmjena Multilateralnog sporazuma između Evropske zajednice i njenih država članica o uspostavljanju zajedničkog evropskog vazduhoplovnog područja (ECAA Sporazum) je konačno prošao Vladinu proceduru u novembru 2024. godine i objavljen je u Službenom listu 19. februara 2025. godine, što je istaknuto u izvještaju Evropske komisije za 2025. godinu..

Zajednički komitet ECAA (ECAA Joint Committee) je organ koji je nadležan za sprovođenje ECAA sporazuma i obezbjeđivanje njegove pravilne primjene. Sastoji se od predstavnika strana ugovornica i odluke donosi jednoglasno. On daje preporuke i donosi odluke u slučajevima predviđenim sporazumom. Odluke Zajedničkog komiteta su obavezujuće za strane ugovornice, koje ih sprovode u skladu sa sopstvenim pravilima. Posljednji sastanci Zajedničkog komiteta održani su u 2024. godini u Podgorici i u 2025. godini u Skoplju, Sjeverna Makedonija.

Na sastancima ovog komiteta uvijek je konstatovan značajan napredak Crne Gore u primjeni zahtjeva ECAA sporazuma, ne samo u odnosu na prvi tranzicioni period, već i na drugi, te je Crna Gora u samom vrhu po ispunjenosti obaveza.

Sve ovo je potvrđeno i posljednjim izvještajem Evropske komisije (EK). Naglašeno je da je postignuta potpuna usaglašenost sa zahtjevima koji se odnose na prvi tranzicioni period u svim oblastima vazduhoplovstva.

Međutim i dalje ostaju teme sa kojima Evropska komisija nije zadovoljna i koje predstavljaju prepreku za zatvaranje prve faze ECAA, a koje se odnose na državnu pomoć i konkurenciju. Ove oblasti nisu u nadležnosti Agencije, ali Agencija koordinira komunikaciju nadležnih organa sa predstavnicima Evropske komisije u nadi da ćemo u periodu koji je pred nama kao država uspjeti i ovo da zatvorimo. U narednom periodu apsolutni prioritet treba dati ispunjavanju zahtjeva EK iz ove dvije oblasti.

Nakon formalnog otvaranja pregovora o pristupanju Evropskoj Uniji, Crna Gora je u 2013. godini bila u fazi analitičkog pregleda i ocjene usklađenosti nacionalnog zakonodavstva države kandidata s pravnom tekovinom Evropske unije, poznatija kao „skrining“. Skrining se sprovodio putem sastanaka, za svako od pregovaračkih poglavlja posebno (osim za Poglavlja 34 – Institucije i 35 – Ostala pitanja).

Poglavlje 14 – Transportna politika je zvanično otvoreno 21. decembra 2015. godine na Međuvladinoj konferenciji u Briselu, nakon što je Crna Gora predala Evropskoj komisiji svoju pregovaračku poziciju iz tog poglavlja.

Jedan od četiri vida saobraćaja u okviru Poglavlja 14 – Transportna politika, vazdušni saobraćaj, najvećim dijelom se odnosi na aktivnosti i postignuća Agencije za civilno vazduhoplovstvo.

Predstavnici Agencije su za sve dosadašnje sastanke sa EK dostavljali sveobuhvatan i precizan pregled trenutnog stanja u vazdušnom saobraćaju, u pogledu transpozicije i implementacije EU regulativa i direktiva (tzv. celex-a) koje su u domenu vazdušnog saobraćaja od strane EK identifikovani kao potencijalno relevantni za Crnu Goru.

Još u ranijim godišnjim izvještajima Evropske komisije o analitičkom pregledu usklađenosti zakonodavstva Crne Gore, kao i ovom za 2025. godinu, u dijelu koji se odnosi na Poglavlje 14, konstatovano je da što se tiče vazduhoplovstva, Crna Gora je postigla dobar nivo usklađenosti s pravnom tekovinom EU i značajan napredak kad je riječ o sprovođenju prve prelazne faze ECAA sporazuma. Realno, rezultati za vazdušni saobraćaj u značajnoj mjeri premašuju rezultate za ostale vidove saobraćaja, pa i za najveći broj drugih pregovaračkih poglavlja.

Izvještaj pokazuje da Agencija posvećeno radi da bi se ostvarivao napredak u ovoj oblasti i prati razvoj civilnog vazduhoplovstva, u cilju konstantnog obezbjeđivanja sigurnosti i bezbjednosti u vazdušnom saobraćaju.

I u narednom periodu, kroz potpuno izvršavanje međunarodnih i zakonskih obaveza iz oblasti civilnog vazduhoplovstva, Agencija će nastaviti da daje svoj puni doprinos aktivnostima naše države na putu pridruživanja Evropskoj uniji.

U Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2025. godinu, u dijelu vazdušnog saobraćaja, konstatuje se da je Crna Gora dobro napredovala kada je u pitanju usaglašavanje sa ATM/ANS

regulativama, kao i njihova implementacija kod svih subjekata, te da ubuduće fokus treba staviti na usaglašavanje sa Regulativom Jedinostvenog Evropskog neba (SES2+ Regulativom) u dijelu zajedničkog pružaoca usluga sa Srbijom i implementacijom pravila koja se tiču Šeme efikasnosti (Regulativa 317/2019).

Izveštaj je konstatovao i dobar nivo implementacije EU safety acquis-a u domenu licenciranja vazduhoplovnog osoblja, što je potvrđeno tokom European Aviation Safety Agency (EASA) inspekcije iz februara 2025. godine.

b) Saradnja sa međunarodnim vazduhoplovnim organizacijama

Značajan dio međunarodnih aktivnosti Agencije zasnovan je na članstvu u međunarodnim organizacijama, iz razloga što je najveći dio sistema civilnog vazduhoplovstva u Crnoj Gori uređen u skladu sa međunarodnim konvencijama, rezolucijama, standardima i preporukama sljedećih međunarodnih organizacija:

- Međunarodna organizacija civilnog vazduhoplovstva (*International Civil Aviation Organization – ICAO*),
- Agencija Evropske unije za sigurnost vazdušnog saobraćaja (*European Union Aviation Safety Agency – EASA*),
- Evropska konferencija civilnog vazduhoplovstva (*European Civil Aviation Conference – ECAC*),
- Evropska organizacija za sigurnost vazdušne plovidbe (*European Organization for the Safety of Air Navigation – EUROCONTROL*).

Zaposleni u Agenciji za civilno vazduhoplovstvo učestvuju na redovnim sastancima: ECAC (*Directors General Meeting – DG Meeting, Security Forum, ECAC Meeting*), EUROCONTROL (*Provisional Council – PC, Enlarged Committee – EC*); EASA (*EASA Management Board – EASA MB, EASA Advisory bodies meetings*), ECAA (*ECAA Joint Committee*).

U 2026. godini predstavnici Agencije nastaviće da participaciju u radu stručnih i upravljačkih tijela međunarodnih navedenih vazduhoplovnih organizacija, u cilju permanentne informisanosti i zadržavanja stečenih pozicija i postojećeg renomea Agencije.

Crna Gora je u 2025. godini, među prvim državama, potpisala Konvenciju o Birou Evropske konferencije civilnog vazduhoplovstva (ECAC), 28. avgusta 2025. godine, u Bernu. Konvencija ima za cilj, između ostalog, da naglasi međunarodni pravni subjektivitet Biroa, obezbijedi stabilnost i otvorenost u radu, kao i efikasniju primjenu standarda među državama članicama. Ovom Konvencijom države potvrđuju i obavezu učestvovanja u jedinstvenom sistemu evropskog civilnog vazduhoplovstva.

Dobra saradnja Agencije i EUROCONTROL-a rezultirala je potpisivanjem Sporazuma o pružanju podrške od strane EUROCONTROL-a za unapređenje sposobnosti Agencije za civilno vazduhoplovstvo, u aprilu 2016. godine, čije je elemente Agencija nadalje aktivno koristila do aprila 2019. godine.

Područje primjene ovog Sporazuma je pružanje podrške od strane EUROCONTROL-a Agenciji u vezi sa daljom implementacijom Jedinog evropskog neba (*Single European Sky – SES*), razvojem ATM-a, kao i integracijom u ATM mrežu Evrope.

Od januara 2019. godine EUROCONTROL primjenjuje novu politiku u ovakvim programima podrške, novi tekst Sporazuma potpisan je 19. jula 2019. godine, čime su postavljeni novi ciljevi.

Svake godine se definišu radni paketi za tu godinu.

Svi radni paketi su u 2025. godini su sprovedeni uz izuzetnu saradnju sa ekspertima EUROCONTROL-a i novo uvedenu praksu da se na mjesečnom nivou održavaju sastanci focal pointa kako bi se pratila realizacija dogovorenih aktivnosti.

U završnoj fazi je razrada predloga Project Management plana za 2026. godinu.

Saradnja sa EASA-om će se u narednom periodu nastaviti posebno i kroz EASA IPA 6 projekat.

Naime, u maju mjesecu 2024. godine EASA je potpisala novi sporazum sa Evropskom komisijom (Generalni direktorat za evropsku politiku susjedstva i pregovore o proširenju) o projektu „EASA-IPA6“. Projekat je počeo 01. aprila 2024. godine u trajanju od 24 meseca i sa budžetom od 904.000 eura. Ovaj projekat je jasno izgrađen kao nastavak povezanih prethodnih IPA projekata sa ciljem dalje podrške razvoju održivog sistema nadzora civilnog vazduhoplovstva.

Specifični ciljevi projekta su povećanje kapacitete za transpoziciju pravnih tekovina EU u oblasti vazduhoplovstva i povećanje kapaciteta nacionalnih vazduhoplovnih vlasti.

Projekat će se nadovezati na dostignuća regionalnih projekata koji su realizovani proteklih godina i fokusiraće se na postizanje sljedećih rezultata:

- podrška implementaciji ECCAIRS 2 – planirane su aktivnosti da se predstave karakteristike, IT zahtevi i obrazloženje novog ECCAIRS 2 sistema i da se olakša uključivanje zemalja korisnika projekta u ovaj sistem,
- podrška standardizaciji implementacije pravila EU kroz seriju standardizacionih inspekcija u domenima koje je identifikovala EASA,
- IPA 6 će takođe razmotriti podršku kapaciteta za nadzor sigurnosti država korisnica u domenima sigurnosti vazduhoplovstva kroz obezbeđivanje radionica i obuka.

Plan rada će se izraditi u saradnji sa korisnicima IPA-e, a prioritet će imati domeni i teme od zajedničkih interesa i izazova. Agencija će vrlo posvećeno učestvovati u svim aktivnostima u okviru ovog projekta.

c) Bilateralna i multilateralna saradnja

Agencija posebnu pažnju posvećuje saradnji sa drugim nadzornim organima u zemlji i inostranstvu, odnosno međunarodnoj i regionalnoj saradnji sa vazduhoplovnim vlastima država u regionu.

Agencija je sa svim nacionalnim nadzornim organima država regiona ostvarivala respektabilnu saradnju po pitanju obavljanja redovnih aktivnosti iz svoje nadležnosti. U cilju doprinosa jačanju regionalne saradnje, razmjene dokumentacije, iskustava i kadrovskih potencijala Agencija je prethodnih godina potpisala Memorandume o razumjevanju (MoU) sa vazduhoplovnim vlastima Bosne i Hercegovine, Makedonije, Srbije, Turske, Hrvatske, Ujedinjenih Arapskih Emirata, Albanije,

Mađarske, Kosova, Slovenije, Bugarske, Austrije i Irske, kao i Program tehničke saradnje sa vazduhoplovnim vlastima Francuske.

Memorandumima o razumijevanju i saradnji potpisanim između vazduhoplovnih vlasti država potpisnica dogovoreni su zajednički ciljevi i oblasti bilateralne saradnje u svim aspektima civilnog vazduhoplovstva. Potpisani memorandum potvrđuju kontinuitet intenzivnih aktivnosti Agencije u uspostavljanju bliskih i partnerskih odnosa između vazduhoplovnih vlasti, prvenstveno u regionu ali i šire.

Kako je 23. jula 2025. godine potpisan inovirani Memorandum sa slovenačkom Javnom agencijom za civilno letalstvo dodatno je ojačana naša saradnja, pa bi u narednom periodu bilo korisno staviti akcenat na ovu državu članicu EU, koja u mnogome može pomoći u ostvarivanju ciljeva naše Agencije koji se odnose na evropsku agendu.

Poseban akcenat se mora staviti na Program tehničke saradnje sa vazduhoplovnim vlastima Francuske, jer smo kroz ovaj program korisnici velikog broja obuka u ENAC-u (*Ecole Nationale de l'Aviation Civile*), a koje naši zaposleni pohađaju i to besplatno. I u 2026. godini ćemo koristiti benefite ovog Programa, jer obukama u ovoj prestižnoj školi aktivno povećavamo nivo kompetencija naših zaposlenih.

Dodatno, u skladu sa potpisanim Multilateralnim Memorandumom o razumijevanju o međusobnoj saradnji u vazduhoplovstvu, između Direktorata civilnog vazduhoplovstva Republike Srbije, Agencije za civilno vazduhoplovstvo Crne Gore, Agencije za civilno vazduhoplovstvo Republike Severne Makedonije i Generalnog Direktorata civilnog vazduhoplovstva Republike Turske iz januara 2023. godine, očekuje se u narednom periodu i određeni broj zajedničkih aktivnosti direktora potpisnica na međunarodnom planu, kao što je to bilo i tokom 2025. godine, kada je naša Agencija bila domaćin regionalnog sastanka.

Regionalni savjetodavni odbor za traganje i spašavanje (*Regional Aeronautical Search and Rescue Advisory Committee – RASARAC*) u civilnom vazduhoplovstvu uspostavljen je u novembru 2016. godine, potpisivanjem Memoranduma o razumijevanju između Bosne i Hercegovine, Makedonije, Srbije, Slovačke, Slovenije, Hrvatske i Mađarske. Formiranje RASARAC-a podržano je od strane ICAO-a i EUROCONTROL-a. Vlada Crne Gore je, na sjednici održanoj 23. marta 2017. godine, donijela Zaključak da Agencija dostavi Direktoratu civilnog vazduhoplovstva Republike Srbije (DCV) Pismo zainteresovanosti u cilju pristupanja RASARAC-u, o čemu je Agencija dopisom od 06. aprila 2017. godine, obavijestila DCV. Na istoj sjednici, Vlada Crne Gore je, donijela zaključak da Ministarstvo unutrašnjih poslova i Agencija odrede predstavnike koji će učestvovati u radu RASARAC-a. Dopisom, od 10. maja 2017. godine, Agencija je DCV-u dostavila imena predstavnika Crne Gore koji će učestvovati u radu RASARAC-a, a koji su delegirani iz Ministarstva unutrašnjih poslova, Uprave pomorske sigurnosti i Agencije. U međuvremenu, nove članice EU su prepoznale značaj ove inicijative, pa su tako Republika Bugarska, Republika Hrvatska i Republika Albanija postali punopravni članovi RASARAC-a, Republika Češka i Republika Rumunija su pristupile u svojstvu posmatrača, dok je Grčka zvanično objavila intenciju da pristupi kao punopravni član.

Ciljevi ovog tijela, između ostalog, su međusobna podrška zemalja članica, izgradnja i razvoj kapaciteta u oblasti traganja i spašavanja vazduhoplova (SAR), unapređivanje prekogranične saradnje između zemalja članica, kao i podrška pri realizaciji ICAO standarda u ovoj oblasti.

Od osnivanja RASARAC-a do danas održano je ukupno dvadeset i pet sastanaka na međunarodnom nivou. Predstavnici Crne Gore su aktivno učestvovali u predlaganju dokumenata i donošenju

zaključaka u okviru radnih grupa (RG) koje su formirane unutar RASARAC-a, a odnosile su se na: RG1 – prekogranična saradnja i međudržavni sporazumi, RG2 – operativne procedure, RG3 – obuka i RG4 – nadzor. Takođe, predstavnici Agencije su aktivno učestvovali i u radu Upravnog odbora (Steering Board) i Ekspertskog tima (Expert Team) RASARAC komiteta, koji predstavljaju strateško tijelo zaduženo za donošenje odluka i izvršno tijelo zaduženo za implementaciju zaključaka i realizaciju aktivnosti Komiteta.

U 2022. godini Crna Gora je bila zemlja predsjedavajuća radom RASARAC odbora, tako da je Agencija bila organizator sastanaka Ekspertskog tima i Upravnog odbora RASARAC-a. U skladu sa prethodno zacrtanim ciljevima, tokom 2022. godine je dodatno intenziviran rad ovog tijela, a prvenstveno u cilju daljeg razvoja i unapređenja SAR sistema u Crnoj Gori u skladu sa međunarodnim standardima.

Pored navedenog, Agencija je u saradnji sa Evropskom komisijom u okviru Instrumenta za tehničku pomoć i razmjenu informacija (TAIEX) uspješno organizovala Regionalnu radionicu na temu traganja i spašavanja u civilnom vazduhoplovstvu (*Regional Workshop on Aeronautical Search and Rescue*). U ovom događaju je učestvovalo više od 100 predstavnika raznih institucija uključenih u SAR sistem iz više od 10 država, kao i pojedinih institucija evropskog sistema, poput Evropske komisije, ICAO, EUROCONTROL, COSPAS-SARSAT MCC Italia, JRCC Cyprus, FRONTEX, idr. Na radionici su pored crnogorskih predstavnika iz Operativno-komunikacionog centra 112 i Avio helikopterske jedinice Ministarstva unutrašnjih poslova, Uprave pomorske sigurnosti i upravljanja lukama, Vojske Crne Gore, Gorske službe spašavanja, Sektora granične policije, Kontrole letenja Srbije i Crne Gore SMATSA doo, Aerodroma Crne Gore, Nacionalne komisije za istraživanje nesreća, tadašnjeg Ministarstva kapitalnih investicija i Agencije za civilno vazduhoplovstvo, bili prisutni i predstavnici iz zemalja Zapadnog Balkana i RASARAC-a.

Imajući u vidu da Crna Gora, kao ni većina država koje učestvuju u radu RASARAC, nema međusobno donijete sporazume o koordinaciji, kojima bi se omogućilo sprovođenje akcija traganja i spašavanja na znatno efikasniji, racionalniji i sadržajniji način, četiri članice RASARAC-a (Crna Gora, Republika Srbija, Republika Sjeverna Makedonija i Republika Slovenija) su iskazale spremnost za potpisivanje multilateralnog SAR Sporazuma i isti je potpisan 22.02.2023. godine u Ohridu. Potpisivanje ovog sporazuma predstavlja odličan preduslov za svestraniji i racionalniji pristup regionalnoj saradnji na operativnom nivou, čime bi se ispunili standardi ICAO utvrđeni Aneksom 12 Čikaške konvencije, a koje je Crna Gora u obavezi da implementira. Tada je ujedno i zvanično obavljena primopredaja predsjedavanja RASARAC komitetom između predstavnika Agencije i CAA Sjeverne Makedonije. Zakon o potvrđivanju Sporazuma između Savjeta ministara Bosne i Hercegovine, Vlade Republike Bugarske, Vlade Republike Hrvatske, Vlade Mađarske, Vlade Republike Sjeverne Makedonije, Vlade Crne Gore, Vlade Republike Srbije, Vlade Slovačke Republike i Vlade Republike Slovenije u vezi sa saradnjom i koordinacijom u oblasti traganja i spašavanja u civilnom vazduhoplovstvu objavljen je u „Službenom listu CG - Međunarodni ugovori“ br. 1/2025 od 19.2.2025. godine.

Agencija će i dalje nastaviti sa naporima u pogledu učešća u RASARAC, posebno imajući u vidu brojne benefite za sistem našeg civilnog vazduhoplovstva, koji se već ostvaruju ili će biti ostvareni u narednom periodu. U tom kontekstu, do sada je organizovan određeni broj specijalizovanih obuka za osoblje koje učestvuje u poslovima traganja i spašavanja, u saradnji sa JRCC Larnaka na Kipru. Sa ovim spasilačkim centrom je postignut sporazum o nastavku saradnje po pitanju podizanja kompetencija i osposobljavanja predstavnika iz RASARAC država do 2027. godine. Takođe, u cilju unapređenja saradnje i efikasnosti u SAR-u, posebno kroz razvoj i pružanje specijalizovane obuke za SAR potpisan je Memorandum o razumijevanju između RASARAC-a i JAA TO (*Joint Aviation Authorities Training Organisation*).

Pored navedenog, a na osnovu inicijalne koordinacije uspostavljene od strane predstavnika Agencije, pokrenuta je i komunikacija između nadležnih službi za SAR u Crnoj Gori iz Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave pomorske sigurnosti i upravljanja lukama sa predstavnicima nadležnim za SAR iz Albanije, u cilju razmatranja i usaglašavanja bilateralnog sporazuma o saradnji u ovoj oblasti, kao i komunikacija sa COSPAS-SARSAT MCC Italia u cilju potpisivanja „MCC/SPOC Model Agreement“ sporazuma o saradnji u prijemu, distribuciji i obradi podataka za uzbunjivanje.

VI Kontrolne posjete međunarodnih organizacija

Agencija je gotovo svake godine bila predmet kontrole neke od relevantnih međunarodnih organizacija iz oblasti civilnog vazduhoplovstva – ICAO, ECAC, EASA, EUROCONTROL i Evropske komisije ili više njih.

U nastavku je pregled obavljenih kontrolnih posjeta: maj 2010. godine – ICAO Universal Safety Oversight Audit Programme (ICAO USOAP); jul i avgust 2010. godine – ECAC; oktobar 2010. godine – EC (ECAA); novembar 2010. godine – EASA; oktobar 2011. godine – EUROCONTROL ESARR Implementation Monitoring and Support (ESIMS) Programme; septembar 2012. godine – EC (ECAA); septembar 2012. godine – EASA standardizaciona posjeta FCL, OPS i AIR; januar 2013. godine – ICAO USAP (Security); septembar 2013. godine – EASA SAFA standardizaciona posjeta; septembar 2014. godine – EASA standardizaciona posjeta AIR; kao i april, jun i jul 2014. godine – ECAC kontrolne posjete Agencije, Aerodroma Podgorica i Aerodroma Tivat, respektivno; jul 2015. godine – EASA ANS/ATM, septembar 2015. godine – EC (*Security*); oktobar 2015. godine – EC (ECAA), mart 2017. godine – EASA standardizaciona posjeta OPS, januar 2019. godine – ICAO ICVM kontrolna posjeta, jul 2019. godine – EASA ATM/ANS kontrolna posjeta, septembar 2023. godine – ICAO USAP (Security), oktobar 2023. godine – EASA RAMP kontrolna posjeta i februar 2024. godine – EASA standardizaciona posjeta u oblasti ATM/ANS.

U 2025. godini bili smo predmet EASA standardizaciona inspekcije, u oblasti FCL i MED, koja je sprovedena u periodu 24-28.02.2025. godine (FCL.ME.02.2025, MED.ME.02.2025). Obim inspekcije obuhvatio je sljedeće propise, sa izmjenama i dopunama:

- Regulativa (EU) 2018/1139,
- Regulativa Komisije (EU) br. 1178/2011, svi aneksi, kako je primenljivo i uključujući sve prelazne zahteve koji se odnose na Uredbu o posadi aviona,
- Regulativa (EU) br. 1178/2011 - djelovi i aneksi koji se primenjuju za lekarsku sertifikaciju posade aviona,
- Regulativa (EU) br. 2015/340 - djelovi i aneksi koji se primenjuju za lekarsku sertifikaciju kontrolora letenja,

u skladu sa Uredbom (EU) br. 628/2013 u okviru projekata Instrumenta za predpristupanje (EU/EASA IPA6).

Tokom inspekcije evidentirano je 8 (osam) nalaza iz oblasti FCL i 5 (pet) nalaza u oblasti MED, a većina njih je tokom 2025. godine uspješno otklonjena. U skladu sa planom korektivnih mjera, koji je usaglašen sa EASA, tokom 2026. godine će posebna pažnja biti posvećena i otklanjanju preostalih neusaglašenosti.

Međunarodna organizacija za civilno vazduhoplovstvo (ICAO), u okviru globalnog Jedinstvenog programa provjere sigurnosnog nadzora (*Universal Safety Oversight Audit Programme – USOAP*), koji je vremenom evoluirao u Pristup stalnog praćenja (*Continuous Monitoring Approach – CMA*),

posjetila je Crnu Goru u cilju Koordinisane misije validacije (ICVM) u periodu 22-29. januar 2019. godine. Cilj ove sveobuhvatne kontrole bila je validacija stepena usaglašenosti Crne Gore sa ICAO standardima i preporučenom praksom (*Standards and Recommended Practices – SARP*), pa je tako utvrđen napredak koji je Crna Gora napravila u vezi sa sigurnosnim nedostacima koji su identifikovani za vrijeme prethodne USOAP provjere, izvršene 2010. godine. Pored primarnog vazduhoplovnog zakonodavstva i konkretnih regulatornih akata (LEG), kao i organizacije u civilnom vazduhoplovstvu (ORG), ICVM je takođe obuhvatao licenciranje osoblja i obuku (PEL), operacije vazduhoplova (OPS), plovidbenost vazduhoplova (AIR), istragu nesreća i nezgoda vazduhoplova (AIG), usluge u vazdušnoj plovidbi (ANS) i aerodromi (AGA).

Zvaničan procenat efikasnosti Crne Gore u oblasti civilnog vazduhoplovstva potvrđen od strane ICAO nakon ove provjere je bio 87,99 %, što je predstavljalo ogroman napredak u poređenju sa rezultatom iz 2010. godine (64,71 %), i istovremeno, u tom trenutku, najbolji rezultat među zemljama regiona i jedan od najboljih u Evropi.

Konstatacije o značajnom napretku i visokom stepenu usaglašenosti stanja u vazduhoplovstvu i rada Agencije, predstavljaju konstantu u svim zvaničnim izvještajima sa navedenih posjeta. Treba pomenuti i da Agencija Evropske unije za sigurnost vazdušnog saobraćaja, shodno Regulativi (EU) br. 628/2013, pravi kvartalne izvještaje o stepenu usaglašenosti naše države u pogledu EU sigurnosnih standarda i već uobičajeno performanse Crne Gore su iznad srednjih vrijednosti država članica EU. Ovaj izvještaj se upućuje i Evropskoj komisiji.

Međutim, i pored izvanrednih rezultata, u skladu sa svrhom i praktičnim efektima ovakvih kontrolnih posjeta, gotovo neizbježno je dobijanje određenih preporuka i mjera u cilju otklanjanja uočenih i utvrđenih nalaza iz segmenata rada Agencije i vazduhoplovnih subjekata nad kojima Agencija vrši nadzor. Utvrđeni nedostaci i preporuke međunarodnih kontrolnih misija predstavljaju dobar pokazatelj za preduzimanje daljih aktivnosti na unapređenju rada Agencije i civilnog vazduhoplovstva u Crnoj Gori. Na osnovu njih, pripremljeni su Akcioni planovi za otklanjanje konstatovanih nedostataka, sa precizno utvrđenim aktivnostima koje je neophodno preduzeti u cilju njihovog eliminisanja, određenim nosiocima odgovornosti za izvršavanje tih aktivnosti i definisanim rokovima za njihovu realizaciju.

Dosljedna implementacija pojedinačnih Akcionih planova za otklanjanje nedostataka utvrđenih tokom ranijih međunarodnih kontrolnih misija ostaje jedan od prioriteta u radu Agencije u 2026 godini.

VII Kadrovsko i materijalno-tehničko osposobljavanje

a) Kadrovsko osposobljavanje Agencije

Način rada i rukovođenja u Agenciji uređeni su Statutom Agencije za civilno vazduhoplovstvo, koji je uz prethodnu saglasnost Vlade Crne Gore donijet u novembru 2018. godine. Unutrašnja organizacija i sistematizacija radnih mjesta u Agenciji uređena je Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Agencije za civilno vazduhoplovstvo, u cilju obezbjeđivanja zakonitog, stručnog, efikasnog i racionalnog vršenja poslova i zadataka u oblasti vazdušnog saobraćaja iz nadležnosti Agencije, utvrđenih Zakonom o vazdušnom saobraćaju („Službeni list CG“, br. 30/12, 30/17, 82/20, 53/25 i 141/25), zaključenim međunarodnim ugovorima, propisima EU i pravilima i standardima koji se odnose na sigurnost vazdušnog saobraćaja i bezbjednost civilnog vazduhoplovstva.

U cilju blagovremenog, planskog i efikasnog obavljanja poslova iz nadležnosti Agencije, Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Agencije za civilno vazduhoplovstvo utvrđena su radna mjesta za 72 izvršilaca, koja su sistematizovana u sljedećim organizacionim jedinicama:

1. Kabinet direktora; 5

2. Sektor za sigurnost vazdušne plovidbe i aerodroma: 18

2.1. Odsjek za sigurnost vazdušne plovidbe;

2.2. Odsjek za aerodrome.

3. Sektor za sigurnost vazduhoplova i operacija vazduhoplova: 18

3.1. Odsjek operacija vazduhoplova, licenciranja i obuke,

3.2. Odsjek vazduhoplova, vazduhoplovnih komponenti i bespilotnih vazduhoplova,

3.3. Referat za vazduhoplovnu medicinu.

4. Sektor za bezbjednost, olakšice i traganje i spašavanje: 12

2.1. Odsjek za za bezbjednost i olakšice u civilnom vazduhoplovstvu,

2.2. Odsjek za informacione tehnologije i informacionu bezbjednost,

2.3. Referat za traganje i spašavanje.

5. Odsjek za pravne i opšte poslove i međunarodnu saradnju; 12

6. Odsjek za finansije, računovodstvo i javne nabavke. 6

Stručno i kadrovsko osposobljavanje i tokom 2026. godine predstavljaće jedan od ključnih prioriteta Agencije. Zahtjevnost kriterijuma u pogledu obrazovanja, iskustva u oblasti vazduhoplovstva, poznavanja međunarodnih propisa i tehničkih standarda, kao i potrebe kontinuirane obuke, predstavljaju izazov u procesu zapošljavanja i zadržavanja kvalifikovanog kadra.

Imajući u vidu specifičnosti tržišta rada, na kojem stručnjaci iz oblasti vazduhoplovstva najčešće imaju mogućnost zaposlenja u organizacijama koje raspolažu znatno većim finansijskim kapacitetima, neophodno je da politika zarada Agencije bude održiva, konkurentna i usklađena sa potrebom privlačenja i zadržavanja deficitarnih stručnjaka. Ovakav pristup u potpunosti korespondira sa praksom evropskih vazduhoplovnih vlasti, koje prioritetno valorizuju stručne profile ključne za sigurnost i bezbjednost vazdušnog saobraćaja.

U tom smislu, tokom 2026. godine posebna pažnja biće posvećena:

- jačanju postojećih kadrovskih kapaciteta kroz specijalizovane i međunarodne obuke,
- stvaranju uslova za profesionalni razvoj i napredovanje zaposlenih,
- unapređenju sistema motivacije i zadržavanja stručnog kadra,
- potpunoj primjeni ažuriranog Pravilnika o sistematizaciji i usklađivanju kadrovskog plana sa realnim potrebama sektora.

Zadržavanje i razvoj kompetentnog kadra predstavlja osnovu za stabilno funkcionisanje Agencije, efikasno izvršavanje nadzornih, regulatornih, administrativnih i operativnih obaveza i usklađivanje sa međunarodnim standardima u oblasti civilnog vazduhoplovstva.

b) Obuka i stručno usavršavanje zaposlenih

Permanentno stručno usavršavanje i obuka zaposlenih predstavljaju jedan od ključnih preduslova za efikasno, kompetentno i profesionalno obavljanje poslova Agencije. U skladu sa mandatom vazduhoplovne vlasti Crne Gore, i tokom 2026. godine biće nastavljena kontinuirana ulaganja u razvoj znanja i vještina zaposlenih, uz poseban fokus na specijalizovane obuke, obnavljanje znanja i implementaciju novih kompetencija potrebnih za izvršavanje zakonskih obaveza Agencije.

Agencija će i tokom 2026. godine pripremiti godišnji Trening plan, zasnovan na ažuriranom petogodišnjem Trening programu, koji će definisati ključne obuke potrebne za zaposlene. Trening program i Trening plan donosi direktor Agencije.

Potrebe za obukom biće utvrđene na osnovu:

- nalaza i preporuka međunarodnih organizacija (ICAO, ECAC, EASA, EUROCONTROL),
- rezultata internog nadzora, kontrole kvaliteta i eksternih audita (ukoliko ih bude),
- povratnih informacija zaposlenih i rukovodilaca organizacionih jedinica,
- zahtjeva proisteklih iz novih propisa ili tehničkih standarda.

Procjena kompetencija zaposlenih sprovodi se u skladu sa standardima i zahtjevima definisanim za svako radno mjesto. U slučaju da zaposleni ne posjeduje neophodne vještine za uspješno obavljanje dodijeljenih zadataka, planira se i realizuje odgovarajuća obuka.

Područja obuke su razvijena na način da obuhvate:

- **Osnovna obuka** – za novozaposlene, radi upoznavanja sa organizacijom, sistemom rada i obavezama Agencije.
- **Inicijalna obuka** – za zaposlene uključene u regulatorne i nadzorne funkcije, prilagođena specifičnostima njihovog područja nadležnosti.
- **On-the-Job Training (OJT)** – obuka na radnom mjestu uz mentorstvo iskusnog instruktora.
- **Specijalizovane obuke** – napredne obuke potrebne za specifične radne pozicije (npr. oblasti sigurnosti, bezbjednosti, aerodroma, letjelica, ATM-a, pravne i ekonomske oblasti, upravljanje rizicima itd.).
- **Obnavljanje i periodično usavršavanje** – redovna obnova sertifikata, licenciranih znanja, kao i praćenje izmjena propisa i standarda.

Ukoliko se obuka realizuje van Agencije, biće sprovedena procjena institucije na osnovu sadržaja obuke, kvaliteta programa, stručnosti predavača i referenci.

Instruktori i predavači angažovani u Agenciji ili van nje moraju posjedovati dokaze o stručnosti (sertifikate, licencu, iskustvo ili demonstrirano znanje).

Obuke koje organizuju renomirane međunarodne institucije (ICAO, EASA, ECAC, EUROCONTROL, JAA TO) prihvataju se kao obuke odgovarajućeg kvaliteta i nisu predmet dodatne evaluacije.

Tokom 2026. godine aktivnosti će posebno biti usmjerene na:

1. Dalju operacionalizaciju i unapređenje ažuriranog Trening programa

- dodatno prilagođavanje seta obuka nakon primjene novog Pravilnika o sistematizaciji,
- proširivanje obuka i na zaposlene koji nijesu uključeni u nadzorne procese (administrativni, pravni, informatički, finansijski i HR segmenti),

- jačanje kompetencija u menadžmentu, upravljanju projektima i strateškom planiranju.

2. Razvoj i izrada standardizovanih procedura za obuke i evaluaciju

3. Unapređenje dokumentacije u oblasti ljudskih resursa

- ažuriranje politika i procedura u vezi upravljanja ljudskim resursima, kompetencijama i razvojem zaposlenih,
- unapređenje procesa procjene kompetencija i upravljanja individualnim planovima razvoja.

4. Priprema organizacije za dobijanje ISO sertifikata (ISO 9001 Sistem upravljanja kvalitetom i ISO 27001:2022 Sistem upravljanja bezbednošću informacija)

c) Materijalno-tehničko osposobljavanje

U granicama u kojima bude moguće u odnosu na raspoloživa sredstva, Agencija će i u 2026. godini, voditi računa o poboljšanju materijalno-tehničkih uslova poslovanja.

Plan materijalno-tehničkog osposobljavanja Agencije za 2026. godinu može se sagledati kroz Plan Investicija za 2026. godinu, koji je sastavni dio Finansijskog plana Agencije za civilno vazduhoplovstvo za 2026. godinu, a koji se razmatra istovremeno sa ovim Programom rada, kao i kroz Plan javnih nabavki za 2026. godinu.

VIII Izrada programa, planova i izvještaja

- Agencija će do kraja drugog kvartala 2026. godine, pripremiti Izvještaj o radu i Finansijski izvještaj za 2025. godinu, koje predlaže Savjet Agencije i dostavlja Vladi na usvajanje. Uz finansijski izvještaj prilaže se Izvještaj nezavisnog revizora, kojeg imenuje Vlada.
- U četvrtom kvartalu 2026. godine Agencija će pripremiti godišnji program rada Agencije za 2027. godinu i finansijski plan za 2027. godinu.
- Plan javnih nabavki za 2026. godinu će biti donešen u decembru 2025. godine i objaviće se na sajtu Uprave za javne nabavke.
- Agencija će, u skladu sa zakonom, pripremiti i druge planove, informacije i izvještaje za koje postoji obaveza da se dostavljaju nadležnim organima.
- Agencija će do tokom 2026. godine nastaviti sa novouspostavljenom praksom analize rada i finansijskog bilansa u tekućoj godini, na kvartalnom nivou.
- Agencija će tokom 2026. godine donijeti nove ili ažurirati postojeće interne akte ako i kada se za tim ukaže potreba.